κίλλουν ανάλογα με τη μορφή της επίδικης παραβάσεως και των ειδικών περιστάσεων της συγκεκριμένης παραβάσεως. Μεταξύ των στοιχείων αυτών περιλαμβάνονται, κατά περίπτωση, ο όγκος και η αξία των εμπορευμάτων που αποτελούν αντικείμενο της παραβάσεως, καθώς και το μέγεθος και η οικονομική ισχύς της επιχειρήσεως και, συνεπώς, η επιρροή που μπορεί η τελευταία να ασκήσει επί της αγοράς. Επομένως, αφενός, είναι δυνατό να λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό του προστίμου τόσο ο ολικός κύκλος εργασιών της επιχειρήσεως, που αποτελεί ένδειξη, έστω κατά προσέγγιση και ατελή, του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της, όσο και το ποσοστό του κύκλου εργασιών που προέρχεται από τα εμπορεύματα που συνιστούν το αντικείμενο της παραβάσεως και που, συνεπώς, μπορούν να παράσχουν ένδειξη για την έκτασή της. Ως εκ τούτου, δεν πρέπει, εξάλλου, να προσδίδεται ούτε στο ένα ούτε στο άλλο από τα ποσά αυτά δυσανάλογη σημασία σε σχέση με τα άλλα στοιχεία εκτιμήσεως και, κατά συνέπεια, ο ορθός καθορισμός του προστίμου δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα απλού υπολογισμού που στηρίζεται στον ολικό κύκλο εργασιών. Έτσι έχουν ιδίως τα πράγματα όταν τα οικεία εμπορεύματα δεν αντιπροσωπεύουν παρά μόνο ένα μικρό ποσοστό του κύκλου εργασιών.

17. Εφόσον μια επιχείρηση έχει λάβει μέρος σε δύο εναρμονισμένες πρακτικές, που απέβλεπαν και οι δύο στην παρεμπόδιση των παραλλήλων εισαγωγών, σε συγκεκριμένη χώρα, προϊόντων που προέρχονταν από τον ίδιο κατασκευαστή, η Επιτροπή μπορεί να κρίνει ότι υπάρχει ενότητα παραβάσεων και, κατά συνέπεια, να επιβάλει ενιαίο πρόστιμο.

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις 100 ώς 103/80,

100/80

SA Musique Diffusion Française, Vélizy, εκπροσωπούμενη από τον R. Collin, δικηγόρο Παρισίων, και τον L. De Gryse, δικηγόρο στο Cour de Cassation Βελγίου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο E. Arendt, 34, rue Philippe-II,

101/80

C. Melchers & Co., Βρέμη, εκπροσωπούμενη από τους J. F. Bellis και I. van Bael, δικηγόρους Βρυξελλών, με αντίκλητους στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους Elvinger και Hoss, 15, Côte d'Eich,

102/80

Pioneer Electronic (Europe) NV, Anvers, εκπροσωπούμενη από τον M. Waelbroeck, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο E. Arendt, 34, rue Philippe-II,

103/80

PIONEER HIGH FIDELITY (GB) LIMITED, Λονδίνο, εκπροσωπούμενη από τον J. E. Rayner-James του Lincoln's Inn, Barrister, κατόπιν παραγγελίας των D. F. Hall του Linklaters & Paynes, Solicitors, Λονδίνο, με αντίκλητους στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους Elvinger και Hoss, 15, Côte d'Eich,

προσφεύγουσες,

κατά

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, εκπροσωπούμενης από το νομικό της σύμβουλο J. Temple Lang και από τους J. Jonczy και Götz zur Hausen, μέλη της νομικής της υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το νομικό της σύμβουλο, O. Montalto, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής, της 14ης Δεκεμβρίου 1979, που αφορά διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της συνθήκης ΕΟΚ (IV/29.595 — προϊόντα Hi-Fi Pioneer) και δημοσιεύτηκε στο JO L 60 της 5ης Μαρτίου 1980, σ. 21,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, P. Pescatore, A. O'Keeffe, U. Everling, προέδρους τμήματος, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, K. Bahlmann και Y. Galmot, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Sir Gordon Slynn
γραμματέας: P. Heim

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιστατικά

I — Ο όμιλος Pioneer και το σύστημα διανομής των προϊόντων του στην ΕΟΚ 1835

II — Η επίδικη απόφαση 1836

III — Η διαδικασία 1837

IV — Τα αιτήματα των διαδίκων 1837

V — Η υπόθεση 101/80, Melchers 1837

A — Τα ενεχόμενα πρόσωπα 1837

B — Τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά 1837

Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Schreiber και Full 1837

Η παραγγελία του Iffli 1838

Η συνάντηση της Αμβέρσας 1839

Η κατάσταση των αποθεμάτων της Melchers 1839

Η φερομένη άρνηση της Melchers να παραδώσει τα εμπορεύματα 1839

Η συνάντηση στο Rommelshausen 1840

Η μη εκτέλεση της παραγγελίας του Iffli 1841

Η προσφορά του Full στον Weber το 1977 1841

Η επιχείρηση EVB, Στουτγάρδη 1841

Γ — Τα συμπεράσματα που συνάγει η Επιτροπή από τα πραγματικά περιστατικά 1841

Δ — Τα συμπεράσματα που συνάγει η Melchers από τα πραγματικά περιστατικά 1842

E — Οι δηλώσεις του Schreiber 1843

Z — Οι ουσιώδεις διαφορές μεταξύ των δύο εκδοχών σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά 1844

Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Schreiber και Full 1844

Η παραγγελία του Iffli 1846

Η κατάσταση των αποθεμάτων της Melchers 1846

Η φερομένη άρνηση της Melchers να παραδώσει τα εμπορεύματα 1846

Η συνάντηση στο Rommelshausen 1848

Το προβαλλόμενο λάθος του Schreiber σχετικά με το ΦΠΑ 1849

Η επιχείρηση EVB, Στουτγάρδη 1851

VI — Η υπόθεση 103/80, Pioneer GB 1851

A — Τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά 1851

B — Τα συμπεράσματα που συνάγει η Επιτροπή από τα πραγματικά περιστατικά 1853

Γ — Οι κυριότεροι λόγοι που προβάλλει η Pioneer GB 1853

Το τμήμα της αγοράς που κατέχουν τα προϊόντα Pioneer 1853

Το αποτέλεσμα των επιστολών που απέστειλε ο Todd στην Comet και στην Audiotronic 1855

Εναρμονισμένη πρακτική 1858

VII — Η υπόθεση 100/80, MDF 1858
A — Τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά 1858
Β — Τα συμπεράσματα που συνάγει η Επιτροπή από τα πραγματικά περιστατικά 1859
Γ — Οι κυριότεροι λόγοι που προβάλλει η MDF 1859
Η Επιτροπή συγκεντρώνει τις εξουσίες λήψεως αποφάσεων και κινήσεως της διώξεως 1859
Μη κοινοποίηση της γνώμης της Συμβουλευτικής Επιτροπής 1859
Το τμήμα της αγοράς που κατέχουν τα προϊόντα Pioneer 1859
Η επίδραση της αγοράς 1859
Κατάσταση ανάγκης, νόμιμη άμυνα 1861
Το άρθρο 85, παράγραφος 3 1862
VIII — Η υπόθεση 102/80, Pioneer (Europe) 1862
A — Τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά 1862
Β — Τα συμπεράσματα που συνάγει η Επιτροπή από τα πραγματικά περιστατικά 1862
Γ — Οι κυριότεροι λόγοι που προβάλλει η Pioneer 1863
Η σύσκεψη της Αμβέρσας 1863
Η φερομένη άρνηση της Melchers να παραδώσει τα εμπορεύματα 1865
Η διαβίβαση από την Pioneer στην Melchers των καταγγελιών του Setton και των πληροφοριών σχετικά με τις άδειες εισαγωγής 1867
Η διάρκεια της φερομένης εναρμονισμένης πρακτικής 1867
IX — Τα πρόστιμα 1867
Γενικές παρατηρήσεις 1867
Η σχέση μεταξύ προστίμου και κύκλου εργασιών των προσφευγουσών 1868
Η διάρκεια της εναρμονισμένης πρακτικής 1870
Έναρξη της εναρμονισμένης πρακτικής 1870
Πέρας της εναρμονισμένης πρακτικής 1871
Τα αποτελέσματα της φερομένης ως εναρμονισμένης πρακτικής 1872
Γνωστοποίηση από την Επιτροπή των κριτηρίων, βάσει των οποίων υπολόγισε τα πρόστιμα 1874
Πρόθεση 1874
Πρόστιμο με χαρακτήρα δημεύσεως, παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας 1875
Παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 5, του κανονισμού 17/62 1875
Συρροή παραβάσεων 1875
Η ευθύνη που φέρει η Επιτροπή στις παρούσες υποθέσεις 1875
Παραβίαση της αρχής, κατά την οποία κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται αθώος 1876

Σκεπτικό

A — Επί των λόγων που αφορούν την παράβαση ουσιωδών τύπων 1880
α) Ως προς τη συγκέντρωση της εξουσίας λήψεως αποφάσεων και της εξουσίας κινήσεως της διώξεως 1880
β) Ως προς το ότι δεν αναφέρονται στη γνωστοποίηση αιτιάσεων ορισμένα περιστατικά που ελήφθησαν υπόψη στην απόφαση 1881
γ) Ως προς τη μη γνωστοποίηση εγγράφων 1884
δ) Ως προς την έλλειψη κοινοποιήσεως της γνώμης της Συμβουλευτικής Επιτροπής 1886

Β — Επί της εκτιμήσεως και του χαρακτηρισμού των περιστατικών, βάσει των οποίων η Επιτροπή διαπίστωσε τις παραβάσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1 1887
α) Ως προς τη φερομένη άρνηση της Melchers να παραδώσει τα εμπορεύματα 1887
β) Ως προς τα αποτελέσματα των επιστολών του Todd 1894
γ) Ως προς τη διάρκεια των εναρμονισμένων πρακτικών 1897
δ) Ως προς τη συμμετοχή της Pioneer στις εναρμονισμένες πρακτικές 1897
ε) Τα τμήματα της αγοράς που κατέχουν οι προσφεύγουσες και η επίδραση επί του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών 1899

Γ — Επί των λόγων που στηρίζονται στη μη συνεκτίμηση των συνθηκών που αποκλείουν την επιβολή προστίμων 1901
α) Ως προς τη νόμιμη άμυνα και την κατάσταση ανάγκης 1901
β) Ως προς το άρθρο 85, παράγραφος 3, της συνθήκης 1902
γ) Ως προς το ότι η συμπεριφορά της Melchers ήταν σύμφωνη με τις συμβατικές υποχρεώσεις της, τις οποίες είχε γνωστοποιήσει στην Επιτροπή 1903
δ) Ως προς την έλλειψη οδηγιών εκ μέρους των εταίρων 1903
ε) Ως προς τη συντρέχουσα, ενδεχομένως, ευθύνη της Επιτροπής στις παρούσες υποθέσεις 1904

Δ — Επί των λόγων που αφορούν το ύψος των προστίμων 1904
α) Ως προς το γενικό επίπεδο των προστίμων 1904
β) Ως προς την προβαλλομένη έλλειψη προθέσεως εκ μέρους της Pioneer 1907
γ) Ως προς τη χρησιμοποίηση του κύκλου εργασιών ως βάσεως υπολογισμού των προστίμων 1907
δ) Ως προς τη διάρκεια των εναρμονισμένων πρακτικών 1909
ε) Ως προς την επιβολή ενιαίου προστίμου για δύο εναρμονισμένες πρακτικές 1910

Ε — Συμπέρασμα 1911
Επί του αιτήματος ακυρώσεως 1911
Επί του αιτήματος μειώσεως των προστίμων 1911
Επί των δικαστικών εξόδων 1913

Περιστατικά

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, η εξέλιξη της διαδικασίας, τα αιτήματα, οι ισχυρισμοί και τα επιχειρήματα των διαδίκων συνοψίζονται ως εξής:

I — Ο όμιλος Pioneer και το σύστημα διανομής των προϊόντων του στην ΕΟΚ

1. Η Pioneer Electronic Corporation, Τόκιο, είναι ένας από τους κυριότερους παγκοσμίως κατασκευαστές συσκευών υψηλής πιστότητας (Hi-Fi). Ο κύκλος εργασιών της ανήλθε το 1976 σε 530 εκατομμύρια δολλάρια και το 1977 σε 843 εκατομμύρια δολλάρια.

2. Τα περισσότερα από τα πωλούμενα στην Ευρώπη προϊόντα Pioneer εισάγονται από τη θυγατρική Pioneer Electronic (Europe) NV, Αμβέρσα, αποκαλούμενη στο εξής «Pioneer» ή «Pioneer (Europe)». Κατά το χρόνο που συνέβησαν τα περιστατικά που αφορούν τις παρούσες υποθέσεις, η Pioneer είχε αποκλειστικούς και ανεξάρτη-

τους διανομείς σε επτά κράτη μέλη. Από τότε, αρκετοί από τους εν λόγω διανομείς έγιναν θυγατρικές της Pioneer.

Κατά τον κρίσιμο χρόνο, οι αποκλειστικοί διανομείς στα κράτη μέλη που εμπλέκονται στις παρούσες υποθέσεις ήταν: η C. Melchers & Co., Βρέμη, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, αποκαλούμενη στο εξής «Melchers»· Shriro UK Ltd., Ηνωμένο Βασίλειο, αποκαλούμενη στο εξής «Shriro» και η Musique Diffusion Française, Γαλλία, αποκαλούμενη στο εξής «MDF».

Η Melchers είχε δημιουργήσει δίκτυο χιλίων και πλέον μεταπωλητών λιανικής πωλήσεως και επτά τοπικών αντιπροσώπων, οι οποίοι είχαν αναλάβει να έρχονται σε επαφή με τους μεταπωλητές μιας καθορισμένης ζώνης και να προωθούν τις πωλήσεις των προϊόντων Pioneer σε τοπικό επίπεδο.

Από την 1η Ιανουαρίου 1978, η διάθεση των προϊόντων Pioneer ανατέθηκε στην Pioneer-Melchers GmbH, 40 % του εγκεκριμένου κεφαλαίου της οποίας θα κατείχε η Pioneer και 60 % η Melchers. Η τελευταία ασκεί ακόμη εμπορικές δραστηριότητες σε άλλους τομείς.

Το δίκτυο της Shriro περιελάμβανε περισσότερους από 260 μεταπωλητές λιανικής πωλήσεως. Υπήρχαν 480 καταστήματα πωλήσεως προϊόντων Pioneer στο Ηνωμένο Βασίλειο. Δύο μεταπωλητές, η Comet και η Audiotronic, κατείχαν μόνες τους 160 περίπου καταστήματα πωλήσεως και πραγματοποιούσαν μαζί 45 % περίπου των πωλήσεων προϊόντων Pioneer που προέρχονταν από την Shriro.

Κατά τη διάρκεια του 1978, η Pioneer απέκτησε ολόκληρο το κεφάλαιο της Shriro και μετέβαλε την εταιρική επωνυμία της τελευταίας σε Pioneer High Fidelity (GB) Ltd, αποκαλούμενη στο εξής «Pioneer GB».

3. Οι τιμές που εφάρμοζε η Pioneer στους αποκλειστικούς διανομείς στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, στη Γαλλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, ήταν κατ' ουσίαν οι ίδιες. Οι αποκλειστικοί διανομείς είχαν κάθε ευχέρεια να καθορίζουν τις τιμές πωλήσεως.

4. Κατά τη διάρκεια της διαχειριστικής χρήσεως που έληξε στις 30 Σεπτεμβρίου 1976, η Pioneer επώλησε στους αποκλειστικούς της διανομείς στις τρεις χώρες, για τις οποίες πρόκειται, προϊόντα Hi-Fi συνολικής αξίας:

— 200 699 871 BFR στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας

— 227 206 908 BFR στη Γαλλία

— 305 964 158 BFR στο Ηνωμένο Βασίλειο.

II — Η επίδικη απόφαση

Στις 14 Δεκεμβρίου 1979, η Επιτροπή έλαβε την απόφαση, η οποία αποτελεί αντικείμενο των υπό κρίση προσφυγών (JO L 60 της 5. 3. 1980, σ. 21) και με την οποία διαπίστωσε ότι η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ της MDF, της Pioneer και της Melchers, που συνίστατο στην παρεμπόδιση, από το τέλος του 1975 μέχρι το Φεβρουάριο του 1976, των εισαγωγών προϊόντων Pioneer από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στη Γαλλία, καθώς και η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ της MDF, της Pioneer και της Pioneer GB, που συνίστατο στην παρεμπόδιση, από το τέλος του 1975 μέχρι το τέλος του 1977, των εισαγωγών από το Ηνωμένο Βασίλειο στη Γαλλία, συνιστούσαν παραβάσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της συνθήκης.

Η Επιτροπή επέβαλε τα ακόλουθα πρόστιμα: 850 000 ΛΜ στην MDF, 4 350 000

ΛΜ στην Pioneer, 1 450 000 ΛΜ στην Melchers και 300 000 ΛΜ στην Pioneer GB.

III — Η διαδικασία

1. Καθεμιά από τις τέσσερις προαναφερθείσες επιχειρήσεις άσκησε προσφυγή κατά της εν λόγω αποφάσεως.

Με διάταξη της 10ης Ιουλίου 1981, ενώθηκαν οι τέσσερις υποθέσεις προς διευκόλυνση της διαδικασίας και προς έκδοση ενιαίας αποφάσεως.

2. Στις 10 Ιουλίου και στις 3 Δεκεμβρίου 1981 πραγματοποιήθηκαν προπαρασκευαστικές συναντήσεις του εισηγητή δικαστή και του γενικού εισαγγελέα με τους διαδίκους.

Στις 18 Σεπτεμβρίου 1981, το δεύτερο τμήμα του Δικαστηρίου εξέτασε τους μάρτυρες στην υπόθεση 101/80, Melchers.

Μετά από τις προπαρασκευαστικές συναντήσεις, οι διάδικοι συνέταξαν έκθεση σχετικά με τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά περιστατικά. Επιπλέον, συζήτησαν προκειμένου να συμφωνήσουν ως προς ορισμένα πραγματικά περιστατικά, πράγμα που πέτυχαν για ορισμένα από αυτά, ενώ για άλλα, διασαφήνισαν τις απόψεις τους.

IV — Τα αιτήματα των διαδίκων

1. Οι *προσφεύγουσες* ζητούν να ακυρωθεί η απόφαση ή, επικουρικά, να μειωθούν τα πρόστιμα και να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα. Η MDF ζητεί, ακόμη επικουρικότερα, να της παρασχεθεί η δυνατότητα να καταβάλει το μειωμένο πρόστιμο σε δόσεις εύλογου ποσού.

2. Η *Επιτροπή* ζητεί την απόρριψη της προσφυγής και την καταδίκη των προσφευγουσών στα δικαστικά έξοδα.

V — Η υπόθεση 101/80, Melchers

Με τον πρώτο λόγο, η Melchers αμφισβητεί ότι παρεμπόδισε τις παράλληλες εισαγωγές στη Γαλλία από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

Α — Τα ενεχόμενα πρόσωπα

1. Τα πρόσωπα που ενέχονται κυρίως στην υπόθεση Melchers, είναι τα ακόλουθα: ο Iffli, ιδιοκτήτης της επιχειρήσεως, που φέρει την ίδια επωνυμία, στο Metz, ο οποίος πωλεί, μεταξύ άλλων, σε μειωμένες τιμές προϊόντα Hi-Fi, και γενικός διευθυντής του όμιλου αγορών Connexion, ο οποίος αγοράζει προϊόντα Hi-Fi, μεταξύ άλλων, μέσω παραλλήλων εισαγωγών· ο Weber, πρώην διευθυντής της επιχειρήσεως Willi Jung, Saarbrücken, ο οποίος, μετά την αγορά της Jung από τη σημαντική γερμανική επιχείρηση εμπορίου χονδρικής πωλήσεως Gruoner, Rommelshausen, έγινε διευθυντής του υποκαταστήματος Gruoner στο Saarbrücken· ο Schmidt, ιδιοκτήτης της Gruoner· ο Hauser, διευθυντής αγορών της Gruoner· ο Schreiber, πελάτης της Gruoner· ο Mackenthun, γενικός διευθυντής του τμήματος Hi-Fi στη Melchers· ο von Bonin, διευθυντής πωλήσεων Hi-Fi της Melchers· ο Full, τοπικός εντιπρόσωπος της Melchers για την περιφέρεια της Καρλσρούης· ο Seiton, πρόεδρος της MDF, διανομέας της Pioneer στη Γαλλία.

Β — Τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά

Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Schreiber και Full

2. Το Νοέμβριο του 1975, ο Iffli προσέφερε προϊόντα Pioneer σε τιμές κατώτερες κατά 26 έως 31 % της συνήθους τιμής λιανικής πωλήσεως στη Γαλλία, χάρις στις παράλληλες εισαγωγές που πραγματοποίησε η Connexion από το Βέλγιο. Λίγο

μετά, ο Iffli ήρθε σε επαφή με τον Schreiber, μέσω του Weber, προκειμένου να βρει, στη Γερμανία, εναλλακτική πηγή παραλλήλων εισαγωγών, μεταξύ άλλων, προϊόντων Pioneer. Προς το σκοπό αυτό, ο Iffli πήγε στην έδρα της Gruoner, στο Rommelshausen, στις 12 Δεκεμβρίου 1975, για να συζητήσει με τους Hauser και Schreiber. Τον Iffli συνόδευε ο Weber. Ο Hauser συνέταξε έκθεση σχετικά με τη συνάντηση αυτή. Ο Schreiber ζήτησε από την Melchers, με τηλετύπημα της 15ης Δεκεμβρίου 1975, στο οποίο αναφερόταν κατά τρόπο γενικό και αόριστο η πρόθεση της Gruoner να αυξήσει τις δραστηριότητές της στον τομέα Hi-Fi, να του αποστείλει κατάλογο τιμών των προϊόντων Pioneer. Η Melchers απάντησε παραπέμποντας τον Schreiber στον Full.

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου δεκαπενθήμερου του μηνός Δεκεμβρίου 1975, ο Full επισκέφθηκε τον Schreiber. Κατά την συνάντηση, ο Full περιέγραψε τους όρους που εφαρμόζει η Melchers στο εμπόριο λιανικής πωλήσεως, παρέδωσε δε στον Schreiber τον ισχύοντα τότε κατάλογο τιμών της Melchers, δηλαδή τον τιμοκατάλογο 8/75. Ο Full συνάντησε τον Schreiber για δεύτερη φορά κατά τον μήνα Ιανουάριο του 1976, με την ευκαιρία δε αυτή αναφέρθηκε στους νέους όρους που εφάρμοζε η Melchers από το Φεβρουάριο του 1976, βάσει του τιμοκατάλογου 1/76. Ο τελευταίος αυτός κατάλογος περιείχε, μεταξύ άλλων, έκπτωση 3 % για τους έμπορους χονδρικής πωλήσεως.

Ο Schreiber κράτησε σημειώσεις σχετικά με τις δύο συναντήσεις που είχε με τον Full. Το περιεχόμενο των σημειώσεων αυτών διασαφηνίστηκε από τον Schreiber κατά την εξέταση των μαρτύρων που πραγματοποιήθηκε στις 18 Σεπτεμβρίου 1981. Το ζήτημα αν ο Full έδωσε την εντύπωση στον Schreiber ότι η Melchers είχε δεχθεί την Gruoner ως πελάτη, αμφισβητείται από τους διαδίκους (πρβλ. κατωτέρω, σημείο 20).

Η παραγγελία του Iffli

3. Μετά από τις πρώτες συζητήσεις με τον Full, ο Schreiber έκανε προσφορά στον Iffli, στις 31 Δεκεμβρίου 1975, ιδίως για προϊόντα Pioneer, σε τιμές μέχρι 30 % κατώτερες από εκείνες που εφάρμοζε η MDF. Με βάση τις τιμές που προσέφερε ο Schreiber, ο Iffli παρήγγειλε στον Weber, στις 12 και 14 Ιανουαρίου 1976, εμπορεύματα συνολικής αξίας ενός περίπου εκατομμυρίου DM. Οι παραγγελίες αυτές διαβιβάστηκαν με τηλετύπημα, της ίδιας ημερομηνίας, από τον Weber στην Gruoner. Στις 19 Ιανουαρίου 1976, ο Weber έγραψε στον Iffli για να τον πληροφορήσει ότι οι όροι εκτελέσεως της παραγγελίας του προϊόντων Pioneer θα υποδεικνύονταν από τον εισαγωγέα του «Αμβούργου» στις 19 Ιανουαρίου 1976. Ο Schreiber διαβίβασε στην Melchers τις παραγγελίες του Iffli με τέλεξ της 20ής Ιανουαρίου 1976, αφού όμως τις μείωσε. Οι διάδικοι δεν συμφωνούν ως προς τους λόγους για τους οποίους ο Schreiber πραγματοποίησε τη μείωση αυτή (πρβλ. κατωτέρω, σημείο 21).

Την ίδια ημέρα, ο Weber πληροφόρησε τον Iffli τηλεφωνικώς ότι το μεγαλύτερο τμήμα της παραγγελίας του για προϊόντα Pioneer είχε ήδη αποσταλεί στο Rommelshausen, του απηύθυνε δε επιστολή, στην οποία απαριθμούνταν εκείνα από τα προϊόντα που παράγγειλε ο Iffli και η Melchers είχε ήδη αποστείλει, όπως ανέφερε, στη Gruoner, καθώς και τα προϊόντα που προορίζονταν για τον Iffli και φυλάσσονταν στην αποθήκη του εισαγωγέα στο Αμβούργο. Τα προϊόντα που απαριθμούσε ο Weber και που είχαν ήδη αποσταλεί στο Rommelshausen ή είχαν αποθηκευθεί στο Αμβούργο, αντιστοιχούν με εκείνα που παράγγειλε ο Schreiber στις 20 Ιανουαρίου 1976.

Κατά την εξέταση των μαρτύρων της 18ης Σεπτεμβρίου 1981, ο Schreiber ανέφερε ότι είχε πληροφορήσει τον Weber για τις

ποσότητες προϊόντων Pioneer που είχε παραγγείλει στην Melchers στις 20 Ιανουαρίου 1976. Ο Schreiber δεν πληροφόρησε πάντως τον Weber ότι η Melchers είχε ήδη αποστείλει ένα τμήμα από τα εμπορεύματα που είχαν παραγγελθεί. Κατά τον Schreiber, ο Weber έγραψε την επιστολή στον Iffli στις 20 Ιανουαρίου 1976 για να μη χάσει την παραγγελία του τελευταίου.

Ο Weber εξήγησε, κατά την εξέταση των μαρτύρων, ότι τα στοιχεία σχετικά με την παράδοση των προϊόντων Pioneer, που είχε γνωρίσει στον Iffli με την επιστολή του της 20ής Ιανουαρίου 1976, προέρχονταν από τον Schreiber. Θεωρώντας μάλιστα ότι τα στοιχεία αυτά ήταν ορθά, εξέδωσε τα τιμολόγια εξαγωγής και προετοίμασε άλλα έγγραφα σχετικά με τη συναλλαγή.

Η συνάντηση της Αμβέρσας

4. Στις 19 και 20 Ιανουαρίου 1976, η Pioneer οργάνωσε μια συνάντηση στην έδρα της στην Αμβέρσα, στην οποία συμμετέσχαν ιδίως ο γενικός διευθυντής της Ito, ο Setton, ο Mackenthun, καθώς και οι εκπρόσωποι των διανομέων Pioneer στο Ηνωμένο Βασίλειο, στις Κάτω Χώρες και στην Ελβετία. Πριν από τη συνάντηση της Αμβέρσας, ο Setton διαμαρτυρήθηκε επανειλημμένα στον Ito για τις παράλληλες εισαγωγές προϊόντων Pioneer στη Γαλλία. Η Pioneer διαβίβασε τις αναφορές του Setton στην Melchers. Ο Setton επανέλαβε τις διαμαρτυρίες του στη συνάντηση της Αμβέρσας.

Στις 19 Ιανουαρίου 1976, ο Iffli υπέβαλε διασάφηση εισαγωγής στο γαλλικό τελωνείο για προϊόντα Pioneer, βάσει τιμολογίων pro-forma και έλαβε, στις 21 και 22 Ιανουαρίου 1976, τις άδειες εισαγωγής. Η MDF πληροφόρησε σχετικά την Pioneer, η οποία διαβίβασε την πληροφορία στην Melchers.

Η κατάσταση των αποθεμάτων της Melchers

5. Αφού έλαβε την παραγγελία της Gruoner, στις 20 Ιανουαρίου 1976, η Melchers έλεγξε τα αποθέματά της στις 21 Ιανουαρίου 1976. Η κατάστασή τους σημειώθηκε στο τηλετύπημα της Gruoner, της 20ής Ιανουαρίου 1976, από έναν υπάλληλο της Melchers, τον Stürken, ο οποίος ήταν υπεύθυνος τότε για την αποθήκη. Οι δυνατότητες εκτελέσεως της παραγγελίας βάσει των αποθεμάτων αυτών αμφισβητούνται από τους διαδίκους (πρβλ. κατωτέρω, σημείο 22). Στις 22 Ιανουαρίου, η Melchers πληροφορήθηκε, τηλεφωνικώς και κατόπιν αιτήσεώς της, ότι η ασφαλιστική εταιρεία Hermes Kreditversicherung, Αμβούργο, ήταν έτοιμη να καλύψει την παραγγελία της Gruoner για ποσό 200 000 DM, πράγμα που επιβεβαιώθηκε εγγράφως στις 27 Ιανουαρίου.

Η φερομένη άρνηση της Melchers να παραδώσει τα εμπορεύματα

6. Στις 23 Ιανουαρίου 1976, ο Schreiber απεύθυνε στην Melchers τηλετύπημα διατυπωμένο ως εξής: «Παρακαλώ επιβεβαιώστε την παραγγελία μας και γνωρίστε το όνομα του μεταφορέα, που θα παραδώσει το εμπόρευμα εδώ». Η Melchers απάντησε: «Επιβεβαιώνουμε τις παραγγελίες σας. Ο μεταφορέας, που θα παραδώσει το εμπόρευμα, είναι ο μεταφορέας Gildemeister». Αμφισβητείται το ζήτημα αν η απάντηση αυτή αποτελούσε αποδοχή της παραγγελίας ή απλή απόδειξη παραλαβής (πρβλ. κατωτέρω, σημείο 23).

7. Στις 28 Ιανουαρίου 1976, ο Schreiber απεύθυνε το ακόλουθο τηλετύπημα στον Weber:

«Κατόπιν τηλεφωνικής επικοινωνίας με τον von Bonin, διευθυντή πωλήσεων του γερμανού αντιπρόσωπου της Pioneer, διαπιστώθηκε ότι:

Το γραφείο της Pioneer-Europe, στην Αμβέρσα, έχει ήδη πληροφορηθεί σχετικά με την άδεια εισαγωγής προϊόντων Pioneer. Το γερμανικό υποκατάστημα έλαβε την εντολή να μην προμηθεύσει σε καμία

περίπτωση την επιχείρηση Jung. Δεν είναι δυνατόν να προμηθευτούμε εμπορεύματα παρά μόνο αν αναλάβουμε την υποχρέωση να μην εξάγουμε.

Υπό τις συνθήκες αυτές, η Melchers αρνείται να παραδώσει το εμπόρευμα.»

Στις 29 Ιανουαρίου 1976, ο Weber ενημέρωσε με επιστολή τον Iffli σχετικά με την προαναφερθείσα τηλεφωνική συνομιλία που είχε ο Schreiber με τον von Bonin.

Οι διάδικοι αμφισβητούν το ζήτημα αν ο von Bonin είχε πράγματι τη συνομιλία αυτή με τον Schreiber (πρβλ. κατωτέρω, σημείο 23).

8. Ο Iffli διαμαρτυρήθηκε ακολούθως στον Weber και στον Schreiber για την υποστηριζόμενη άρνηση της Melchers να παραδώσει το εμπόρευμα, απείλησε δε να προσφύγη στη δικαιοσύνη κατά της Gruoner. Ο Weber υποστήριξε τις διαμαρτυρίες αυτές. Γνώρισε, ιδίως, στον Schmidt και στον Hauser της Gruoner, με τηλετύπημα της 6ης Φεβρουαρίου 1976, ότι είχε στην κατοχή του αποδείξεις, από τις οποίες προέκυπτε ότι η Melchers είχε πωλήσει προϊόντα Pioneer σε έμπορο χονδρικής πωλήσεως στις Βρυξέλλες, προϊόντα που είχαν ακολούθως εξαχθεί εκ νέου στον Iffli, και ότι η επιχείρηση EVB, Στουτγάρδη, είχε επίσης παραδώσει προϊόντα Pioneer, που προέρχονταν από την Melchers, σε μια επιχείρηση στο Παρίσι. Το τηλετύπημα φέρει χειρόγραφες σημειώσεις του Schreiber σχετικά με την παράδοση μέσω Βρυξελλών, οι οποίες αναφέρουν: «δεν παρέδωσε ο ίδιος, είναι γνωστό στη Βρέμη. Όχι όμως μέσω Γερμανίας, η Melchers το αρνείται κατηγορηματικά». Όσον αφορά την παράδοση από την EVB, οι σημειώσεις αναφέρουν: «ακριβές, ήταν το Νοέμβριο του 1975, υπέρμετρες δυσχέρειες, επομένως, τώρα σύνεση». Ο Schreiber διευκρίνισε τις σημειώσεις αυτές κατά τη διάρκεια της εξετάσεως των μαρτύρων, της 18ης Σεπτεμβρίου 1981 (πρβλ. σημείο 20, τελευταία παράγραφος, κατωτέρω).

Η συνάντηση στο Rommelshausen

9. Στις 11 Φεβρουαρίου 1976, πραγματοποιήθηκε στο Rommelshausen μια συνάντηση μεταξύ της Melchers και της Gruoner, ο σκοπός της οποίας αμφισβητείται. Στη συνάντηση αυτή συμμετέσχαν οι Full, Mackenthun και von Bonin της Melchers, καθώς και οι Schmidt και Schreiber της Gruoner. Οι διάδικοι αμφισβητούν το περιεχόμενο των συζητήσεων που έγιναν με την ευκαιρία αυτή, ιδίως δε το ζήτημα αν η Melchers ζήτησε από την Gruoner να αναλάβει την υποχρέωση να μην εξάγει (πρβλ. κατωτέρω, σημείο 24).

Στις 18 Φεβρουαρίου 1976, ο Schreiber απέστειλε στον Weber το ακόλουθο τηλετύπημα:

«Η συζήτηση με τους διευθύνοντες την επιχείρηση Melchers, Βρέμη, σχετικά με την πώληση των προϊόντων Pioneer, επέτρεψε να διευκρινιστούν τα ακόλουθα σημεία:

1. Η επιχείρηση Melchers παρέδωσε το 1975 εμπορεύματα σε επιχειρήσεις, οι οποίες εξήγαγαν τα προϊόντα στο Βέλγιο και στη Γαλλία. Η EVB, Στουτγάρδη, παρέδωσε εμπορεύματα στη Γαλλία· οι παραγγελίες αφορούσαν σχετικώς χαμηλό ποσό. Ένας σημαντικός έμπορος λιανικής πωλήσεως του Ruhr παρέδωσε εμπορεύματα στο Βέλγιο. Μέρος από τα εμπορεύματα αυτά επανήλθε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία, η δε Melchers πρέπει να αγοράσει εκ νέου ορισμένα από αυτά, προκειμένου να αποφύγει μεγαλύτερα προβλήματα.

2. Η Melchers αρνείται κατηγορηματικά ότι έχει εξαγάγει η ίδια. Οι συμβάσεις που συνήφθησαν μεταξύ της Pioneer, Αμβέρσα, και των εθνικών διανομέων αποκλείουν εκ των προτέρων αυτή τη δυνατότητα. Το γεγονός ότι η κυκλοφορία των εμπορευμάτων ρυθμίζεται από την Αμβέρσα είναι νόμιμο, η δε επιχείρηση Melchers θα έθετε σε κίνδυνο τη θέση της, αν δεν έλεγχε την εμπορία των προϊόντων Pioneer κατά τέτοιο τρόπο,

ώστε να μην είναι δυνατόν να διέρχονται τα σύνορα σημαντικές ποσότητες εμπορευμάτων.

3. Μας ενδιαφέρει ζωηρά να περιλάβουμε στο πρόγραμμα πωλήσεων τα προϊόντα Pioneer.

Μπορούμε να παραδίνουμε εμπορεύματα σε επαρκείς ποσότητες μόνο αν η Melchers έχει την εξασφάλιση ότι προμηθεύουμε τις συσκευές που έχουν διατεθεί στο γερμανικό εμπόριο λιανικής πωλήσεως.

4. Δεν μπορεί να γίνει λόγος για εμπορική πίεση, το δε στοιχείο αυτό δεν μπορεί δυστυχώς να μεταβληθεί από τη μια ημέρα στην άλλη. Εν πάση περιπτώσει, η διατήρηση του επιπέδου των τιμών έχει καθοριστική σημασία για τις πωλήσεις στην Ευρώπη.

...»

Ο Schreiber συνέταξε, στις 19 Φεβρουαρίου 1976, υπόμνημα σχετικά με τη συνάντηση στο Rommelshausen, στο οποίο διευκρινίζει μεταξύ άλλων: «Μετά τις συζητήσεις με την Melchers ..., τίποτε δεν εμποδίζει πλέον μια συνεργασία ...». Η σχέση μεταξύ του τηλετυπήματος και της συναντήσεως, καθώς και η έννοια του περιεχομένου του υπομνήματος, αμφισβητούνται από τους διαδίκους (πρβλ. κατωτέρω, σημείο 24).

Η μη εκτέλεση της παραγγελίας του Iffli

10. Στις 20 Φεβρουαρίου 1976, ο Schreiber απεύθυνε στον Iffli τηλετύπημα, πληροφορώντας τον ότι οι τιμές που του είχαν προσφερθεί στις 31 Δεκεμβρίου 1975, μεταξύ άλλων και για τα προϊόντα Pioneer, δεν ίσχυαν πλέον «λόγω της εξελίξεως των τιμών». Έτσι, εγκαταλείφθηκε οριστικά η παραγγελία του Iffli, ο οποίος δεν έλαβε ποτέ τα προϊόντα που είχε παραγγείλει. Ο λόγος για τον οποίο δεν εκτελέστηκε η παραγγελία του Iffli αμφισβητείται από τους διαδίκους (πρβλ. κατωτέρω, σημείο 25).

Η Gruoner απεύθυνε νέα παραγγελία στη Melchers στις επόμενες εβδομάδες. Η Gruoner έγινε ο κυριότερος πελάτης της Melchers.

11. Στις 28 Φεβρουαρίου 1976, ο Iffli κατέθεσε καταγγελία στην Επιτροπή. Η πρώτη συνάντηση μεταξύ της τελευταίας και της Melchers έγινε στις 12 και 13 Απριλίου 1976.

Η προσφορά του Full στον Weber το 1977

12. Στις 27 Μαΐου 1977, ο Full προσέφερε στον Weber, προκειμένου να μεταπωληθούν στον Iffli, 2 000 γραμμόφωνα Pioneer. Η συναλλαγή δεν πραγματοποιήθηκε γιατί ο Iffli θεώρησε υπερβολικά υψηλές τις τιμές.

Η επιχείρηση EVB, Στουτγάρδη

13. Τα προϊόντα Pioneer που αγοράστηκαν από την Melchers, εξήχθησαν στη Γαλλία, το Νοέμβριο του 1975, από την επιχείρηση EVB, Στουτγάρδη, παρά το γεγονός ότι η τελευταία επιβεβαίωσε εγγράφως, κατόπιν αιτήσεως του Full, ότι τα εν λόγω εμπορεύματα δεν προορίζονταν να μεταπωληθούν στην κοινή αγορά. Οι διάδικοι αμφισβητούν τους λόγους που οδήγησαν τον Full στο να απαιτήσει την ανωτέρω επιβεβαίωση (πρβλ. κατωτέρω, σημείο 26).

Γ — Τα συμπεράσματα που συνάγει η Επιτροπή από τα πραγματικά περιστατικά

14. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ο Schreiber προσέφερε στον Iffli, στις 31 Δεκεμβρίου 1975, τιμές μέχρι 30 % κατώτερες από εκείνες που εφάρμοζε η MDF, γιατί από τις συζητήσεις που είχε κατά το τέλος Δεκεμβρίου 1975 με τον Full συνήγαγε ότι ήταν σε θέση, ως έμπορος λιανικής πωλήσεως και λόγω του όγκου των

παραγγελιών να προμηθευτεί από την Melchers υπό όρους που της επέτρεπαν να κάνει μια τέτοια προσφορά. Προτού διαβιβάσει την παραγγελία του Iffli στην Melchers, στις 20 Ιανουαρίου 1976, ο Schreiber τη μείωσε, θεωρώντας ότι η φύση και η έκταση της παραγγελίας θα έδιναν στην Melchers την εντύπωση ότι τα προϊόντα που είχαν παραγγελθεί προορίζονταν να εξαχθούν στη Γαλλία. Αρχικά, η Melchers αντέδρασε κατά τρόπο απόλυτα φυσιολογικό στην παραγγελία αυτή: έλεγξε την κατάσταση των αποθεμάτων της, ζήτησε και έλαβε ασφάλεια για τη χορηγούμενη πίστωση επιβεβαίωσε δε την παραγγελία αναφέροντας το μεταφορέα. Εντούτοις, μετά από τις καταγγελίες του Setton, τις συζητήσεις στη συνάντηση της Αμβέρσας και τις εντολές της Pioneer, η Melchers τροποποίησε τη συμπεριφορά της και αρνήθηκε να παραδώσει τα προϊόντα που είχε παραγγείλει η Gruoner. Η άρνηση αυτή εκφράστηκε ιδίως κατά την τηλεφωνική συνομιλία που είχε ο Schreiber με τον von Bonin στις 27 Ιανουαρίου 1976. Ο τελευταίος είπε πράγματι, με την ευκαιρία αυτή, ότι η Melchers αρνιόταν να παραδώσει το εμπόρευμα, λόγω του ότι δεν έλαβε την εξασφάλιση ότι δεν θα εξάγονταν τα προϊόντα που είχαν παραγγελθεί. Κατά τη συνάντηση της 11ης Φεβρουαρίου 1976 στο Rommelshausen, οι εκπρόσωποι της Melchers επανέλαβαν ότι δεν μπορούσαν να εκτελέσουν την παραγγελία της 20ής Ιανουαρίου 1976.

Δ — Τα συμπεράσματα που συνάγει η Melchers από τα πραγματικά περιστατικά

15. Κατά την Melchers, οι συζητήσεις που ο Full είχε με τον Schreiber, κατά το τέλος Δεκεμβρίου 1975 και αρχές Ιανουαρίου 1976, δεν μπορεί να χαρακτηριστούν ως «πρώτη επαφή». Η παραγγελία της 20ής Ιανουαρίου 1976 ήταν πρώιμη, γιατί οι όροι που αφορούσαν τις μελλοντικές εμπορικές σχέσεις μεταξύ Gruoner και Melchers συζητήθηκαν μόλις στη συνάντηση του Rommelshausen, στις 11 Φεβρουαρίου 1976, η δε Gruoner συμφώνησε με τους όρους αυτούς μετά την εν λόγω συνάντηση. Δεδομένου ότι η Melchers συνήθιζε, εκτός από μία ή δύο περιπτώσεις, να πωλεί σε εμπόρους λιανικής πωλήσεως και όχι σε εμπόρους χονδρικής πωλήσεως, απαιτείτο πράγματι ένα ορισμένο χρονικό διάστημα για τη δημιουργία εμπορικών σχέσεων με την Gruoner. Συνεπώς, η Melchers εξεπλάγη όταν έλαβε την παραγγελία της Gruoner και την αίτηση επιβεβαιώσεως στις 20 και 23 Ιανουαρίου 1976 αντίστοιχα, τη στιγμή που κανένας από τους βασικούς όρους που προαναφέρθηκαν δεν είχε καθοριστεί. Το τηλετύπημα που ακολούθησε την αίτηση επιβεβαιώσεως, καθώς και το γεγονός ότι απευθύνθηκε στην Hermes Kreditversicherung, αποτελούν συνηθισμένες πράξεις που δεν δείχνουν ότι η παραγγελία είχε γίνει δεκτή. Επιπλέον, μεγάλο τμήμα των εμπορευμάτων που παρήγγειλε η Gruoner δεν βρισκόταν στα αποθέματα.

16. Στην απάντησή της, η Melchers επικαλείται νέα πραγματικά στοιχεία, που προέκυψαν μετά από τις επισκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στην Gruoner μεταξύ της ημερομηνίας καταθέσεως του υπομνήματος αντικρούσεως και της ημερομηνίας καταθέσεως της απαντήσεως. Κατά τις επισκέψεις αυτές, η Melchers εξέτασε τα έγγραφα της Gruoner που αφορούν την παρούσα υπόθεση και υπέβαλε ερωτήματα στον Schreiber.

Η Melchers ισχυρίζεται ότι με την ευκαιρία αυτή ανακάλυψε ότι ο Schreiber είχε υποπέσει σε σφάλμα κατά τον υπολογισμό των

τιμών που προσέφερε στον Iffli στις 31 Δεκεμβρίου 1975. Ο Schreiber υπολόγισε τις τιμές αυτές βάσει των συνηθισμένων τιμών της Melchers. Αφαίρεσε τα ποσά που επιστρέφονται (για τους εμπόρους λιανικής πωλήσεως που απολαύουν των υψηλοτέρων εκπτώσεων), καθώς και το γερμανικό ΦΠΑ, δηλαδή 11 %, υποθέτοντας εσφαλμένα ότι η τελευταία αυτή μείωση μπορούσε να γίνει, δεδομένου ότι τα εμπορεύματα προορίζονταν για εξαγωγή. Οι τιμές της Melchers, από τις οποίες αφαίρεσε το ΦΠΑ, ήταν καθαρές τιμές που δεν περιελάμβαναν το ΦΠΑ. Η Melchers καταλήγει ότι ο λόγος, για τον οποίο δεν εκτελέστηκε η παραγγελία του Iffli, δεν είναι γιατί η Melchers αρνήθηκε να παραδώσει το εμπόρευμα ούτε γιατί οι τιμές που προσφέρθηκαν στον Iffli δεν ίσχυαν πλέον «λόγω της εξελίξεως των τιμών», αλλά μόνο το γεγονός ότι ο Schreiber αντελήφθη τον εσφαλμένο υπολογισμό του ΦΠΑ, σφάλμα που, αν η παραγγελία του Iffli εκτελούνταν βάσει της προσφοράς αυτής, θα υποχρεούτο ο Schreiber να πωλήσει σε τιμές κατώτερες από εκείνες, στις οποίες μπορούσε να αγοράσει, πράγμα που θα προξενούσε στην Gruoner πλέον των 80 000 DM ζημία. Συνεπώς, κατά την Melchers, μόνον η Gruoner και πιο συγκεκριμένα ο Schreiber είναι υπεύθυνοι για το γεγονός ότι ο Iffli δεν έλαβε τα εμπορεύματα που είχε παραγγείλει.

17. Προς υποστήριξη του ισχυρισμού της, η Melchers διατείνεται, επιπλέον, ότι υπάρχει παραλληλισμός μεταξύ των συναλλαγών του Schreiber με την Pioneer, και των συναλλαγών του Schreiber με την National Panasonic, άλλο ιάπωνα κατασκευαστή προϊόντων Hi-Fi. Στις δύο περιπτώσεις, ο Weber (τον οποίον εξαπάτησε δήθεν ο Schreiber) πληροφόρησε τον Iffli ότι τα παραγγελθέντα εμπορεύματα είχαν αποσταλεί από τον εισαγωγέα στο Rommelshausen, πριν καν ο Schreiber κάνει την παραγγελία στον εν λόγω εισαγωγέα. Και στις δύο περιπτωσεις, ο Schreiber μείωσε την παραγγελία του Iffli· ζήτησε από τον εισαγωγέα να επιβεβαιώσει την δήθεν παραγγελία, η οποία, στην περίπτωση της National Panasonic, ήταν απλώς αίτηση κρατήσεως· έγραψε στον Weber ο οποίος με τη σειρά του, πληροφόρησε τον Iffli ότι η παραγγελία δεν μπορούσε να εκτελεστεί λόγω του ότι αρνήθηκε να παραδώσει το εμπόρευμα ο εισαγωγέας· στις 20 Φεβρουαρίου του 1976, απέσυρε την προσφορά τιμών που έκανε στον Iffli στις 31 Δεκεμβρίου 1975, προβάλλοντας την εξέλιξη των τιμών.

Ε' — Οι δηλώσεις του Schreiber

18. Κάθε ένας από τους διαδίκους υποστηρίζει τη δική του άποψη για τα πραγματικά περιστατικά στις γραπτές δηλώσεις του Schreiber. Η Επιτροπή στηρίζεται στην κατάθεση που έκανε ο Schreiber, κατόπιν αιτήσεως των ελεγκτών της, στις 18 Μαΐου 1977. Η Melchers στηρίζεται στη δήλωση, στην οποία προέβη ο Schreiber κατόπιν αιτήσεώς της, στις 5 Σεπτεμβρίου 1980. Ο Schreiber έκανε ακόμη δύο δηλώσεις: στις 15 Φεβρουαρίου 1980, είπε ότι η άρνηση του von Bonin να παραδώσει το εμπόρευμα αναφερόταν ίσως στην επιχείρηση Jung, Mayence· στις 12 Σεπτεμβρίου 1980, δήλωσε ότι είχε ίσως διαπιστώσει το σχετικό με το ΦΠΑ σφάλμα από τον Ιανουάριο του 1976.

19. Στη δήλωση της 18ης Μαΐου 1977 ο Schreiber αναφέρει:

— ότι στηρίχτηκε στα στοιχεία του Full σχετικά με τις τιμές και με τη δυνατότητα διαθέσεως προϊόντων Pioneer,

όταν έκανε την προσφορά του στον Iffli στις 31 Δεκεμβρίου 1975·

— ότι μείωσε την παραγγελία του Iffli σκεπτόμενος ότι η σύνθεσή της θα έδινε στην Melchers την εντύπωση ότι προοριζόταν να εξαχθεί στη Γαλλία·

— ότι ο von Bonin του είπε ότι δεν μπορούσε να παραδώσει το εμπόρευμα στην Gruoner παρά μόνον αν η τελευταία ανελάμβανε την υποχρέωση να μην εξαγάγει· ότι κάλεσε την Melchers στη συνάντηση στο Rommelshausen για να συζητηθούν τα προβλήματα που ανέκυψαν από την άρνηση παραδόσεως του εμπορεύματος·

— ότι ο von Bonin είπε στη συνάντηση αυτή ότι η Melchers μπορεί να διαθέτει εμπορεύματα μόνο στο ειδικευμένο εν προκειμένω γερμανικό εμπόριο·

— ότι δεν υπήρχε πλέον εμπόδιο στις επιχειρηματικές σχέσεις μεταξύ Melchers και Gruoner, μετά τη σχετική με την παραγγελία του Iffli συζήτηση στη συνάντηση του Rommelshausen.

Στη δήλωσή του της 5ης Σεπτεμβρίου 1980 ο Schreiber λέει:

«1. Οι εξαιρετικά χαμηλές τιμές που κοινοποιήσαν στον Iffli οφείλονταν σε ορισμένα στοιχεία που θεωρούσαμε δεδομένα και που δεν είχαν ρυθμιστεί με την Melchers:

υποθέσαμε εσφαλμένα ότι η επιστροφή του ΦΠΑ θα επέφερε μείωση της τιμής και δεν θα είχε, παραδείγματος χάριν, ουδέτερο αποτέλεσμα επί των τιμών ...

(...)

4. Όταν κατέστη σαφές ότι δεν μπορούσαμε να τηρήσουμε την υπόσχεσή μας σχετικά με την παράδοση του εμπορεύματος στον Iffli, αντιμετωπίσαμε το πρόβλημα να βρούμε μια εύλογη εξήγηση για τον Iffli. Εν τω μεταξύ, μάθαμε από τον Iffli ότι είχε πάρει την άδεια εισαγωγής των εμπορευμάτων Pioneer στη Γαλλία. Ενόψει αυτής της απελπιστικής καταστάσεως, είπαμε ότι η Melchers δεν μπορούσε να παραδώσει το εμπόρευμα γιατί παρενέβη η Pioneer Αμβέρσας. ... Έδωσε γραπτώς τη δικαιολογία αυτή στον Weber για να τη διαβιβάσει στον Iffli.

Δεν θέλαμε να γνωστοποιήσουμε στον Iffli τον πραγματικό λόγο, δηλαδή ότι του είχαμε δώσει υποσχέσεις πριν να λάβουμε επιβεβαίωση της παραγγελίας μας της 20ής Ιανουαρίου 1976, γιατί φοβόμαστε ότι αυτό θα επηρέαζε τις νέες επιχειρηματικές μας σχέσεις.»

Ζ — Οι ουσιώδεις διαφορές μεταξύ των δύο εκδοχών σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά

Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Schreiber και Full

20. Η *Melchers* ισχυρίζεται ότι ο Full εξήγησε στον Schreiber ότι κατά κανόνα η Melchers δεν συναλλάσσεται με εμπόρους χονδρικής πωλήσεως και ότι θα απαιτούντο και άλλες συζητήσεις με την Melchers πριν γίνει δεκτή η Gruoner ως πελάτης.

Κατά την *Επιτροπή*, ο Schreiber δεν απεκόμισε αυτήν την εντύπωση από τις συζητήσεις του με τον Full, εφόσον έδωσε την παραγγελία στην Melchers στις 20 Ιανουαρίου 1976.

Κατά την *εξέταση των μαρτύρων*, της 18ης Σεπτεμβρίου 1981, ο *Schreiber* διευκρίνισε ότι η Melchers δεν είχε καθορίσει τους όρους για τους έμπορους χονδρικής πωλήσεως κατά το χρόνο της πρώτης συναντήσεώς του με τον Full. Οι δύο έμποροι χονδρικής πωλήσεως, τους οποίους προμήθευε τότε η Melchers, δηλαδή οι Brömmelhaupt και Weide, απέλαυαν των πλέον ευνοϊκών όρων που εφαρμόζονταν στο

εμπόριο λιανικής πωλήσεως. Σχετικά με τη σημείωση «Bonus für GH» (Bonus για έμπορους χονδρικής πωλήσεως) που περιέχεται στις γραπτές σημειώσεις που αναφέρονται στην πρώτη συνάντηση με τον Full, ο Schreiber δήλωσε: «είχε προφανώς υιοθετηθεί για το εμπόριο χονδρικής πωλήσεως μια μεταβατική λύση, η δε πρακτική ήταν πιθανώς η ίδια στην περίπτωση του Brömmelhaupt». Ο Schreiber δεν μπόρεσε να παράσχει περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την έννοια της παρατηρήσεώς του.

Επιπλέον, ο Schreiber ανέφερε ότι η δεύτερη συνάντηση με τον Full είχε πραγματοποιηθεί πριν δώσει την παραγγελία του στην Melchers στις 20 Ιανουαρίου 1976. Τέλος διευκρίνισε ότι είχε θεωρήσει ότι τα στοιχεία του Full συνιστούσαν προσφορά εκ μέρους του και ότι η προσφορά που έκανε ο ίδιος στον Iffli στηρίχτηκε αποκλειστικά στα στοιχεία που του παρασχέθηκαν κατά την πρώτη συνάντηση, ενώ η παραγγελία που έδωσε στην Melchers αναφερόταν στις νέες τιμές του 1976, οι οποίες του γνωστοποιήθηκαν κατά τη δεύτερη συνάντηση.

Ο *Full* κατέθεσε, κατά την εξέταση των μαρτύρων, ότι είπε στον Schreiber, στην πρώτη τους συνάντηση, ότι η Melchers δεν είχε επεξεργαστεί τους όρους για τους εμπόρους χονδρικής πωλήσεως. Οι όροι αυτοί δεν είχαν καθοριστεί ούτε όταν συναντήθηκαν για δεύτερη φορά ο Schreiber με τον Full, συνάντηση που πραγματοποιήθηκε, κατά τον τελευταίο, μετά την παραγγελία της Gruoner της 20ής Ιανουαρίου 1976 (πρβλ. κατωτέρω, σημείο 23).

Επιπλέον, οι διάδικοι δεν συμφωνούν ως προς την παρατήρηση «πρέπει να παρεμποδιστούν οι παράλληλες παραδόσεις εμπορευμάτων. Βέλγιο!» που περιέχεται στις χειρόγραφες σημειώσεις του Schreiber.

Κατά την *Επιτροπή*, η παρατήρηση αυτή δείχνει ότι το ζήτημα των παραλλήλων εξαγωγών από τη Γερμανία είχε ήδη τεθεί στις συζητήσεις μεταξύ Full και Schreiber.

Η *Melchers* παρατηρεί ότι ενδέχεται ο Schreiber να εξέφρασε την ευχή παρεμποδίσεως των παραλλήλων εισαγωγών, θέλοντας να παρεμποδιστούν οι παράλληλες εισαγωγές στη Γερμανία από το Βέλγιο, που ήταν τότε η κύρια πηγή παραλλήλων εισαγωγών στην ηπειρωτική Ευρώπη, ιδίως προϊόντων που προέρχονταν από τη Μεγάλη Βρετανία. Κατά την Melchers, η ίδια ανησυχία μπορεί να εξηγήσει τις λέξεις «όχι επαναεισαγωγή» που περιέχονται στο υπόμνημα του Hauser, της 16ης Δεκεμβρίου 1975, που αφορά την επίσκεψη του Iffli στην Gruoner, στις 12 Δεκεμβρίου 1975.

Κατά την *εξέταση των μαρτύρων*, ο *Schreiber* επιβεβαίωσε την ερμηνεία που έδωσε η Melchers στην προαναφερθείσα φράση, που περιέχεται στις χειρόγραφες σημειώσεις του. Ως προς την παρατήρηση του Hauser, ο Schreiber είπε ότι υποθέτει ότι ο Hauser ήθελε να πει ότι συνεζήτησε με τον Iffli το ζήτημα αν τα εμπορεύματα που θα αγόραζε ο τελευταίος θα διετίθεντο πράγματι στο εμπόριο εντός της Γαλλίας ή αν υπήρχε περίπτωση να εμφανιστούν εκ νέου στη γερμανική αγορά.

Ο Schreiber διευκρίνισε εξάλλου ότι, στις 6 Φεβρουαρίου 1976, επ' ευκαιρία του τηλετυπήματος που απέστειλε ο Weber στους Schmidt και Hauser της Gruoner, που φέρει την ίδια ημερομηνία, συζήτησε με τον Full το ζήτημα των παραλλήλων εισαγωγών από τη Γερμανία στη Γαλλία προϊόντων Pioneer. Τα στοιχεία που σημείωσε στο τέλεξ του Weber τα έδωσε ο Full (πρβλ. ανωτέρω, σημείο 8 και κατωτέρω, σημείο 24).

Κατά την εξέταση των μαρτύρων, ο Full κατέθεσε ότι ήταν απίθανο να έχει δώσει τις πληροφορίες αυτές στον Schreiber.

Η παραγγελία του Iffli

21. Κατά την *Επιτροπή,* ο Schreiber μείωσε την παραγγελία του Iffli, γιατί θεώρησε ότι η φύση της και η έκτασή της θα έδιναν στην Melchers την εντύπωση ότι τα παραγγελθέντα προϊόντα προορίζονταν να εξαχθούν στη Γαλλία.

Κατά την *Melchers,* είναι δύσκολο να θεωρηθεί ότι η παραγγελία του Iffli δεν ήταν δυνατόν να γίνει δεκτή, ενώ μπορούσε να γίνει δεκτή η μειωμένη παραγγελία του Schreiber. Η Melchers θεωρεί μάλλον ασαφείς τους λόγους για τους οποίους ο Schreiber μείωσε την παραγγελία του Iffli.

Στην κατάθεση που έδωσε, στις 18 Μαΐου 1977, στους ελεγκτές της Επιτροπής, ο *Schreiber* ανέφερε ότι είχε μειώσει την παραγγελία του Iffli, θεωρώντας ότι η σύνθεσή της θα έδινε στην Melchers την εντύπωση ότι προοριζόταν να εξαχθεί στη Γαλλία, πράγμα που θα μπορούσε να προκαλέσει δυσχέρειες στις σχέσεις με την Melchers. Κατά την *εξέταση των μαρτύρων* της 18ης Σεπτεμβρίου 1981, ενέμεινε στην εξήγηση αυτή ισχυριζόμενος, ταυτόχρονα, ότι είχε μειώσει την παραγγελία του Iffli, γιατί πείστηκε ότι η Melchers δεν είχε σε αποθέματα τα εμπορεύματα που είχε παραγγείλει ο Iffli.

Η κατάσταση των αποθεμάτων της Melchers

22. Η *Melchers* ισχυρίζεται ότι από τους 41 τύπους προϊόντων που παράγγειλε η Gruoner στις 20 Ιανουαρίου 1976, 13 δεν υπήρχαν στα αποθέματα· για άλλους τύπους, η ποσότητα των αποθεμάτων ήταν κατώτερη από εκείνη που ζήτησε η Gruoner. Το επίπεδο των αποθεμάτων ήταν πολύ χαμηλό λόγω των πωλήσεων των Χριστουγέννων. Το επίπεδο αποθεμάτων της Pioneer, στην Αμβέρσα, ήταν επίσης χαμηλό· ένα μεγάλο μέρος των αποθεμάτων είχε ήδη πωληθεί.

Κατά την *Επιτροπή,* όλα τα προϊόντα που παράγγειλε η Gruoner έπρεπε να έχουν αποσταλεί το αργότερο στις 10 Φεβρουαρίου 1976· επιπλέον, η Melchers μπορούσε να εφοδιαστεί όχι μόνον από την Pioneer στην Αμβέρσα, αλλά και από την Ιαπωνία.

Η φερομένη άρνηση της Melchers να παραδώσει τα εμπορεύματα

23. Κατά την *Melchers,* το τηλετύπημα με το οποίο ο Schreiber ζήτησε επιβεβαίωση, το έλαβε μια φοιτήτρια η Hammer, μόλις κατά τη δεύτερη ημέρα της εργασίας της στην εν λόγω εταιρεία. «Επιβεβαιώνοντας» την παραγγελία, απλώς γνώρισε τη λήψη της. Την εκδοχή αυτή επιβεβαίωσε η ίδια με γραπτή δήλωσή της στην Melchers στις 6 Μαρτίου 1980.

Η *Επιτροπή* θεωρεί το τηλετύπημα της 23ής Ιανουαρίου 1976 ως αποδοχή της παραγγελίας της 20ής Ιανουαρίου. Κατά τη γνώμη της, είναι απίθανο μια φοιτήτρια, τη δεύτερη μέρα της εργασίας της, να έχει αποστείλει τηλετύπημα χωρίς να της έχουν δοθεί σχετικές εντολές. Εν πάση περιπτώσει, δεν έχει σημασία αν η Melchers κατήγγειλε ή όχι τη σύμβαση από άποψη εμπορική· σημαντικό είναι το γεγονός ότι η Melchers θεώρησε το τηλετύπημα της Gruoner της 20ής Ιανουαρίου ως κανονική παραγγελία μέχρι τις 23 Ιανουαρίου, στη συνέχεια όμως αρνήθηκε να παραδώσει το εμπόρευμα.

Ο *Schreiber* ανέφερε, κατά την εξέταση των μαρτύρων της 18ης Σεπτεμβρίου 1981, ότι είχε αντιληφθεί το τηλετύπημα της

20ής Ιανουαρίου 1976 ως αποδοχή της παραγγελίας του, εφόσον αναφερόταν ήδη στο τηλετύπημα αυτό ο μεταφορέας.

Η *Hammer* κατέθεσε κατά την εξέταση των μαρτύρων ότι είχε μόνο την πρόθεση να γνωρίσει λήψη του τηλετυπήματος της 23ής Ιανουαρίου 1976. Δεν μπόρεσε να θυμηθεί αν κάποιος της έφερε το τηλετύπημα του Schreiber ζητώντας της να γνωρίσει τη λήψη του ή αν είχε ενεργήσει έτσι με δική της πρωτοβουλία. Η Hammer κατέθεσε επιπλέον ότι δεν είχε δει την παραγγελία του Schreiber της 20ής Ιανουαρίου 1976, πριν στείλει το τηλετύπημα της 20ής Ιανουαρίου 1976.

Η *Επιτροπή* υποστηρίζει ότι ο von Bonin είπε, κατά τη διάρκεια τηλεφωνικής επικοινωνίας που είχε με τον Schreiber περί την 27η Ιανουαρίου 1976, ότι η Melchers αρνιόταν να παραδώσει το εμπόρευμα, λόγω του ότι δεν είχε λάβει την εξασφάλιση ότι τα παραγγελθέντα προϊόντα δεν θα εξάγονταν. Η Επιτροπή στηρίζεται ιδίως στο τηλετύπημα που ο Schreiber απεύθυνε στον Weber στις 28 Ιανουαρίου 1976 (πρβλ. σημείο 7 ανωτέρω). Η Επιτροπή επισημαίνει, επιπλέον, ότι το διοικητικό συμβούλιο της Melchers ανέφερε, στην απάντησή του στη γνωστοποίηση αιτιάσεων: «αντί να έρθει σε επαφή με τον Full, ο Schreiber τηλεφώνησε στον von Bonin». Εξάλλου, το συμβούλιο της Melchers αναγνώρισε, κατά τη διάρκεια της ακροάσεως που πραγματοποιήθηκε στην Επιτροπή, στις Βρυξέλλες, στις 21 Ιανουαρίου 1978, ότι ο von Bonin είχε τηλεφωνήσει στον Gruoner, πιθανώς στις 27 Ιανουαρίου 1976.

Κατά την *Melchers,* ο von Bonin μίλησε στον Schreiber για πρώτη φορά κατά τη συνάντηση της 11ης Φεβρουαρίου 1976 στο Rommelshausen. Πράγματι, όλες οι επαφές μεταξύ Melchers και Guoner πριν από τη συνάντηση αυτή είχαν πραγματοποιηθεί μόνον μέσω του Full.

Ο *von Bonin* επιβεβαίωσε τα παραπάνω κατά την *εξέταση των μαρτύρων.* Μετά τη λήψη της παραγγελίας, ο Full ανέλαβε να εξηγήσει στην Gruoner ότι δεν ήταν δυνατόν να εκτελεστεί τότε μια τέτοια παραγγελία.

Ο *Schreiber* κατέθεσε κατά την εν λόγω εξέταση ότι εψεύδετο όταν ανάφερε στον Weber, καθώς και στους ελεγκτές της Επιτροπής, ότι ο von Bonin του είχε πει ότι η Melchers αρνιόταν να παραδώσει γιατί δεν είχε λάβει την εξασφάλιση ότι τα προϊόντα Pioneer δεν θα εξάγονταν. Εφεύρε τη δικαιολογία αυτή όταν διαπίστωσε ότι οι τιμές που προσέφερε στον Iffli ήταν πολύ χαμηλές και για το λόγο ότι ο Iffli απειλούσε να προσφύγει στη δικαιοσύνη κατά της Gruoner. Αντίθετα, ο Schreiber ενέμεινε στον ισχυρισμό ότι είχε τηλεφωνήσει στον von Bonin και ότι ο τελευταίος του εξήγησε απλώς κατά τη διάρκεια της συζητήσεως ότι η Melchers δεν είχε καν ακόμη λάβει γνώση της παραγγελίας της Gruoner.

Ο *Full* ανέφερε, σε *γραπτή δήλωση* της 22ας Φεβρουαρίου 1980, ότι ο von Bonin του είπε, στις 20 Ιανουαρίου 1976, ότι η παραγγελία της Gruoner «δεν μπορεί να εκτελεστεί λόγω της ανεπάρκειας των αποθεμάτων. Ακόμη και η μερική εκτέλεση της παραγγελίας θα προκαλούσε στην Melchers ανυπέρβλητες δυσχέρειες, γιατί δεν θα ικανοποιούνταν η ζήτηση του εξειδικευμένου εμπορίου λιανικής πωλήσεως που εφοδιάζουμε. Έλαβα την εντολή να έλθω σε επαφή με τον Schreiber και να του εξηγήσω την κατάσταση, εφιστώντας του την προσοχή στο γεγονός ότι δεν υπήρχαν ακόμη εμπορικές σχέσεις». Ο Full δήλωσε επιπλέον ότι ο Schreiber του είχε πει, κατά τη

διάρκεια επισκέψεως περί τα τέλη Ιανουαρίου 1976, ότι η παραγγελία του προοριζόταν για τη Γαλλία. Ο Full δήλωσε ακολούθως σχετικά με την εν λόγω επίσκεψη: «προσπάθησα να εξηγήσω στον Schreiber ότι δεν ήταν δυνατόν να εκτελεστεί η παραγγελία πριν από τη λήψη μιας αποφάσεως γενικής πολιτικής (εφοδιασμός καταρχήν των εμπόρων χονδρικής πωλήσεως) της Βρέμης και, δεύτερον, ότι μια τόσο μεγάλη παραγγελία δεν μπορούσε να εκτελεστεί βραχυπρόθεσμα ... Η αποθήκη μου στην Καρσλρούη ήταν τότε σχεδόν άδεια ... Η αποθήκη μας στη Βρέμη έπρεπε να αντιμετωπίσει σημαντικές καθυστερήσεις στην εκτέλεση παραγγελιών των γερμανών εξειδικευμένων εμπόρων λιανικής πωλήσεως. Δήλωσα στον Schreiber ότι δεν ήταν δυνατή ούτε η μερική εκτέλεση της παραγγελίας, αν στο ερώτημα «Gruoner ναι—όχι» δινόταν θετική απάντηση εντός μικρής προθεσμίας, γιατί τη μικρή ποσότητα εμπορευμάτων που διαθέταμε έπρεπε να τη χρησιμοποιήσουμε καταρχήν και αποκλειστικά για τον εφοδιασμό της γερμανικής αγοράς που μας ενδιέφερε. Περιμέναμε την ίδια στάση εκ μέρους της Gruoner κατά τις μελλοντικές συναλλαγές».

Κατά την *εξέταση των μαρτύρων,* ο Full διευκρίνισε ως εξής την τελευταία αυτή φράση: «περίμενα, συνεπώς, και από την επιχείρηση Gruoner να εφοδιάζει τη γερμανική αγορά σύμφωνα με τις οδηγίες μας. Δεν έγραψα ότι αναμέναμε και από την επιχείρηση Gruoner να μην εξαγάγει ...»

Η συνάντηση στο Rommelshausen

24. Κατά την *Επιτροπή,* οι εκπρόσωποι της Melchers επανέλαβαν με την ευκαιρία αυτή ότι η Melchers δεν μπορούσε να ικανοποιήσει τις παραγγελίες της Gruoner, παρά μόνο αν είχε τη βεβαιότητα ότι η Gruoner θα χρησιμοποιούσε τα προϊόντα αυτά για τον εφοδιασμό του εξειδικευμένου εμπορίου λιανικής πωλήσεως και αν η Gruoner ανελάμβανε την υποχρέωση να μην εξαγάγει.

Ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι η παραγγελία της Gruoner συζητήθηκε στη συνάντηση στο Rommelshausen στηρίζεται ιδίως στο τηλετύπημα που έστειλε ο Schreiber στον Weber στις 18 Φεβρουαρίου 1976, στο οποίο ο Schreiber αναφέρεται συνοπτικά «στη συζήτηση με τους διευθύνοντες της Melchers ..., καθώς και στην πρώτη φράση του υπομνήματος του Schreiber, της 19ης Φεβρουαρίου 1976, που αφορά την εν λόγω συνάντηση, η οποία έχει διατυπωθεί ως εξής: «Δεν υπάρχει πλέον κανένα εμπόδιο για τη μεταξύ μας συνεργασία». Η Επιτροπή συγκρίνει τη φράση αυτή με τις χειρόγραφες σημειώσεις του Schreiber που αφορούν τις συζητήσεις με τον Full και συμπεραίνει ότι το κυριότερο θέμα που δεν είχε ρυθμιστεί, μεταξύ της Melchers και της Gruoner, κατά το χρόνο της συναντήσεως στο Rommelshausen, ήταν το ζήτημα των εξαγωγών, δεδομένου ότι όλα τα άλλα ζητήματα είχαν ρυθμιστεί κατά τη διάρκεια των συνομιλιών τους. Η Επιτροπή τονίζει ότι η εκτέλεση της παραγγελίας της Gruoner δεν απαίτησε καθόλου τη δημιουργία τακτικών εμπορικών σχέσεων μεταξύ Melchers και Gruoner. Συνεπώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα της Melchers, κατά το οποίο η λέξη «εμπόδια» αναφέρεται στην καθιέρωση τακτικών εμπορικών σχέσεων. Η Επιτροπή παραπέμπει, εξάλλου, στην απάντηση της Melchers στη γνωστοποίηση αιτιάσεων, στην οποία η Melchers δέχεται ότι η παραγγελία της Gruoner συζητήθηκε στη συνάντηση στο Rommelshausen.

Η *Melchers* ισχυρίζεται ότι η συνάντηση στο Rommelshausen δεν διοργανώθηκε για να συζητηθεί η παραγγελία της Gruoner, αλλά απέβλεπε μόνο στη διαπραγμάτευση των

βασικών όρων για τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ Gruoner και Melchers, πράγμα που επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η παραγγελία της Gruoner δόθηκε σε χρόνο που οι όροι αυτοί δεν είχαν ακόμη καθοριστεί.

Η Melchers στηρίζεται στο υπόμνημα του Schreiber, της 19ης Φεβρουαρίου 1976. Από την πρώτη φράση προκύπτει ότι η λέξη «εμπόδια» αναφέρεται στα εμπόδια που δημιουργήθηκαν εκ του ότι δεν υπήρχε ακόμη πραγματική συμφωνία μεταξύ των μερών ως προς τις τιμές, την παράδοση, την εγγύηση, κλπ. Κατά την Melchers, το τηλετύπημα του Schreiber της 18ης Φεβρουαρίου 1976, με το οποίο διαβίβασε στον Weber τις πληροφορίες που είχε λάβει προφανώς από την Melchers σχετικά με τις επανεξαγωγές από τη Γερμανία, δεν μπορεί να ενισχύσει την άποψη της Επιτροπής, εφόσον είχε σταλεί σε απάντηση μιας επιστολής και δύο τηλετυπημάτων του Weber, της 3ης και 6ης Φεβρουαρίου 1976 αντίστοιχα, δεν αναφέρεται δε ειδικά στη συνάντηση στο Rommelshausen.

Σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που παρέσχε ο *Schreiber* κατά τη διάρκεια της *εξετάσεως των μαρτύρων* της 18ης Σεπτεμβρίου 1981, οι χειρόγραφες σημειώσεις του δεν αφορούν τη συνάντηση στο Rommelshausen. Ο Schreiber είπε επίσης, κατά τη διάρκεια της εξετάσεως αυτής, ότι η παραγγελία του Iffli δεν συζητήθηκε στη συνάντηση του Rommelshausen. Παραδέχτηκε συνεπώς ότι η δήλωση που έκανε στις 18 Μαρτίου 1977 στους ελεγκτές της Επιτροπής δεν ήταν ορθή, στο βαθμό που ανέφερε, όσον αφορά τη συνάντηση στο Rommelshausen, ότι κάλεσε την Melchers στο Rommelshausen για να συζητηθεί το ζήτημα της αρνήσεως της τελευταίας να πωλήσει τα προϊόντα. Ο Schreiber δέχτηκε επίσης ότι τα στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις της Melchers σε επιχειρήσεις, που εξήγαγαν στη Γαλλία, τα οποία παρέσχε στον Weber με τέλεξ στις 18 Φεβρουαρίου 1976, δεν προέρχονταν από τη συνάντηση του Rommelshausen, αλλά από μια συνομιλία που είχε με τον Full στις 6 Φεβρουαρίου 1976, μετά το τηλετύπημα που απεύθυνε ο Weber στους Schmidt και Hauser της Gruoner την ίδια ημέρα (πρβλ. ανωτέρω, σημεία 8 και 20).

Ο *von Bonin* είπε επίσης, κατά την *εξέταση των μαρτύρων*, ότι η παραγγελία του Iffli δεν συζητήθηκε κατά τη συνάντηση του Rommelshausen.

Το προβαλλόμενο σφάλμα του Schreiber σχετικά με το ΦΠΑ

25. Κατά την Melchers, ο Schreiber υπέπεσε σε σφάλμα κατά τον υπολογισμό των τιμών που προσέφερε στον Iffli στις 31 Δεκεμβρίου 1975, γιατί αφαίρεσε, από τις τιμές της Melchers, οι οποίες ήταν καθαρές τιμές και οι οποίες δεν περιελάμβαναν το ΦΠΑ, όχι μόνο τις επιστροφές για τους εμπόρους λιανικής πωλήσεως που απέλαυαν των υψηλοτέρων εκπτώσεων, αλλά και το γερμανικό ΦΠΑ, δηλαδή 11 %, υποθέτοντας εσφαλμένα ότι μπορούσε να γίνει η τελευταία αυτή αφαίρεση.

Προς υποστήριξη του εν λόγω ισχυρισμού, η Melchers επικαλείται τη δήλωση του Schreiber, της 5ης Σεπτεμβρίου 1980, κατά την οποία: «Είναι ορθό ότι δεν είχαμε τις τιμές της Melchers της Βρέμης, δεδομένου ότι τότε η Melchers δεν αντιμετώπιζε την περίπτωση διαθέσεως προϊόντων στους εμπόρους χονδρικής πωλήσεως και δεν είχαμε, συνεπώς, καμία εμπορική σχέση με την Melchers. Είχαμε μόνο τις τιμές της Melchers που ίσχυαν το 1975, τις οποίες μας έδωσε ο εκπρόσωπος του Full, και γνωρίζαμε από τις συζητήσεις μας με τον Full τις επιστροφές που εφαρμόζονταν στο εμπόριο λιανικής πωλήσεως ... Υποθέσαμε

εσφαλμένα ότι η επιστροφή του ΦΠΑ θα επέφερε μείωση των τιμών και ότι δεν θα είχε, παραδείγματος χάρη, ουδέτερο αποτέλεσμα επί των τιμών.»

Η Melchers επιχείρησε να επαναλάβει τον υπολογισμό του Schreiber.

Κατά την *Επιτροπή*, δεν είναι πιθανό ο Schreiber να διέπραξε το δήθεν σφάλμα σχετικά με το ΦΠΑ.

Αναφέρει σχετικά ότι η εφαρμογή στα μεγάφωνα της μεθόδου υπολογισμού που ακολουθήθηκε, κατά την Melchers, από τον Schreiber καταλήγει στη διαπίστωση ότι ο τελευταίος δεν έσφαλε ως προς τα μεγάφωνα. Κατά την Επιτροπή, δεν είναι νοητό ότι ο Schreiber προέβη σε εσφαλμένους υπολογισμούς για ορισμένα μόνο προϊόντα και όχι για όλα. Η Επιτροπή προσθέτει ότι ο Iffli θα ενδιαφερόταν ακόμη για τα προϊόντα Pioneer σε τιμές υψηλότερες κατά 11 % της προσφοράς της Gruoner, εφόσον οι τελευταίες θα ήταν πάντοτε 32 έως 8,5 % χαμηλότερες από εκείνες που εφάρμοζε η MDF. Επίσης, αν η Melchers είχε δεχτεί να παραχωρήσει συμπληρωματική έκπτωση της τάξεως του 11 %, θα αντλούσε σημαντικά κέρδη από την εν λόγω πράξη, εφόσον το καθαρό περιθώριο κέρδους της κυμαινόταν μεταξύ 41 και 74 %. Η μέθοδος υπολογισμού που δήθεν ακολούθησε ο Schreiber είναι, εξάλλου, περίεργη στο βαθμό που ο τελευταίος αφαίρεσε πρώτα τις εκπτώσεις και έπειτα το ΦΠΑ. Πράγματι, οι υπολογισμοί των εκπτώσεων και των περιθωρίων κέρδους πρέπει να διενεργούνται επί των καθαρών τιμών, στις οποίες δεν περιλαμβάνεται ο ΦΠΑ, σε αντίθετη δε περίπτωση ο τελικός αριθμός περιλαμβάνει τις εκπτώσεις επί του ίδιου του φόρου, πράγμα που είναι παράλογο. Κατά συνέπεια, αν ο Schreiber είχε πράγματι θεωρήσει ότι ο ΦΠΑ περιλαμβανόταν στην τιμή που περιείχε ο τιμοκατάλογος της Melchers, πράγμα που είναι απίθανο, δεδομένου ότι στον κατάλογο αυτόν αναφέρεται σαφώς στο κάτω μέρος της σελίδας 2 ότι δεν περιλαμβάνεται ο ΦΠΑ, θα αφαιρούσε καταρχάς το 11 % του ΦΠΑ και μόνον μετά θα ελάμβανε υπόψη στον υπολογισμό τις εκπτώσεις και το περιθώριο κέρδους.

Το συμπέρασμα που συνάγει η Melchers από το δήθεν σφάλμα του Schreiber οφείλεται, κατά την Επιτροπή, σε άλλη έκπτωση. Παραπέμπει σχετικά στις χειρόγραφες σημειώσεις του Schreiber, από τις οποίες προκύπτει ότι η Melchers προσέφερε εκπτώσεις ανάλογα με την ποσότητα, καθώς και εκπτώσεις για τις πωλήσεις στους εμπόρους χονδρικής πωλήσεως, οι οποίες εφαρμόζονται σε όλα τα προϊόντα, εκτός ακριβώς από τα μεγάφωνα και τα ακουστικά.

Ο *Schreiber* επιβεβαίωσε, κατά την *εξέταση των μαρτύρων*, στις 18 Σεπτεμβρίου 1981, ότι αφαίρεσε εσφαλμένα από τις τιμές της Melchers, το γερμανικό ΦΠΑ, δηλαδή 11 %. Επαναλαμβάνοντας τους υπολογισμούς του ενώπιον του Δικαστηρίου, δεν αφαίρεσε πάντως 11 % από τις τιμές της Melchers που προέκυπταν μετά τις εκπτώσεις, όπως έκανε η Melchers, αλλά αφαίρεσε 11 % από τις τιμές αυτές χωρίς τις εκπτώσεις. Επιπλέον πρόσθεσε κέρδος 5,5 %, σύμφωνα με το υπόμνημα του Hauser της 16ης Δεκεμβρίου 1975 (πρβλ. σημείο α, ανωτέρω), ενώ η Melchers βασίστηκε σε κέδρος 6 %. Επίσης δεν αφαίρεσε 4 % ως ετήσιο δώρο, όπως έκανε η Melchers. Παρ' όλα αυτά δεν κατόρθωσε να καταλήξει στους αριθμούς που περιέχονται στην προσφορά του προς τον Iffli. Συγκεκριμένα, για τον ενισχυτή SA-5300 κατέληξε στην τιμή των 236,20 DM (η τιμή που προσέφερε στον Iffli ήταν 234,90 DM). Για το μεγάφωνο CSE 220 κατέληξε στην τιμή των 81,79 DM (η τιμή

που προσέφερε στον Iffli ήταν 84,30 DM). Τόνισε ότι είχε επίσης υπολογίσει εσφαλμένα το ΦΠΑ όσον αφορά τα μεγάφωνα.

Απαντώντας σε ερώτημα του Δικαστηρίου, ο Schreiber δεν μπόρεσε να εξηγήσει γιατί αφαίρεσε 11/100 και όχι 11/111, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι ο συντελεστής του ΦΠΑ, δηλαδή 11 %, υπολογίζεται επί της τιμής χωρίς ΦΠΑ.

Σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που παρέσχε ο Schreiber στις 18 Σεπτεμβρίου 1981, ο λόγος για τον οποίον η Gruoner δεν παρέδωσε τα εμπορεύματα που είχε παραγγείλει ο Iffli ήταν το γεγονός ότι δεν ήταν πλέον σε θέση να παραδώσει τα εμπορεύματα στις τιμές που είχε προσφέρει στον Iffli στις 31 Δεκεμβρίου 1975, λόγω του εσφαλμένου υπολογισμού του ΦΠΑ.

Η επιχείρηση EVB, Στουτγάρδη

26. Κατά την *Melchers*, ο λόγος για τον οποίο ο Full ζήτησε από την EVB να επιβεβαιώσει ότι δεν θα πωλούσε τα προϊόντα στην Κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, καθώς και σε διάφορες τρίτες ευρωπαϊκές χώρες, ήταν ότι μπορούσε, στην περίπτωση αυτή, να ζητηθεί από την Melchers να παράσχει υπηρεσίες μετά την πώληση, δυνάμει του άρθρου 10 της συμφωνίας διανομής που συνήψε η Melchers με την Pioneer.

Κατά την *Επιτροπή*, το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να είναι ορθό, δεδομένου ότι δυνάμει της συμφωνίας που είχε συνάψει με την Pioneer, η Melchers είχε την υποχρέωση να παρέχει υπηρεσίες μετά την πώληση μόνο στην Γερμανία.

Ο *Full* ανέφερε, κατά την *εξέταση των μαρτύρων*, ότι είχε λάβει την πρωτοβουλία να ζητήσει από την EVB να επιβεβαιώσει ότι δεν θα πωλούσε τα προϊόντα στην Κοινότητα, για να έχει τη διαβεβαίωση ότι η EVB τηρούσε την υποχρέωση που είχε αναλάβει προφορικά να μην εξάγει το εμπόρευμα στην Τουρκία. Ο Full έλαβε την πρωτοβουλία αυτή, γιατί η επανεισαγωγή στη Γερμανία προϊόντων που είχαν εξαχθεί σε άλλες χώρες της κοινής αγοράς, είχε στο παρελθόν προκαλέσει σημαντικά προβλήματα στην Melchers. Είναι απίθανο ένας εξαγωγέας, που έχει προβεί στις διατυπώσεις εισαγωγής στην Τουρκία, να επαναφέρει τα εμπορεύματα στην Κοινότητα. Ο Full κατέθεσε επιπλέον ότι είχε συζητήσει το ζήτημα των επανεισαγωγών με τον von Bonin. Δεν θυμάται αν είχε συζητήσει το ζήτημα αυτό με τον Schreiber, το θεωρεί δε μάλλον απίθανο.

VI — Η υπόθεση 103/80, Pioneer GB

Α — Τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά

1. Ο Todd, γενικός διευθυντής της Pioneer GB (Shriro), συμμετέσχε στη συνάντηση της Αμβέρσας στις 19 και 20 Ιανουαρίου 1976 (πρβλ. σημείο 4 ανωτέρω). Ο Setton, ο πρόεδρος της MDF, διαμαρτυρήθηκε με την ευκαιρία αυτή για τις παράλληλες εισαγωγές προϊόντων της Pioneer στη Γαλλία από τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, προσεκόμισε δε στη συνάντηση αποδεικτικά στοιχεία από δοκιμαστικές αγορές που είχε πραγματοποιήσει μια γαλλική εταιρεία, στο κεφάλαιο της οποίας κατείχε σημαντικό τμήμα, προκειμένου να αποδείξει την ύπαρξη στη Γαλλία παραλλήλων εισαγωγών από το Ηνωμένο Βασίλειο (πρβλ. σημείο VII.A.2 ανωτέρω).

2. Στις 28 και 29 Ιανουαρίου 1976, ο Todd έγραψε δύο παρόμοιες επιστολές, τη μία προς τον Smith, γενικό διευθυντή της Audiotronic, και την άλλη στον Hollingberry, πρόεδρο της Comet, με τις οποίες του

ζητούσε να μην εξάγουν πλέον προϊόντα Pioneer. Η Audiotronic και η Comet ήταν οι σημαντικότεροι πελάτες της Shriro. Το 1976, αντιπροσώπευαν, σύμφωνα με την απόφαση (σημεία 42 και 80), 45 % των πωλήσεων της Shriro. Η Audiotronic ήταν ιδιοκτήτρια στο Ηνωμένο Βασίλειο της αλυσίδας καταστημάτων Laskys, γνωστής στον τομέα των Hi-Fi. Μεταξύ 1975 και 1977, η Audiotronic απέκτησε σημαντική συμμετοχή στην Allwave BV, Delft, η οποία είναι ολλανδική αλυσίδα καταστημάτων προϊόντων Hi-Fi, καθώς και στην King Musique, η οποία ήταν τότε ο κυριότερος πελάτης της MDF στη Γαλλία. Η Audiotronic δεν συμμετέχει πλέον στην King Musique και στην Laskys. Η Comet ήταν η κυριότερη αλυσίδα καταστημάτων πωλήσεων με εκπτώσεις και φθηνών καταστημάτων λιανικής πωλήσεως στο Ηνωμένο Βασίλειο, πωλούσε δε κυρίως ηλεκτροακουστικές και οικιακές συσκευές. Η Comet και η Audiotronic εξήγαγαν προϊόντα Hi-Fi σε διάφορους πελάτες εκτός Ηνωμένου Βασιλείου. Πωλούσαν προϊόντα Pioneer μεταξύ άλλων στην Euro-Electro, Βρυξέλλες, η οποία μεταπωλούσε τα προϊόντα αυτά στην Connexion στη Γαλλία, δηλαδή στον όμιλο αγορών, γενικός διευθυντής του οποίου ήταν ο Iffli (πρβλ. σημείο V. A.1. και B.2 ανωτέρω).

Στην επιστολή που απεύθυνε στην Comet, ο Todd έγραφε μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

«Κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών, ο αντιπρόσωπος της Pioneer στη Γαλλία διαμαρτυρήθηκε έντονα στην Pioneer Electronic (Europe), NV, Αμβέρσα, ότι διείσδυαν στη γαλλική αγορά προϊόντα Pioneer που προέρχονταν από το Ηνωμένο Βασίλειο. Δεδομένου ότι και στο παρελθόν είχαν γίνει σε βάρος μας παρόμοιες καταγγελίες και λαμβανομένης υπόψη της ελλείψεως αποδείξεων, αρνήθηκα απλώς και σαφώς τους ισχυρισμούς αυτούς.

...

Την προηγούμενη εβδομάδα, κλήθηκα στην Αμβέρσα για την εξέταση του ζητήματος αυτού και βρέθηκα σε πολύ μειονεκτική θέση. Για να προσκομίσει την απόδειξη που είχα ζητήσει, ο γάλλος αντιπρόσωπος είχε προβεί σε ορισμένες μικρές δοκιμαστικές αγορές σε πολλούς από τους σημαντικούς μεταπωλητές μας.

...

Δεν αγνοώ τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας που αφορούν τις παράλληλες εξαγωγές, θα σας πω όμως με κάθε ειλικρίνια ότι μερικές φορές αποδίδω μεγαλύτερη σημασία στο ορθό παρά στον ίδιο το νόμο.

...

Η προφανής λύση του προβλήματος των εξαγωγών προς τη Γαλλία θα ήταν η αύξηση των τιμών μου και η μείωση των τιμών του γάλλου αντιπροσώπου. Δυστυχώς, δεν είναι πάντα δυνατόν να επιλέγεται, σε διαφορετικά οικονομικά πλαίσια, η λύση που επιβάλλεται προφανώς.

...

Ίσως μπορείτε να με βοηθήσετε για να αποφύγουμε μια κατάσταση ανελέητου ανταγωνισμού.»

Ο Hollingberry, της Comet, έγραψε στην Shriro, στις 30 Ιανουαρίου 1976, ότι η επιχείρησή του δεν εξήγαγε προϊόντα Pioneer με σκοπό να διατεθούν σε πελάτες εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου, επειδή όμως είχε τις εγκαταστάσεις της σε λιμένες, ήταν δυνατόν αλλοδαποί πελάτες να επιθυμούν να αγοράζουν προϊόντα από αυτήν.

Απαντώντας σε παρόμοια επιστολή που απευθύνθηκε στην Audiotronic, ο Smith απάντησε, στις 2 Φεβρουαρίου 1976, ότι δεν είχε καμία απόδειξη ότι η Audiotronic

είχε εξάγει σημαντικές ποσότητες προϊόντων Pioneer, αλλά ότι είχε πάντως ζητήσει να τεθεί τέρμα στην πρακτική αυτή.

Β — Τα συμπεράσματα που συνάγει η Επιτροπή από τα πραγματικά περιστατικά

3. Ο Seiton και ο Todd συνήψαν στη συνάντηση της Αμβέρσας μια «συμφωνία κυρίων», σύμφωνα με την οποία ο Todd όφειλε να παρεμποδίζει τους βρετανούς πελάτες του να εξάγουν προϊόντα Pioneer. Ο Todd επιχείρησε ακολούθως να παρεμποδίσει τους κυριότερους πελάτες του να εξάγουν. Μετά τη λήψη των επιστολών του Todd, η Comet και η Audiotronic δέχτηκαν να παύσουν κάθε εξαγωγή προϊόντων Pioneer. Οι εξαγωγές της Comet έπαυσαν πράγματι, η δε Audiotronic αντικατέστησε την Comet ως προς τον εφοδιασμό της Euro-Electro, Βρυξέλλες, αλλά μόνο μέχρι το Μάιο του 1976. Αν η Audiotronic είχε την ευχέρεια να εξαγάγει, θα είχε πραγματοποιήσει πολύ μεγαλύτερο κύκλο εργασιών. Η Shriro έλαβε τα μέτρα αυτά για να αποφύγει κάθε δυσχέρεια στις σχέσεις με την MDF και την Pioneer. Τα τμήματα της αγοράς των προϊόντων Pioneer στη Γαλλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο ήταν αρκετά σημαντικά ώστε η συμπεριφορά των συμμετεχόντων στην εναρμονισμένη πρακτική να μπορεί να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

Γ — Οι κυριότεροι λόγοι που προβάλλει η Pioneer GB

Το τμήμα της αγοράς που κατέχουν τα προϊόντα Pioneer

4. Στη γνωστοποίηση αιτιάσεων, η *Επιτροπή* διαπιστώνει ότι το τμήμα της αγοράς που κατείχαν τα προϊόντα Pioneer το 1976 ήταν τουλάχιστον 7 έως 10 % στη Γαλλία και 8 έως 9 % στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η MDF και η Pioneer GB αμφισβήτησαν τα στοιχεία αυτά στις απαντήσεις τους στη γνωστοποίηση αιτιάσεων.

Η Επιτροπή ανέθεσε ακολούθως στο γραφείο Mackintosh Consultants Co., Λονδίνο, την κατάρτιση εκθέσεως σχετικά με τον όγκο της αγοράς Hi-Fi στα εν λόγω κράτη μέλη. Βάσει της εκθέσεως αυτής και του κύκλου εργασιών των δύο επιχειρήσεων όσον αφορά τα προϊόντα Pioneer, η Επιτροπή υπολόγισε το τμήμα της γαλλικής αγοράς Hi-Fi το 1976 σε 11,5 % και το τμήμα της βρεταννικής αγοράς σε 10,5 %. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή διατήρησε, στη σκέψη 25 της αποφάσεώς της, τα στοιχεία που είχε αναφέρει στη γνωστοποίηση αιτιάσεων.

Ένα μέρος από την προαναφερθείσα έκθεση κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες στις 6 Μαρτίου 1980, δηλαδή μετά τη λήψη της αποφάσεως· το υπόλοιπο μέρος της εκθέσεως κοινοποιήθηκε στις 26 και 27 Ιανουαρίου 1982 αντίστοιχα στην Pioneer GB και στην MDF, οι οποίες ισχυρίζονται ότι προσεβλήθη το δικαίωμά τους να αμυνθούν λόγω της εν λόγω καθυστερημένης κοινοποιήσεως.

5. Στα υπομνήματα που κατέθεσαν ενώπιον του Δικαστηρίου, η *MDF* και η *Pioneer GB* προσάπτουν στην Επιτροπή:

— ότι απέκλεισε από την αγορά Hi-Fi όλα τα ενιαία στερεοφωνικά συγκροτήματα, με αποτέλεσμα να αλλοιωθεί ο υπολογισμός της αγοράς αυτής·

— ότι στήριξε το σχετικό με τις αγορές υπολογισμό της στην έκθεση της Mackintosh Consultants Co., τα ποσά της οποίας αντιστοιχούν σε «τιμές εργοστασίου» (ενώ οι κύκλοι εργασιών των προσφευγουσών αντιπροσωπεύουν τις τιμές, στις οποίες πωλούν) και η οποία δεν περιλαμβάνει τα ενιαία στερεοφωνικά συγκροτήματα, καθώς και άλλα είδη, όπως τα ακουστικά και τα στε-

ρεοφωνικά ραδιόφωνα αυτοκινήτου, ενώ στο σημείο 25 της αποφάσεως τα στοιχεία της εκθέσεως προσεγγίζουν το συνολικό κύκλο εργασιών των προσφευγουσών σε προϊόντα Pioneer, περιλαμβάνοντας έτσι όχι μόνο τα προϊόντα Hi-Fi αλλά και τα προϊόντα που δεν έχουν την ιδιότητα αυτή.

Η *Pioneer GB* θεωρεί ότι το τμήμα της αγοράς Hi-Fi που κατείχε στο Ηνωμένο Βασίλειο το 1976 ήταν 3,18 %. Η MDF υπολογίζει το τμήμα των προϊόντων Pioneer στη γαλλική αγορά Hi-Fi το 1976 σε 3,38 %, βάσει της μελέτης SIERE. Βάσει της μελέτης BREF, που αφορά τη γαλλική αγορά το 1975, το εν λόγω τμήμα είναι 4,33 %.

Η έκθεση της Mackintosh Consultants Co., επί της οποίας στηρίζεται η Επιτροπή, αφορά την αγορά των ειδών συγκροτήματος Hi-Fi, δηλαδή τα μεγάφωνα, τα γραμμόφωνα, τα κασσετόφωνα, τα ραδιόφωνα στερεοφωνικών συγκροτημάτων και τους ενισχυτές, εκφραζόμενη σε «τιμές εργοστασίου». Κατά την έκθεση, η αγορά αυτή ανέρχεται, το 1976, σε 70 εκατομμύρια UKL στο Ηνωμένο Βασίλειο και σε 670 εκατομμύρια FF στη Γαλλία.

Όσον αφορά τον κύκλο εργασιών της Pioneer GB, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη το συνολικό κύκλο εργασιών των προϊόντων Pioneer το 1976, δηλαδή 7,3 εκατομμύρια UKL.

Η Pioneer GB θεωρεί ότι πρέπει να αφαιρεθεί από το προαναφερθέν ποσό ο κύκλος εργασιών των προϊόντων που δεν είναι προϊόντα Hi-Fi, δηλαδή τα ενιαία στερεοφωνικά συγκροτήματα, τα όχι ακριβά στερεοφωνικά συγκροτήματα και τα ραδιόφωνα αυτοκινήτων. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Pioneer υπολογίζει τον κύκλο εργασιών στο Ηνωμένο Βασίλειο το 1976 σε 3,3 εκατομμύρια UKL. Για να είναι δυνατή η σύγκριση των στοιχείων αυτών, τα οποία υπολογίζονται βάσει των τιμών πωλήσεως στους εμπόρους λιανικής πωλήσεως, με τα στοιχεία που παρέχει για τη συνολική αγορά Hi-Fi στο Ηνωμένο Βασίλειο, εκφραζόμενα σε «τρέχουσες τιμές πωλήσεως» η Pioneer GB τα αυξάνει κατά 125 % και καταλήγει έτσι σε κύκλο εργασιών 4,13 εκατομμυρίων UKL.

Όσον αφορά το μέγεθος της αγοράς Hi-Fi, η Pioneer GB στηρίζεται στο Mackintosh Yearbook of West European Electronics το 1978, σύμφωνα με το οποίο ο κύκλος εργασιών Hi-Fi στο Ηνωμένο Βασίλειο, το 1976, ήταν 130 εκατομμύρια UKL. Το Mackintosh Yearbook στηρίζεται στις «τρέχουσες τιμές πωλήσεως».

Το ποσό αυτό αφορά τις πωλήσεις συγκροτημάτων Hi-Fi και κασσετοφώνων με ταινίες. Περιλαμβάνει τα ενιαία συγκροτήματα, επιπλέον δε τα πωληθέντα χωριστά μεγάφωνα, τα ραδιόφωνα, τους ενισχυτές και τα έπιπλα, αλλά όχι τα ραδιόφωνα αυτοκινήτων, συστοιχίες και ραδιόφωνα, ραδιοκασσετόφωνα, συνδυασμένα ραδιόφωνα και γραμμόφωνα φορητά. Η Pioneer GB συμφωνεί ότι το προαναφερθέν ποσό περιλαμβάνει ορισμένα προϊόντα Mid-Fi, αλλά προσθέτει ότι η ονομασία επί της οποίας βασίζεται το ποσό αυτό είναι η ονομασία που χρησιμοποιείται στα δημοσιευθέντα ποσά και που συγγενεύει περισσότερο με την ονομασία που χρησιμοποίησε η Pioneer GB το 1976.

Όσον αφορά τον κύκλο εργασιών της MDF, *η Επιτροπή* στηρίζεται στον αριθμό των 77 εκατομμυρίων FF.

Η *MDF* στηρίζεται στον αριθμό των 50 660 000 FF που συνιστά, κατ' αυτήν, τον κύκλο εργασιών της για τα προϊόντα Hi-Fi Pioneer.

Όσον αφορά το μέγεθος της γαλλικής αγοράς Hi-Fi, η MDF στηρίζεται, πρώτον, στη μελέτη SIERE, που υπολογίζει την αγορά αυτή σε περισσότερα από 1 500 εκατομμύρια FF το 1976. Ο αριθμός αυτός περιλαμβάνει τα 20 % των ενιαίων στερεοφωνικών συγκροτημάτων, που μπορεί να χαρακτηριστούν ως Hi-Fi. Η έκθεση SIERE περιλαμβάνει στην αγορά Hi-Fi, αφενός, τα στοιχεία συγκροτημάτων (ρα-

διόφωνο, περίβλημα, γραμμόφωνο, κασσετόφωνο) καθώς και συνδυασμένα ενιαία στερεοφωνικά συγκροτήματα, τους ενισχυτές, καθώς και τους ενισχυτές ραδιοφώνων, υπό τον όρο ότι τα στοιχεία αυτά ανταποκρίνονται στον τύπο DIN 45-500. Η MDF στηρίζεται, αφετέρου, στη μελέτη BREF που περιλάμβανε, κατ' αυτήν, μαγνητοταινίες, καθώς και κασσέτες και ενιαία συγκροτήματα.

Η *Pioneer* θεωρεί επίσης ότι η Επιτροπή υπερεκτίμησε τα τμήματα της αγοράς που κατέχουν τα προϊόντα Pioneer. Φρονεί, συνεπώς, ότι το πρόστιμο πρέπει να μειωθεί.

6. Η *MDF* και η *Pioneer GB* καταλήγουν ότι σύμφωνα με τη Νομολογία του Δικαστηρίου και τις ανακοινώσεις της Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, τα τμήματα της αγοράς που κατέχουν δεν είναι αρκετά για να εφαρμοστεί το άρθρο 85, παράγραφος 1.

7. Η *Επιτροπή* δέχεται ότι είναι πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να προσδιοριστεί η αγορά Hi-Fi, τονίζει όμως ότι οι κύκλοι εργασιών των επιχειρήσεων υπερβαίνουν τα 50 εκατομμύρια ΛΜ που αναφέρονται στην ανακοίνωσή της της 19ης Δεκεμβρίου 1977 περί των συμφωνιών ήσσονος σημασίας (JO C 313 της 29. 12. 1977, σ. 3) και ότι, εν πάση περιπτώσει, το τμήμα της αγοράς υπερβαίνει κατά πολύ τα ποσοστά που το Δικαστήριο θεώρησε ασήμαντα στην απόφασή του της 9ης Ιουλίου 1969 (Völk κατά Vervaecke, 5/69, Recueil σ. 295).

Το αποτέλεσμα των επιστολών που απέστειλε ο Todd στην Comet και στην Audiotronic

8. Κατά την *Επιτροπή*, η Comet εξήγαγε το 1976 και το 1977 τις μεγαλύτερες ποσότητες από όσες είχε εξαγάγει μέχρι τότε, δηλαδή εξήγαγε προϊόντα αξίας 1 066 000 UKL Αγγλίας και 785 000 UKL αντίστοιχα, όπως προκύπτει από τις ετήσιες εκθέσεις δραστηριότητας της Comet. Οι εξαγωγές αυτές περιελάμβαναν σχεδόν αποκλειστικά προϊόντα Hi-Fi. Μετά τον Ιανουάριο του 1976, καμία από τις εξαγωγές αυτές δεν αφορούσε προϊόντα Pioneer. Η Επιτροπή στηρίζεται σχετικά στις εκθέσεις που συνέταξαν οι ελεγκτές της μετά τις επισκέψεις που πραγματοποίησαν στην Comet και στην Euro-Electro, κατά τις οποίες ο Lightowler, διευθυντής πωλήσεων της Comet, και ο Bossaert της Euro-Electro, δήλωσαν ότι η Comet έπαυσε να εξάγει μετά την επιστολή του Todd: «πράγματι οι εξαγωγές της Pioneer έπαυσαν μετά την επιστολή του Todd» (έκθεση, επίσκεψη Comet, σημείο 3 iii)· «από τις αρχές περίπου του 1976 ... [ο Bossaert] δεν παρέλαβε εμπορεύματα από την Comet ...». Ένας από τους ελεγκτές της Επιτροπής εξέτασε επιπλέον όλα τα τιμολόγια σχετικά με τις εξαγωγές της Comet από τον Ιανουάριο του 1976 μέχρι την ημερομηνία της επισκέψεώς του τον Απρίλιο του 1977 και δεν βρήκε κανένα τιμολόγιο σχετικό με εξαγωγές προϊόντων Pioneer. Η Επιτροπή απέστειλε στο Δικαστήριο, στις 28 Ιανουαρίου του 1982, αντίγραφο των τιμολογίων που αφορούν τις πωλήσεις της Comet το 1977 στον κυριότερο πελάτη της στο εξωτερικό, την Diaphon, Αμβούργο. Τα τιμολόγια αυτά δεν αφορούν προϊόντα Pioneer. Η Επιτροπή απέστειλε την ίδια ημερομηνία αποσπάσματα του πρωτοκόλλου εξαγωγών της Comet για την εν λόγω περίοδο, από τα οποία προκύπτει, κατά την Επιτροπή, ότι οι αγοραστές της Comet ήταν κυρίως ή αποκλειστικώς μεταπωλητές προϊόντων Hi-Fi . Η Επιτροπή τονίζει ότι στο πρωτόκολλο εξαγωγών δεν γίνεται διάκριση μεταξύ προϊόντων Pioneer και προϊόντων άλλου τύπου, ούτε μεταξύ Hi-Fi και άλλων προϊόντων.

9. Η *Pioneer GB* αναφέρει ότι οι εξαγωγές της Comet δεν συνιστούσαν παρά μόνο ελάχιστο ποσοστό του κύκλου εργασιών της τελευταίας και ότι κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου οι εξαγωγές της είχαν μειωθεί. Επιπλέον, δεν είναι δυνατόν να συναχθεί από τα στοιχεία, στα οποία στηρίζεται η Επιτροπή, το τμήμα του κύκλου εργασιών της Comet που αφορά τον τομέα Hi-Fi. Εξάλλου, ο Mason, γενικός διευθυντής της Comet, δήλωσε στους ελεγκτές της Επιτροπής ότι η Comet μπορούσε να προβαίνει μόνο σε περιορισμένες εξαγωγές, λόγω του συνδυασμού των αποτελεσμάτων των πιστωτικών περιορισμών που εφαρμόζονταν στους πελάτες της και των διαθέσιμων περιθωρίων. Η Pioneer GB καταλήγει ότι η δήθεν εναρμονισμένη πρακτική δεν μπορούσε να έχει παρά μόνον ασήμαντες συνέπειες και ότι το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών δεν μπορούσε να έχει επηρεαστεί αισθητά.

Η *Pioneer* (Europe) προβάλλει παρόμοια επειχειρήματα για να αποδείξει ότι η εναρμονισμένη πρακτική δεν είχε τη διάρκεια που αναφέρεται στην απόφαση (πρβλ. επίσης σημείο IX.10 ανωτέρω).

Η *Pioneer GB* θεωρεί ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα υπερασπίσεώς της, διότι η Επιτροπή κοινοποίησε, πριν από τη λήψη της αποφάσεως, μόνον ένα μέρος της δηλώσεως του Mason, το οποίο δεν είχε καμία σημασία για την υπό κρίση υπόθεση. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή κοινοποίησε με επιστολή της 9ης Οκτωβρίου 1978 τα σημεία 1 και 2 της δηλώσεως, καθώς και την υπογραφή. Τα σημαντικά σημεία, δηλαδή τα σημεία 3, 4 και 5, κοινοποιήθηκαν από την Comet στην Pioneer GB περί την 21 Νοεμβρίου 1978 (ημερομηνία της ακροάσεως στην Επιτροπή). Η Επιτροπή κοινοποίησε ολόκληρο το κείμενο με την επιστολή της στο Δικαστήριο της 6ης Απριλίου 1981.

Η *Pioneer* (Europe) προβάλλει το ίδιο επιχείρημα.

Η *Pioneer GB* θεωρεί, επιπλέον, ότι το δικαίωμα υπερασπίσεώς της προσεβλήθη γιατί η έκθεση που ο ελεγκτής της Επιτροπής συνέταξε σχετικά με την επίσκεψή του στην Comet, καθώς και οι άλλες αποδείξεις, συμπεριλαμβανομένων των τιμολογίων της Comet, στις οποίες στηρίζεται η Επιτροπή για να ισχυριστεί ότι η Comet έπαυσε να εξάγει με την επιστολή του Todd, δεν της κοινοποιήθηκαν πριν από τη λήψη της αποφάσεως.

Κατά την *Επιτροπή*, οι δηλώσεις του Mason δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αποδειχθεί ότι το γεγονός ότι τα προϊόντα της Pioneer δεν περιλαμβάνονταν στις εξαγωγές της Comet οφειλόταν μόνο σε εμπορικούς λόγους, διότι οι λόγοι αυτοί δεν εφαρμόζονταν κατά τον ίδιο τρόπο σε άλλους τύπους προϊόντων Hi-Fi, που η Comet εξακολουθούσε να εξάγει.

10. Κατά την *Επιτροπή*, η Audiotronic αντικατέστησε την Comet ως προς τον εφοδιασμό της Euro-Electro, αφότου η Comet έπαυσε να εξάγει προϊόντα Pioneer. Η Audiotronic έλαβε, το Μάρτιο του 1976, παραγγελίες αξίας μεγαλύτερης από 150 000 UKL, δεν εξετέλεσε όμως παρά μόνο παραγγελίες αξίας 59 000 UKL, επειδή η Shriro προέβαλε δυσχέρειες (η Επιτροπή δέχτηκε, κατά την προπαρασκευαστική συνάντηση της 3ης Δεκεμβρίου, ότι ο αριθμός των 55 000 UKL που αναφέρεται στο σημείο 50 της αποφάσεως, πρέπει να γίνει 59 000 UKL). Μετά το Μάιο του 1976, η Audiotronic εξήγαγε προϊόντα Pioneer μόνο στην επιχείρηση Allwave Hi-Fi, Κάτω Χώρες, με την οποία συνεργαζόταν. Σχετικά, η Επιτροπή στηρίζεται στις προφο-

ρικές δηλώσεις των Keighley και Smith της Audiotronic προς τους ελεγκτές της. Εξάλλου, ένας από τους ελεγκτές της Επιτροπής έλεγξε τα τιμολόγια εξαγωγής της Audiotronic για την εν λόγω περίοδο.

11. Οι δηλώσεις των Keighley και Smith επαναλαμβάνονται στην τελική έκθεση των ελεγκτών της Επιτροπής κατά τον ακόλουθο τρόπο: «Συγκεκριμένα, η Audiotronic άρχισε να παραδίδει εμπορεύματα στην Euro-Electro μόνον μετά τη λήψη της επιστολής του Todd. Πώλησε στην Euro-Electro προϊόντα Pioneer αξίας περίπου 55 000 UKL κατά τη διάρκεια των τριών επομένων μηνών, η δε τελευταία ποσότητα απεστάλη το Μάιο του 1976. Η αρχική παραγγελία για προϊόντα Pioneer που έδωσε η Euro-Electro στην Audiotronic ανήρχετο σε περίπου 150 000 UKL, δεν είναι όμως σαφής ο λόγος για τον οποίο η τελευταία δεν την εκτέλεσε εξ ολοκλήρου. Ο Keighley της Audiotronic δήλωσε ότι η υπηρεσία εξαγωγών θα μπορούσε να έχει πραγματοποιήσει πολύ περισσότερες συναλλαγές, αν δεν έπρεπε να κρύβει τις δραστηριότητές της από την Shriro και από άλλους διανομείς. Η Audiotronic εξακολούθησε να παραδίδει εμπορεύματα στην Allwave, τη συνεργάτριά της στις Κάτω Χώρες, μέχρι το Σεπτέμβριο του 1976, τότε όμως (όπως μάθαμε από το διευθυντή Smith) η Shriro άρχισε να προβάλει δυσχέρειες όσον αφορά τις εξαγωγές, με αποτέλεσμα η Audiotronic να μη θέλει πλέον να διαθέτει εμπορεύματα παρά μόνον στην εσωτερική αγορά (πράγμα που αρνήθηκε πάντως ο Todd).»

12. Η *Pioneer GB* κατέθεσε τιμολόγια αξίας 45 281 UKL, που αφορούν τις εξαγωγές της Audiotronic το 1976 προς άλλες επιχειρήσεις εκτός από την Allwave, προσθέτοντας ότι τα τιμολόγια αυτά συνιστούν μόνο παραδείγματα εξαγωγών της Audiotronic το 1976.

Κατά την *Επιτροπή*, πρόκειται, εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις που ανέρχονται σε 13 678 UKL, για όλες τις εξαγωγές προϊόντων Pioneer που πραγματοποίησε η Audiotronic με προορισμό άλλες επιχειρήσεις εκτός της Allwave.

Οι χειρόγραφες σημειώσεις που ο εν λόγω ελεγκτής κράτησε κατά τη συζήτηση που είχε με τους Smith και Keighley κοινοποιήθηκαν για πρώτη φορά αντίστοιχα με την επιστολή της Επιτροπής προς το Δικαστήριο, της 6ης Απριλίου 1981, και με την επιστολή της 11ης Ιουνίου 1981.

Η *Pioneer* και η *Pioneer GB* ζητούν από το Δικαστήριο να κρίνει απαράδεκτες, ως αποδείξεις, τις δηλώσεις των Smith και Keighley, επειδή οι τελευταίοι δεν προέβησαν σε γραπτές δηλώσεις, επειδή οι σημειώσεις των ελεγκτών δεν κοινοποιήθηκαν παρά μόνο μετά την ανταπάντηση και επειδή δεν φέρουν ημερομηνία ούτε έχουν υπογραφεί από το πρόσωπο στο οποίο αποδίδονται. Σε περίπτωση που το Δικαστήριο θα έκρινε ότι οι εν λόγω σημειώσεις αποτελούν αποδεικτικό στοιχείο, η Pioneer παρατηρεί ότι το περιεχόμενό τους δεν ενισχύει τους ισχυρισμούς της Επιτροπής που προαναφέρθηκαν.

Η *Επιτροπή* θεωρεί ότι οι δηλώσεις των Smith και Keighley αποτελούν αποδεικτικό στοιχείο και ότι στηρίζουν τα συμπεράσματα που αντλεί από αυτές.

Η *Pioneer GB* ισχυρίζεται, επιπλέον, ότι το δικαίωμα υπερασπίσεώς της παραβιάστηκε καθόσον οι προαναφερθείσες σημειώσεις, η έκθεση του ελεγκτού της Επιτροπής σχετικά με την επίσκεψή του στην Audiotronic, καθώς και κάθε άλλο αποδεικτικό στοιχείο επί του οποίου στηρίζεται η Επιτροπή για να ισχυριστεί ότι η Audiotronic έπαυσε να εξάγει προϊόντα Pioneer μετά την επιστολή του Todd, δεν της κοινοποιήθηκαν πριν από τη λήψη της αποφάσεως.

Η Pioneer GB ισχυρίζεται τέλος ότι το δικαίωμά της να αμυνθεί παραβιάστηκε καθόσον τα στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία η Audiotronic έλαβε παραγγελίες αξίας 150 000 UKL, από τις οποίες δεν εξετέλεσε παρά μόνο παραγγελίες αξίας 55 000 UKL, αναφέρονται για πρώτη φορά στην απόφαση.

Εναρμονισμένη πρακτική

13. Κατά την *Pioneer GB*, στην απόφαση δεν αποδεικνύεται ούτε η ύπαρξη προθέσεως ενεργείας κατόπιν συνεννοήσεως, ούτε η ύπαρξη οποιωνδήποτε πρακτικών, με τις οποίες επιδιώκετο η υλοποίηση μιας τέτοιας προθέσεως.

Στη συνάντηση της Αμβέρσας συζητήθηκαν πολλά ζητήματα. Ο Setton επανέλαβε τις διαμαρτυρίες του σχετικά με τις παράλληλες εισαγωγές στη Γαλλία. Ο Todd τον συμβούλευσε να μειώσει τις τιμές του, τίποτα όμως δεν επιτρέπει τον ισχυρισμό ότι έγινε με την ευκαιρία αυτή μια συνεννόηση μεταξύ Pioneer, MDF και Pioneer GB.

Ο Todd έστειλε τις επιστολές στην Audiotronic και στην Comet με την ελπίδα ότι ο Setton δεν θα τον ενοχλούσε πλέον και όχι μετά από συνεννόηση με την Pioneer και την MDF. Συνεπώς, δεν υφίσταται μεταξύ της συμπεριφοράς αυτής και της συναντήσεως της Αμβέρσας η αλληλεξάρτηση που είναι αναγκαία για τη διαπίστωση μιας εναρμονισμένης πρακτικής κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της συνθήκης.

14. Κατά την *Επιτροπή*, το γεγονός ότι ο Setton προέβη σε δοκιμαστικές παραγγελίες δείχνει ότι γνώριζε ότι, μόλις θα προσκόμιζε τις συγκεκριμένες αποδείξεις, θα μπορούσε να προσδοκά τη λήψη κάποιου μέτρου, ότι συνεπώς υπήρχε ήδη μια συμφωνία πριν από τη συνάντηση της Αμβέρσας και ότι ο Setton ήθελε να αποδείξει ότι η συμφωνία αυτή είχε παραβιαστεί. Εν πάση περιπτώσει, για να αποδειχθεί η ύπαρξη της εναρμονισμένης πρακτικής, αρκεί οι επιστολές του Todd να είναι το αποτέλεσμα της συνομιλίας του με τον Setton. Από τις ίδιες τις επιστολές προκύπτει ότι αυτή ήταν η περίπτωση. Η Pioneer GB δεν αρνείται κατά τα λοιπά ότι ο Todd και ο Setton συμφώνησαν τότε ότι ο Todd θα προσπαθούσε να πείσει τους βρετανούς πελάτες του να παύσουν τις εξαγωγές. Τέλος, ο Todd διευκρίνισε κατά την ακρόαση ότι είχε «σκεφθεί πολύ» πριν γράψει τις επιστολές αυτές. Επιπλέον, από τις επιστολές που ο Todd απέστειλε στην Comet και στην Audiotronic προκύπτει ότι υπήρχε ήδη εναρμονισμένη πρακτική πριν από τη συνάντηση της Αμβέρσας.

15. Κατά την *Pioneer GB*, το γεγονός ότι ο Setton προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία για τις παράλληλες εισαγωγές δεν αποδεικνύει ότι υπήρχε ήδη συμφωνία πριν από τη συνάντηση της Αμβέρσας. Επιπλέον, οι επιστολές του Todd δείχνουν ότι η προηγούμενη συζήτηση αναφερόταν στις παράλληλες εισαγωγές και όχι ότι είχε συζητηθεί να απαγορευτούν οι εξαγωγές.

VII — Η υπόθεση 100/80, MDF

Α — Τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά

1. Περί τα τέλη του έτους 1975, ο πρόεδρος της MDF, Setton, τηλεφώνησε στον Ιto, γενικό διευθυντή της Pioneer (Europe), για να διαμαρτυρηθεί για τις παράλληλες εισαγωγές προϊόντων Pioneer στη Γαλλία. Ο Setton ζήτησε από τον Ιto να διακριβώσει την προέλευση των προϊόντων. Αργότερα, ο Setton τηλεφώνησε εκ νέου ότι

μπόρεσε να διαπιστώσει ότι οι παράλληλες εισαγωγές προέρχονταν από τη Γερμανία. Ο Setton τηλεφώνησε ακόμη αρκετές φορές στην Pioneer για το ίδιο θέμα.

2. Στις αρχές Δεκεμβρίου 1975, η Comet και η Audiotronic (πρβλ. ανωτέρω σημείο IV. A.2) έλαβαν από το Office pour le développement de l'acoustique appliquée Sàrl (Γραφείο για την ανάπτυξη της εφαρμοσμένης ακουστικής), Rungis, κοντά στο Παρίσι, μια μικρή παραγγελία για γραμμόφωνα Pioneer. 95 % του κεφαλαίου του Office κατέχει η MDF και 5 % ο Setton. Ο Setton δέχθηκε ότι επρόκειτο για δοκιμαστικές αγορές, που προορίζονταν να αποδείξουν την ύπαρξη παραλλήλων εισαγωγών και ότι είχε προσκομίσει την απόδειξη αυτή στη συνάντηση της Αμβέρσας. Στην εν λόγω συνάντηση ο Setton διαμαρτυρήθηκε και πάλι για τις παράλληλες εισαγωγές στη Γαλλία.

Β — Τα συμπεράσματα που συνάγει η Επιτροπή από τα πραγματικά περιστατικά

3. Κατά την *Επιτροπή*, οι διαμαρτυρίες του Setton παρακίνησαν την Pioneer και την Melchers στο να παρεμποδίσουν τις παράλληλες εισαγωγές από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στη Γαλλία. Στη συνάντηση της Αμβέρσας, ο Setton ανέπτυξε στον Todd τα επιχειρήματα που ο τελευταίος επανέλαβε για να αποτρέψει τους δύο κυριότερους βρετανούς πελάτες του να εξαγάγουν προϊόντα Pioneer από το Ηνωμένο Βασίλειο.

Γ — Οι κυριότεροι λόγοι που προβάλλει η MDF

Η Επιτροπή συγκεντρώνει τις εξουσίες λήψεως αποφάσεων και κινήσεως της διώξεως

4. Κατά την *MDF*, η απόφαση είναι παράνομη, καθόσον ελήφθη στο πλαίσιο ενός συστήματος όπου δεν υφίσταται καμία διάκριση μεταξύ της εξουσίας λήψεως αποφάσεων και της εξουσίας κινήσεως της διώξεως, δηλαδή ενός συστήματος αντίθετου προς το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ευρωπαϊκής συμβάσεως για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Η *Επιτροπή* παραπέμπει στην απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980 (van Landewyck κ. λ. κατά Επιτροπής, 209 έως 215 και 218/78, Recueil σ. 3125), στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν είναι δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου που προαναφέρθηκε.

Μη κοινοποίηση της γνώμης της Συμβουλευτικής Επιτροπής

5. Η *MDF* θεωρεί ότι το γεγονός ότι δεν μπόρεσε να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της επί της εν λόγω γνώμης συνιστά προσβολή του δικαιώματος υπερασπίσεώς της. Η MDF τονίζει επιπλέον ότι δεν είχε αυτή τη δυνατότητα ούτε μετά τη ρητή αίτηση που υπέβαλε στην Επιτροπή μετά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η *Pioneer* (Europe) προβάλλει τον ίδιο λόγο, προκειμένου να αποδείξει τον παράνομο και υπερβολικό χαρακτήρα του προστίμου.

Η *Επιτροπή* απαντά ότι αρνούμενη να κοινοποιήσει την προαναφερθείσα γνώμη, απλώς εφάρμοσε το άρθρο 10, παράγραφος 6, του κανονισμού 17/62 κατά το οποίο η γνώμη αυτή «δεν δημοσιεύεται». Ο στόχος της διατάξεως αυτής είναι η εξασφάλιση της αμεροληψίας και της ανεξαρτησίας των μελών της Επιτροπής.

Το τμήμα της αγοράς που κατέχουν τα προϊόντα Pioneer

6. Ο λόγος αυτός, τον οποίο προέβαλε και η Pioneer GB, συνοψίζεται στο σημείο VI.Γ.4-7.

Η επίδραση επί της αγοράς (πρβλ. επίσης κατωτέρω, σημείο IX.10-14)

7. Κατά την *MDF*, το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών δεν μπορούσε να επηρεαστεί

από τη φερομένη εναρμονισμένη πρακτική, δεδομένης της ήσσονος σημασίας του εμπορίου που θα παρεμποδιζόταν. Η MDF στηρίζεται επίσης στην ασθενή της θέση στην αγορά και στην έλλειψη συμφέροντος για παράλληλο εμπόριο, ενόψει της αναπτύξεως των τιμών στις ενδιαφερόμενες χώρες. Πράγματι, η Επιτροπή υπολόγισε λανθασμένα τις διαφορές μεταξύ των τιμών της MDF, αφενός, και των τιμών της Shriro και της Melchers, αφετέρου. Η MDF αναφέρει σχετικά τα ακόλουθα: στον πίνακα I, που έχει συναφθεί στη γνωστοποίηση αιτιάσεων, φαίνεται μεγάλη η άνοδος των τιμών που εφάρμοζε η Melchers για το προϊόν SA 5300 μεταξύ Δεκεμβρίου του 1975 και Ιανουαρίου του 1976, ενώ στον πίνακα 13, που έχει επισυναφθεί στο υπόμνημα αντικρούσεως της Επιτροπής φαίνεται ελαφρά μείωση των τιμών αυτών κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου.

Η *Pioneer* (Europe) επικαλείται το ίδιο επιχείρημα.

Η *MDF* παρατηρεί επιπλέον ότι στο βαθμό που οι μέσες τιμές της MDF που υπελόγιζε η Επιτροπή στους πίνακες που έχει επισυνάψει στο υπόμνημα αντικρούσεως, δεν έχουν σταθμιστεί σε συνάρτηση με τον όγκο των πωλήσεων, οι υπολογισμοί είναι λανθασμένοι από τη βάση τους και ότι τα στοιχεία της Επιτροπής σχετικά με τις διαφορές μεταξύ των τιμών που προσέφερε η Gruoner στον Iffli και των τιμών της MDF δεν λαμβάνουν υπόψη ούτε το ΦΠΑ και τα άλλα έξοδα που διαμορφώνουν τη γερμανική τιμή, ούτε χορηγούμενες εκπτώσεις λόγω ποσότητας, αν συντρέχει περίπτωση, από την MDF.

Η *Pioneer* (Europe) προβάλλει επίσης το εν λόγω επιχείρημα. Στα υπομνήματα που κατέθεσε η Pioneer κατά την έγγραφη διαδικασία, θεωρεί ότι κακώς η Επιτροπή στηρίχτηκε στις ενιαίες τιμές που χρεώνουν οι διανομείς, αντί να στηριχθεί στις τιμές που εφαρμόζονται στις πωλήσεις μεγάλων ποσοτήτων. Μετά τη μακροχρόνια ανταλλαγή υπομνημάτων, που ακολούθησε την προπαρασκευαστική συνάντηση της 3ης Δεκεμβρίου 1981, η Pioneer δέχτηκε ότι είναι πολύ δύσκολο να υπολογιστούν οι τιμές που εφαρμόζονται στις πωλήσεις αυτές κατά τρόπο συγκριτικό και ότι η τάση είναι η ίδια και στη μία και στην άλλη περίπτωση.

Η Pioneer παρατηρεί, επιπλέον, ότι στους πίνακες που κατήρτισε η Επιτροπή δεν διαφαίνονται οι μεταβολές των τιμών κατά το 1979, ενώ και η MDF και η Shriro μετέβαλαν τις τιμές τους κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής.

Η *MDF* υποστηρίζει, τέλος, ότι οι τιμές της Shriro ήταν εξαιρετικά χαμηλές και δεν μπορούσαν, συνεπώς, να θεωρηθούν ως έγκυρο συγκριτικό στοιχείο, οι δε γαλλικές τιμές που αναφέρει η Επιτροπή περιλάμβαναν επίσης ένα περιθώριο κέρδους για τους υποδιανομείς, οι οποίοι, πολύ συχνά, πωλούν σε τιμές σαφώς χαμηλότερες από την τιμή του καταλόγου.

8. Η *Επιτροπή* διευκρινίζει ότι η διαφορά μεταξύ των πινάκων που επικαλείται η MDF οφείλεται στο γεγονός ότι ο πίνακας που περιέχεται στο παράρτημα I της γνωστοποιήσεως αιτιάσεων καταρτίστηκε βάσει τιμολογίου της Melchers, η οποία είχε αρνηθεί αρχικά ότι διέθετε κατάλογο τιμών για το 1975· αντίθετα, ο πίνακας 13 που περιέχεται σε παράρτημα του υπομνήματος αντικρούσεως, καταρτίστηκε αφού η Επιτροπή έλαβε τους εν λόγω καταλόγους τιμών· ούτε οι τιμές της Melchers και της Shriro είχαν «σταθμιστεί σε συνάρτηση με τον όγκο των πωλήσεων», όπως οι τιμές της MDF· σε καμία από τις τιμές που αναφέρει η Επιτροπή δεν λαμβάνεται υπόψη ο

ΦΠΑ, εφόσον ο τελευταίος είναι ουδέτερος στο εν λόγω στάδιο εμπορίας, η δε MDF δεν παρέσχε κανένα στοιχείο σχετικά με τα άλλα έξοδα που μπορούν να επηρεάσουν τη γερμανική τιμή. Η Επιτροπή διευκρινίζει, στο υπόμνημα αντικρούσεως, ότι συνέκρινε τις τιμές που προσέφερε η Gruoner στον Iffli με την καθαρή τιμή που εφάρμοζε η MDF ανά ποσότητα είκοσι ειδών· κατά τη γνώμη της, το ζήτημα αν οι τιμές της Shriro βασίζονταν σε ορθή εκτίμηση της πραγματικότητας δεν τίθεται, εφόσον οι τιμές αυτές ήταν πολύ χαμηλότερες από εκείνες της MDF, με αποτέλεσμα να μπορούν η Comet και η Audiotronic να έχουν ουσιώδη επίδραση στη γαλλική αγορά.

Η Επιτροπή τονίζει ότι η παραγγελία των 550 000 DM, που η Melchers έλαβε από την Gruoner, αντιπροσώπευε 2,5 % του ετήσιου κύκλου εργασιών της Melchers σε προϊόντα Pioneer και ήταν συνεπώς, αρκετά σημαντική για να μπορεί να θεωρηθεί ότι η εναρμονισμένη πρακτική είχε άμεση επιρροή στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Η άμεση και δυνητική επιρροή της εναρμονισμένης πρακτικής στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να θεωρηθεί ως αρκετά πιθανή, κατά την έννοια της αποφάσεως της 9ης Ιουλίου 1969 (αναφέρθηκε ήδη υπό IV.Γ.7)· ο Iffli έλαβε από την Jung τιμολόγια «pro forma» για πρόσθετο ποσό 1 300 000 DM, δήλωσε δε στους ελεγκτές της Επιτροπής ότι, αν είχε τη δυνατότητα να εφοδιάζεται ελεύθερα στις τιμές που προσέφερε η Gruoner, θα είχε σε μερικούς μήνες κύκλο εργασιών της τάξεως 5 000 000 FF περίπου σε προϊόντα Pioneer. Οι τιμές που πρότεινε η Melchers στην Gruoner για τα προϊόντα Pioneer ήταν περίπου κατά 25 % φθηνότερες από τις τιμές που αναφέρονταν στον κανονικό κατάλογο τιμών της.

9. Η *MDF* θεωρεί ότι το δικαίωμα υπερασπίσεώς της παραβιάστηκε, λόγω του ότι τα στοιχεία που περιέλαβε η Επιτροπή στους πίνακες που επεσύναψε στο υπόμνημα αντικρούσεως, δεν κοινοποιήθηκαν πριν από τη λήψη της αποφάσεως. Τον ίδιο ισχυρισμό προβάλλει και η *Pioneer* (Europe).

Η *Επιτροπή* περιορίζεται στην επίκληση της αποφάσεως του Δικαστηρίου, της 13ης Φεβρουαρίου 1979 (Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, 85/76, Recueil σ. 461), καθώς και της αποφάσεως Fedetab (που αναφέρθηκε στο σημείο 4).

Κατάσταση ανάγκης, νόμιμη άμυνα

10. Η *MDF* θεωρεί ότι έστω και αν υπέπεσε σε παράβαση, η παράβαση αυτή δικαιολογείται από κατάσταση ανάγκης. Βρέθηκε σε κατάσταση νόμιμης άμυνας έναντι του αθέμιτου ανταγωνισμού που υφίστατο εκ μέρους των παραλλήλων εισαγωγέων. Αφενός, οι τελευταίοι επωφελούνταν των υπηρεσιών που παρείχε μετά την πώληση και της φήμης που είχε δημιουργήσει η *MDF*· αφετέρου, νοθεύονταν οι τιμές των μεταπωλητών που πωλούσαν σε χαμηλές τιμές. Η MDF ισχυρίζεται, εξάλλου, ότι λόγω του αθέμιτου ανταγωνισμού, υποχρεώθηκε να μεταβάλει την πολιτική πωλήσεων που ακολουθούσε και, συνεπώς, να καταργήσει ορισμένες εξαιρετικές υπηρεσίες. Κατά την *Επιτροπή*, δεν υπάρχει, στην περίπτωση της MDF, ούτε κατάσταση ανάγκης ούτε νόμιμη άμυνα κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου: απόφαση της 12ης Ιουλίου 1962 (Acciaierie Ferriere e Fonderie di Modena κατά Ανωτάτης Αρχής της ΕΚΑΧ, 16/61, Recueil σ. 547)· απόφαση της 18ης Μαρτίου 1980 (Ferriera Valsabbia και λοιποί κατά Επιτροπής, 154, 205 και 206, 226 έως 228/78, 31, 39, 83 και 85/79, Recueil σ. 907).

Το άρθρο 85, παράγραφος 3

11. Η *MDF* ισχυρίζεται ότι πληρούνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση εξαιρέσεως βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, και ότι συνεπώς μπορούσε να της έχει χορηγηθεί εξαίρεση κατόπιν κοινοποιήσεως. Συνεπώς, η παράβαση δεν συνίσταται σε παραβίαση ενός από τους κυριότερους στόχους της συνθήκης, αλλά μόνο σε παράβαση τυπικού κανόνα, δηλαδή στην παράλειψη κοινοποιήσεως της συμφωνίας και χορηγήσεως ρητής εξαιρέσεως. Η διαπίστωση αυτή πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική τουλάχιστον μείωση του προστίμου.

Η *Επιτροπή* απαντά ότι η κοινοποίηση συνιστά sine qua non προϋπόθεση για την εφαρμογή της διατάξεως αυτής. Επιπλέον, η χορήγηση της εξαιρέσεως δεν ήταν δυνατή, έστω και αν η πρακτική είχε κοινοποιηθεί.

VIII — Η υπόθεση 102/80, Pioneer (Europe)

Α — Τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά

1. Η Pioneer διαβίβασε τις καταγγελίες του προέδρου της MDF, Setton, στην Melchers (σχετικά με τις καταγγελίες αυτές πρβλ. τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά στην υπόθεση MDF, σημείο VII.A ανωτέρω). Η Pioneer συγκάλεσε τη σύσκεψη στην Αμβέρσα (πρβλ. σημείο V.4 ανωτέρω). Στη σύσκεψη αυτή ήταν παρόντες: ο Ito, γενικός διευθυντής της Pioneer, ο οποίος ασκούσε την προεδρία, ο Setton, ο Todd, γενικός διευθυντής της Pioneer GB, και ο Mackenthun, διευθυντής του τμήματος Hi-Fi της Melchers, καθώς και οι ολλανδοί και ελβετοί διανομείς προϊόντων Pioneer. Δεν επρόκειτο για μια σύσκεψη επίσημη, τακτική, που πραγματοποιείται δύο ή τρεις φορές ετησίως, αλλά για ad hoc σύσκεψη, που πραγματοποιείται σε περίπτωση ανάγκης. Ο Setton επανέλαβε τις καταγγελίες του κατά τη σύσκεψη αυτή και προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξη παράλληλων εισαγωγών (σχετικά με τις αγορές αυτές, πρβλ. τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά στην υπόθεση MDF, σημείο VII.A ανωτέρω). Δεν υπάρχει κανένα σχετικό με τη σύσκεψη αυτή έγγραφο στα αρχεία της Pioneer. Η τελευταία πληροφόρησε ακολούθως την Melchers ότι ο Iffli είχε λάβει τις γαλλικές άδειες εισαγωγής για τα προϊόντα Pioneer (πρβλ. ανωτέρω, σημείο V.B.4).

2. Στις 28 και 29 Ιανουαρίου 1976, ο Todd έγραψε δύο παρόμοιες επιστολές στην Audiotronic και στην Comet, τους σημαντικότερους πελάτες του, με τις οποίες τους ζήτησε, αφού εξήγησε ότι είχε κληθεί στην Αμβέρσα για να συζητήσει το ζήτημα των παραλλήλων εισαγωγών, να παύσουν να εξάγουν προϊόντα Pioneer (σχετικά με τις επιστολές αυτές, πρβλ. τα μη αμφισβητούμενα πραγματικά περιστατικά στην υπόθεση Pioneer GB, σημείο VI.A ανωτέρω).

3. Ο Schreiber της Gruoner έγραψε στον Weber, διευθυντή του υποκαταστήματος Gruoner στο Saarbrücken πρώην επιχείρηση Willi Jung), στις 28 Ιανουαρίου του 1976, ότι ο von Bonin, διευθυντής πωλήσεων του τμήματος Hi-Fi της Melchers, του είπε, κατά τη διάρκεια τηλεφωνικής επικοινωνίας, ότι η Pioneer του έδωσε την εντολή να μην εφοδιάσει την Jung. Ο Weber ενημέρωσε τον Iffli, ο οποίος υπέβαλε τη σχετική καταγγελία στις παρούσες υποθέσεις, για την εν λόγω τηλεφωνική επικοινωνία (πρβλ. σημείο V.7 ανωτέρω).

Β — Τα συμπεράσματα που συνάγει η Επιτροπή από τα εν λόγω πραγματικά περιστατικά

4. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η Pioneer συμμετέσχε στην εναρμονισμένη πρακτική

μεταξύ MDF, Pioneer GB και Melchers. Στηρίζεται ιδίως στα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: τη διαβίβαση από την Pioneer στην Melchers των καταγγελιών του Setton και των πληροφοριών σχετικά με τις άδειες εισαγωγής που έλαβε ο Iffli· τη διοργάνωση της συσκέψεως στην Αμβέρσα· τις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν με την ευκαιρία αυτή, οι οποίες αφορούσαν κυρίως την παρεμπόδιση των παραλλήλων εισαγωγών και διεξήχθησαν με τη συνεργασία του πρόεδρου της συσκέψεως, Ιτο· την έλλειψη, μόνο για τη σύσκεψη αυτή, κάθε εγγράφου στα αρχεία της Pioneer, έλλειψη που οφείλεται είτε σε ατυχή παράλειψη είτε σε σκόπιμη απόφαση να μη διατηρηθεί κανένα έγγραφο σχετικό με την εν λόγω σύσκεψη· τη δήλωση του von Bonin στον Schreiber, κατά την οποία η Melchers είχε, σύμφωνα με τις εντολές της Pioneer, αρνηθεί να πωλήσει· την εξουσία που διαθέτει η Pioneer, ως θυγατρική του παραγωγού, να αποφασίζει τη διατήρηση της συμβάσεως αποκλειστικότητας με τους διανομείς, εξουσία που της δημιουργεί ιδιαίτερη ευθύνη.

Γ — Οι κυριότεροι λόγοι που προβάλλει η Pioneer

Η *Pioneer* ισχυρίζεται ιδίως ότι δεν είχε συμμετάσχει στις δήθεν εναρμονισμένες πρακτικές.

Η σύσκεψη της Αμβέρσας

6. Η *Pioneer* αμφισβητεί, πράγματι, ότι η σύσκεψη της Αμβέρσας απέβλεπε στο να συζητηθούν οι παράλληλες εισαγωγές. Σχετικά στηρίζεται:

— στην κατάθεση που έδωσε ο Setton κατά την ακρόαση στην Επιτροπή, σύμφωνα με την οποία η σύσκεψη διοργανώθηκε για να συζητηθούν ζητήματα σχετικά με τα ενιαία στερεοφωνικά συγκροτήματα·

— στην απάντηση που έδωσε ο Setton, κατά την ανωτέρω ακρόαση, στο ερώτημα αν η σύσκεψη είχε πραγματοποιηθεί για να συζητηθούν οι παράλληλες εισαγωγές: «αυτό θα έδειχνε ότι η Pioneer με λαμβάνει ιδιαίτερα υπόψη ... Αν είχα αυτού του είδους την εξουσία επί της Pioneer, δεν θα το αρνιόμουν»·

— στη δήλωση του Ιτο, κατά την οποία η σύσκεψη πραγματοποιήθηκε για να συζητηθεί με τους κυριότερους αντιπροσώπους της Pioneer η νέα σειρά προϊόντων·

— στη δήλωση που έκανε ο Todd κατά τη διάρκεια της ακροάσεως: «το Μάιο του 1977, είχα πει αυτός δεν ήταν ο σκοπός της συσκέψεως και το επαναλαμβάνω εκ νέου και σήμερα»·

— στη γραπτή δήλωση του Todd, ο οποίος υποστηρίζει ότι ποτέ δεν εδέχθη πιέσεις εκ μέρους της Pioneer.

Το γεγονός ότι ο Todd έγραψε στην Audiotronic και στην Comet ότι είχε κληθεί στην Αμβέρσα για να συζητήσει τις παράλληλες εισαγωγές (πρβλ. σημείο VI.A.2 ανωτέρω) απέβλεπε μόνο στο να ενισχύσει το αίτημά του.

Αν η σύσκεψη στην Αμβέρσα είχε πραγματοποιηθεί για να συζητηθούν οι παράλληλες εισαγωγές, θα είχαν κληθεί σ' αυτή ο ιταλός διανομέας, ο οποίος διαμαρτυρόταν επίσης στην Pioneer για τις παράλληλες εισαγωγές, καθώς και ο βέλγος διανομέας (η χώρα του οποίου ήταν μία

από τις κυριότερες πηγές παραλλήλων εισαγωγών στη Γαλλία), ενώ δεν θα είχε κληθεί ο ελβετός διανομέας, τον οποίο δεν αφορούσαν καθόλου οι παράλληλες εισαγωγές.

Η *Pioneer* και η *Pioneer GB* ισχυρίζονται ακόμη ότι στη γνωστοποίηση αιτιάσεων δεν αναφερόταν ότι η σύσκεψη της Αμβέρσας είχε ως αντικείμενο τις παράλληλες εισαγωγές ή ότι η Pioneer κλήθηκε να εξηγήσει γιατί δεν υπήρχε στα αρχεία της έγγραφο σχετικό με τη σύσκεψη της Αμβέρσας. Κατά την Pioneer και την Pioneer GB, η διαδικαστική αυτή παρατυπία πρέπει να επιφέρει την ακύρωση της αποφάσεως.

Η μη τήρηση εγγράφων είναι απόλυτα συνηθισμένη στις ad hoc, όπως αποκαλούνται, συσκέψεις των διανομέων, όπως αυτή εν προκειμένω. Για τις τακτικές συσκέψεις, οι συμμετέχοντες λαμβάνουν γραπτή πρόσκληση και αντίγραφο της ημερησίας διατάξεως· για τις συσκέψεις ad hoc, δεν λαμβάνουν συνήθως καμία γραπτή πρόσκληση ούτε την ημερήσια διάταξη. Εξάλλου, η Pioneer δεν τηρεί πρακτικά και δεν κρατεί σημειώσεις σχετικά με το τι λέγεται κατά τη διάρκεια μιας συσκέψεως, είτε πρόκειται για τακτική είτε για ad hoc σύσκεψη.

7. Η *Επιτροπή* αναφέρει ότι ένας από τους ελεγκτές της ανακάλυψε στα αρχεία της Pioneer προσκλήσεις που συνοδεύονταν από ημερήσιες διατάξεις για μια σύσκεψη ad hoc, που αφορούσε τον ανταγωνισμό των προϊόντων Technics.

Η *Pioneer* δικαιολογεί την ύπαρξη των εγγράφων αυτών υποστηρίζοντας ότι, αν και δεν συνηθίζεται να αποστέλλονται προσκλήσεις ούτε ημερήσια διάταξη για τις συσκέψεις ad hoc, σε ορισμένες περιπτώσεις ακολουθείται η διαδικασία αυτή. Η σχετική με την Technics σύσκεψη πραγματοποιήθηκε επ' ευκαιρία μιας τακτικής συσκέψεως. Εφόσον είχε αποσταλεί γραπτή πρόσκληση στα πρόσωπα που κλήθηκαν να συμμετάσχουν στην τακτική σύσκεψη και εφόσον είχε αποφασιστεί ότι θα πραγματοποιείτο κατά τον ίδιο χρόνο στο ίδιο μέρος μια ad hoc σύσκεψη, ήταν απόλυτα φυσικό να είναι γραπτή και η πρόσκληση για τη σύσκεψη αυτή. Επιπλέον, στην περίπτωση της συσκέψεως αυτής, κάθε διανομέας θα ανελάμβανε την εκπλήρωση μιας αποστολής πριν από τη σύσκεψη: τον έλεγχο των δραστηριοτήτων της Technics στο χώρο αρμοδιότητάς του.

Η Pioneer καταλήγει ότι τα σχετικά με τη σύσκεψη της Αμβέρσας περιστατικά δεν αποδεικνύουν καμία παράνομη συμπεριφορά. Συγκεκριμένα, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η απλή συζήτηση ενός προβλήματος, ισοδυναμεί με συμφωνία για τη λύση του προβλήματος με παράνομα μέσα.

Δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι, κατά τη σύσκεψη της Αμβέρσας, η Pioneer προέβη και σε άλλες ενέργειες, εκτός του ότι άκουσε τις καταγγελίες του Setton και τον συμβούλεψε να μειώσει τις τιμές του. Όλοι όσοι συμμετέσχον στη σύσκεψη αυτή αρνούνται, πράγματι, ότι η Pioneer πρότεινε την τήρηση ενιαίας συμπεριφοράς, ότι συμφώνησε στην τήρηση μιας τέτοιας συμπεριφοράς, ότι πίεσε τους διανομείς της ή ότι έστω ζήτησε τη βοήθειά τους για τον περιορισμό των παραλλήλων εισαγωγών.

Τίποτα δεν αποδεικνύει ότι η Pioneer συνέβαλε στη σύναψη της «συμφωνίας κυρίων» μεταξύ του Todd και του Setton (πρβλ. ανωτέρω, σημείο VI.B).

Η Pioneer δεν συμφωνεί με τη δήλωση της Επιτροπής που αφορά την εξουσία ελέγχου

που ασκεί επί των διανομέων της. Υποστηρίζει ότι δεν είναι καν αρκετά ισχυρή για να εξαναγκάσει τους διανομείς της στη Γαλλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο να δεχτούν τη σύναψη γραπτής συμβάσεως.

ράλληλες εισαγωγές. Η Pioneer είχε την εξουσία να εξασφαλίσει ότι οι διανομείς θα έκαναν κάθε τι δυνατό για να εμποδίσουν τις παράλληλες εισαγωγές. Η Pioneer συγκάλεσε τη σύσκεψη και διοργάνωσε τις συζητήσεις για να ρυθμίσει το πρόβλημα αυτό.

8. Κατά την *Επιτροπή*, το αντικείμενο της συσκέψεως στην Αμβέρσα ήταν οι παράλληλες εισαγωγές. Στην απόφασή της, η Επιτροπή περιορίζεται στο να αναφέρει ότι «... οι συζητήσεις αφορούσαν κυρίως τις παράλληλες εισαγωγές». Η Επιτροπή στηρίζεται ιδίως στο γεγονός ότι ο Todd έγραψε στην Comet και στην Audiotronic ότι είχε κληθεί στη σύσκεψη της Αμβέρσας για να συζητήσει το ζήτημα αυτό (πρβλ. επίσης V.A.2 ανωτέρω). Εξάλλου, η Επιτροπή αναφέρει σχετικά ότι ήταν παρόντες οι διανομείς της Pioneer στις κυριότερες χώρες, από τις οποίες πραγματοποιούνταν οι παράλληλες εισαγωγές προς τη Γαλλία, και ότι ο Setton απέδειξε την ύπαρξη παραλλήλων εισαγωγών από το Ηνωμένο Βασίλειο. Επιπλέον, η Pioneer δεν μπόρεσε να υποδείξει ποιο θα μπορούσε να είναι το αντικείμενο της συσκέψεως. Το γεγονός ότι δεν ήταν παρών ο ιταλός διανομέας δεν αποδεικνύει ότι άλλος ήταν ο σκοπός της συσκέψεως, αλλά μόνον ότι η εναρμονισμένη πρακτική δεν επέτρεψε την απόλυτη απομόνωση της γαλλικής αγοράς. Αν η σύσκεψη είχε πραγματοποιηθεί για να συζητηθούν τα νέα προϊόντα, θα είχαν πάρει μέρος σ' αυτήν όλοι οι διανομείς, θα υπήρχαν σχετικά έγγραφα και η Pioneer θα μπορούσε να πληροφορήσει το Δικαστήριο για ποιο προϊόν επρόκειτο.

Στην υπό κρίση υπόθεση, η συνεννόηση, δηλαδή η πρώτη αναγκαία προϋπόθεση για την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, ήταν η συνάντηση των συμμετασχόντων στη σύσκεψη της Αμβέρσας, η οποία είχε ως σκοπό να επηρεάσει εξ ολοκλήρου τη συμπεριφορά των συμμετασχόντων. Η Pioneer έλαβε ενεργά μέρος στη συνάντηση αυτή. Η συμπεριφορά που επέδειξαν στην πράξη αυτοί που πήραν μέρος στη σύσκεψη, η δεύτερη δηλαδή αναγκαία προϋπόθεση για την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, προκύπτει από τα πραγματικά περιστατικά· οι συμμετασχόντες δημιούργησαν όρους ανταγωνισμού που δεν αντιστοιχούν στις κανονικές συνθήκες της αγοράς. Προς υποστήριξη της απόψεώς της, η Επιτροπή αναφέρει τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1972 (ICI κατά Επιτροπής, 48/69, Recueil σ. 618, σκέψεις 64 έως 67), της 16ης Δεκεμβρίου 1975 (Suiker Unie και λοιποί κατά Επιτροπής, 40 έως 48, 50, 54 έως 56, 111, 113 και 114/73, Recueil σ. 1663, σκέψεις 26, 173 και 174).

Η φερομένη άρνηση της Melchers να παραδώσει τα εμπορεύματα

Ως προς το ζήτημα αν η συμπεριφορά της Pioneer συνιστούσε συμμετοχή σε εναρμονισμένη πρακτική, η Επιτροπή αμφισβητεί ότι η Pioneer δέχτηκε παθητικά να συζητήσουν οι διανομείς μεταξύ τους τις πα-

Όσον αφορά τις εισαγωγές στη Γαλλία από τη Γερμανία, η *Pioneer* ισχυρίζεται ότι

δεν επιδιώχθηκε η παρεμπόδισή τους με τη δημιουργία εναρμονισμένης πρακτικής. Τα σχετικά επιχειρήματα της Pioneer αντιστοιχούν grosso modo με εκείνα της Melchers (πρβλ. σημείο V ανωτέρω).

9. Εν πάση περιπτώσει, η Pioneer αρνείται ότι έλαβε μέρος σε οποιαδήποτε εναρμονισμένη πρακτική, η οποία απέβλεπε στην παρεμπόδιση των παραλλήλων εισαγωγών στη Γαλλία από τη Γερμανία. Αμφισβητεί ότι έδωσε εντολή στην Melchers να αρνηθεί την παράδοση των εμπορευμάτων στην Gruoner. Κατ' αυτήν, το τηλετύπημα που έστειλε ο Schreiber στον Weber, στις 28 Ιανουαρίου 1976, κατά το οποίο η Pioneer είχε δώσει τέτοιες εντολές, πρέπει να θεωρηθεί ως δικαιολογία για την άρνηση πωλήσεως που ο διευθυντής αγορών της Gruoner γνωστοποίησε μέσω υπαλλήλου του, του Weber, σε έναν πελάτη. Έστω και αν ο Schreiber επανέλαβε τη δικαιολογία αυτή στη γραπτή δήλωση που έκανε στους ελεγκτές της Επιτροπής στις 18 Μαΐου 1977, δεν πρέπει να θεωρηθεί ως ορθή, γιατί ακόμη και το 1977, ο Schreiber είχε προφανές συμφέρον να προβάλει τη δικαιολογία που έδωσε: καθιστούσε έτσι υπεύθυνη μια άλλη εταιρεία για την άρνηση παραδόσεως των εμπορευμάτων. Επιπλέον, ο Schreiber δήλωσε, στις 5 Σεπτεμβρίου 1980, ότι η εν λόγω εξήγηση απέβλεπε στο να καλύψει το λογιστικό σφάλμα, στο οποίο υπέπεσε, αποτελούσε δε εύλογη δικαιολογία για τη μη εκτέλεση της παραγγελίας του Iffli. Τελικά, η Pioneer παρατηρεί ότι δεν υπάρχει καμία απόδειξη για το ότι η Gruoner έδωσε γραπτή διαβεβαίωση ότι δεν θα εξήγαγε, ενώ στην απόφαση αναφέρεται (παράγραφος 63.1.3) ότι «η Επιτροπή φρονεί ότι η παραγγελία δεν θα εκτελεούνταν από την Melchers, αν η Gruoner δεν είχε προηγουμένως αναλάβει γραπτώς την υποχρέωση ότι τα εμπορεύματα δεν θα εξάγονταν».

10. Η *Επιτροπή* παρατηρεί ότι η Gruoner δεν αρνήθηκε να πωλήσει. Αμφιβάλλει, κατά συνέπεια, ότι το τηλετύπημα που απέστειλε ο Schreiber στον Weber, στις 28 Ιανουαρίου 1976, απέβλεπε στο να αναλάβει ο τελευταίος να πληροφορήσει τον Iffli για την άρνηση πωλήσεως εκ μέρους της Gruoner. Εξάλλου, το τηλετύπημα δεν περιέχει καμία εντολή να ειδοποιηθεί εγγράφως ο Iffli για την εν λόγω άρνηση. Πάντοτε κατά την Επιτροπή, ο Schreiber δεν ήταν υποχρεωμένος να επιβεβαιώσει, με τη δήλωσή του της 18ης Μαΐου 1977, ό,τι είχε αναφέρει στο τηλετύπημά του της 28ης Ιανουαρίου 1976· δεν χρειαζόταν να εφεύρει μια δικαιολογία για τους ελεγκτές της Επιτροπής, εφόσον, ακόμη και αν είχε αρνηθεί να πωλήσει, η άρνηση αυτή καθαυτή δεν ήταν παράνομη από άποψη κοινοτικού δικαίου. Είναι απίθανο ότι ο Schreiber φοβόταν, το Μάιο του 1977, μήπως ο Iffli προσφύγει κατ' αυτού στα δικαστήρια· οι απειλές του Iffli περιέχονται σε επιστολή της 30ής Ιανουαρίου 1976 και δεν επηρέασαν, συνεπώς, το τηλετύπημα που απέστειλε ο Schreiber στον Weber στις 28 Ιανουαρίου 1976, ούτε την επιστολή του τελευταίου προς τον Iffli της 29ης Ιανουαρίου 1976 (πρβλ. σημείο V. B.7 ανωτέρω). Τέλος, το γεγονός ότι η Gruoner έγινε ο σημαντικότερος πελάτης της Melchers μετά τις 11 Φεβρουαρίου 1976, χωρίς να αναγκαστεί να αναλάβει γραπτώς την υποχρέωση να μην εξαγάγει, δεν έχει σημασία, γιατί μπορεί η Gruoner να έδωσε προφορική υπόσχεση ή γιατί μπορεί η Melchers να θεώρησε ότι οι μεταβολές των τιμών συναλλάγματος αφαιρούσαν κάθε ενδιαφέρον για εξαγωγές στη Γαλλία.

Η διαβίβαση από την Pioneer στην Melchers των καταγγελιών του Setton και των πληροφοριών σχετικά με τις άδειες εισαγωγής

11. Ενώ δέχεται ότι λόγω των συνθηκών ήταν προτιμότερο γι' αυτήν να μη διαβιβάσει στην Melchers τις πληροφορίες σχετικά με τις καταγγελίες του Setton και με τις άδειες εισαγωγής του Iffli, η *Pioneer* ισχυρίζεται ότι η διαβίβαση αυτή δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 85 της συνθήκης· το γεγονός ότι ο προμηθευτής γνωστοποιεί σ' ένα διανομέα τις πληροφορίες που έλαβε από διανομέα εγκατεστημένο σε γειτονικό κράτος, δεν συνιστά απόδειξη εναρμονισμένης πρακτικής.

Η διάρκεια της φερομένης εναρμονισμένης πρακτικής

12. Η *Pioneer* αμφισβητεί, επιπλέον, ότι από τα πραγματικά περιστατικά, όπως εξετέθηκαν κατά την ακρόαση της Επιτροπής, συνάγεται ότι η εναρμονισμένη δήθεν πρακτική μεταξύ Shriro και MDF είχε τη διάρκεια που της αποδίδεται στην απόφαση. Τα σχετικά επιχειρήματα της Επιτροπής, τα οποία προβάλλονται επίσης προς υποστήριξη του ισχυρισμού ότι το ποσό του προστίμου είναι υπερβολικό, εκτίθενται συνοπτικά κατωτέρω, στο σημείο IX.9-10.

IX — Τα πρόστιμα

Γενικές παρατηρήσεις

1. Η *Επιτροπή* αναφέρει ότι κατέληξε προοδευτικά στην άποψη ότι ήταν πλέον καιρός να μην προβαίνει σε παραχωρήσεις, οι οποίες εξηγούνταν κάποτε λόγω του ότι το κοινοτικό δίκαιο ήταν σχετικά νέο, όταν πρόκειται για παραβάσεις γνωστές και αποδεδειγμένες από μακρού χρόνου όπως είναι η περίπτωση των απαγορεύσεων εξαγωγής.

Σημειώνει ότι πολλές επιχειρήσεις επιδεικνύουν συμπεριφορά που γνωρίζουν σαφώς ότι είναι αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο, γιατί θεωρούν ότι ακόμη και αν τους επιβληθούν πρόστιμα, το κέρδος που θα αποκομίσουν από την παράνομη συμπεριφορά τους θα είναι πολύ μεγαλύτερο από το ποσό του προστίμου και ότι η συμπεριφορά αυτή θα είναι, συνεπώς, επικερδής. Η αποθάρρυνση τέτοιων συμπεριφορών μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την επιβολή βαρύτερων προστίμων απ' ό,τι στο παρελθόν, τουλάχιστον στις περιπτώσεις αναγνωρισμένων παραβάσεων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η παρούσα υπόθεση αποτελεί αποφασιστικής σημασίας προηγούμενο για την πολιτική του ανταγωνισμού στην Κοινότητα.

Οι απαγορεύσεις εξαγωγών και εισαγωγών συνιστούν τις σοβαρότερες από τις παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου, γιατί στερούν τους καταναλωτές από όλα τα πλεονεκτήματα που θα προέκυπταν κανονικά από την κατάργηση των δασμολογικών και ποσοτικών περιορισμών στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και θέτουν τους διανομείς και τους εμπόρους λιανικής πωλήσεως σε κατάσταση εξαρτήσεως έναντι των παραγωγών. Η επιβολή βαρύτερων προστίμων είναι ιδιαίτερα αναγκαία όταν, όπως εν προκειμένω, η παράβαση απέβλεπε κυρίως στη διατήρηση υψηλότερων τιμών για τους καταναλωτές.

2. Κατά τις *προσφεύγουσες*, ούτε η φύση των υποθέσεων, ούτε τα σχετικά προϊόντα, ούτε ακόμη τα πραγματικά περιστατικά των υποθέσεων δικαιολογούν τη μεταβολή της πολιτικής της Επιτροπής. Η αναφορά σε μια τέτοια μεταβολή δείχνει ότι η Επιτροπή δεν στηρίχτηκε στη σοβαρότητα και στη διάρκεια της παραβάσεως. Το κριτήριο που εφάρμοσε η Επιτροπή αποτελεί αυθαιρεσία και εισάγει διακρίσεις. Επιπλέον, τα πραγματικά περιστατικά στις παρούσες υποθέσεις συνέβησαν ταυτόχρονα με εκείνα άλλων διαδικασιών, στις οποίες η Επιτροπή έλαβε απόφαση, πριν από τη λήψη της αποφάσεως εν προκειμένω, εφαρμόζοντας ασυγκρίτως μικρότερα πρόστιμα.

Συνεπώς, το υψηλότερο πρόστιμο που επέβαλε η Επιτροπή οφείλεται στο γεγονός ότι η Επιτροπή επελήφθη των παρουσών υποθέσεων κατά το χρόνο που μετέβαλε την πολιτική της. Σχετικά, η Pioneer έχει τη γνώμη ότι «δεν πρόκειται για νομολογία, αλλά για δικαστικό λαχείο».

Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται, εξάλλου, ότι τα πρόστιμα που τους επιβλήθηκαν δεν είναι ανάλογα με εκείνα που έχουν επιβληθεί σε άλλες σημαντικότερες επιχειρήσεις για βαρύτερες παραβάσεις, μεγαλύτερης διάρκειας. Παρατηρούν ιδίως ότι η απαγόρευση εξαγωγών που επέβαλε η Kawasaki (απόφαση της Επιτροπής της 12ης Δεκεμβρίου 1978, JO L 16, σ. 9) ήταν αυστηρότερη, γενικότερη, αποτελεσματικότερη και περισσότερο επικερδής για το δημιουργό της απ' ό,τι η απαγόρευση εξαγωγής, στην οποία κατηγορούνται ότι έλαβαν μέρος οι προσφεύγουσες.

Η σχέση μεταξύ προστίμου και κύκλου εργασιών των προσφευγουσών

3. Η *Επιτροπή* ισχυρίζεται ότι τα πρόστιμα που επέβαλε στο παρελθόν ανήρχοντο όλα, κατά προσέγγιση, σε 2 % ή λιγότερο των σχετικών κύκλων εργασιών. Στις παρούσες υποθέσεις, έκρινε, αντίθετα, ότι θα έπρεπε να επιβάλει πρόστιμα της τάξεως του 4 % περίπου των κύκλων εργασιών της MDF και της Pioneer, του 3 % του κύκλου εργασιών της Shriro και του 2,5 % των κύκλων εργασιών της Melchers. Για τον καθορισμό των διαφόρων ποσοστών ελήφθησαν υπόψη, κατά το δέοντα τρόπο, η σοβαρότητα και η διάρκεια των παραβάσεων που διαπιστώθηκαν, το μέγεθος των επιχειρήσεων, καθώς και οι επιβαρυντικές περιστάσεις που αναφέρονται στην απόφαση.

Η Επιτροπή τονίζει ότι βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17/62, καθώς και της νομολογίας του Δικαστηρίου, μπορεί, όταν επιβάλλει πρόστιμα, να λαμβάνει υπόψη: τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως· το σκοπό των προστίμων, που συνίσταται στην καταστολή κάθε παράνομης συμπεριφοράς και στην πρόληψη επαναλήψεώς τους· τον αριθμό και το μέγεθος των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων· την έκταση των επιβλαβών οικονομικών συνεπειών που έχει η σύμπραξη ή η κατάχρηση· την κατάσταση της αγοράς· τη συμπεριφορά κάθε επιχειρήσεως και το βαθμό ενοχής της (απόφαση της 15ης Ιουλίου 1970, Chemiefarma κατά Επιτροπής, 41/69, Recueil σ. 661, σκέψεις 155 και 173· απόφαση της 15ης Ιουλίου 1970, Boehringer Mannheim κατά Επιτροπής, 45/69, Recueil σ. 769, σκέψη 53· απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, Suiker Unie και λοιποί κατά Επιτροπής, Recueil σ. 1663, σκέψεις 612 και 623· απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 1978, Miller κατά Επιτροπής, 19/77, Recueil σ. 131, σκέψεις 20 και 21). Η Επιτροπή προσθέτει ότι το Δικαστήριο έκρινε σαφώς ότι τα πρόστιμα μπορούν να είναι ανάλογα προς τον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων (απόφαση της 12ης Ιουλίου 1979, BMW Belgium κατά Επιτροπής, 32, 36 έως 82/78, Recueil σ. 2435, σκέψη 47).

Υπογραμμίζει ότι λόγω του μεγάλου αριθμού των κριτηρίων που πρέπει να ληφθούν υπόψη και δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν προσωπικά, δεν μπορεί να εφαρμοστεί γενικά κανένας μαθηματικός τύπος. Διάφοροι τρόποι μπορούν να χρησιμοποιηθούν ανάλογα με την περίπτωση. Ακόμη και όταν το ποσό του προστίμου μπορεί να υπολογιστεί βάσει ενός ποσοτικού κριτηρίου, όπως ο κύκλος εργασιών, η απόφαση σχετικά με το ποια πρέπει να είναι η σχέση μεταξύ του προστίμου και του κατ' αυτόν τον τρόπο υπολογισθέντος κριτηρίου αναφοράς, αποτελεί ζήτημα εκτιμήσεως και όχι απλού υπολογισμού.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι ενδείκνυται η χρησιμοποίηση μιας μεθόδου, κατά την οποία λαμβάνεται υπόψη: η σοβαρότητα και η διάρκεια της παραβάσεως· το μέγεθος των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, έτσι ώστε, σε περίπτωση ισότητας όλων των άλλων στοιχείων, να επιβάλλονται τα βαρύτερα πρόστιμα στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις· τα υποκειμενικά στοιχεία, όπως η πρόθεση ή η αμέλεια.

4. Κατά την *Melchers,* δεν είναι δίκαιος ο καθορισμός των προστίμων ανάλογα με τον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων. Το όριο του 10 % που αναφέρεται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17/62 προεβλέφθη μόνο για την προστασία των επιχειρήσεων. Ο κύκλος εργασιών δεν παρέχει καμία ένδειξη σχετικά με την αποδοτικότητα της επιχειρήσεως. Έτσι, ο κύκλος εργασιών δεν παρέχει καμία ένδειξη σχετικά με την ικανότητα της επιχειρήσεως να πληρώσει το πρόστιμο.

5. Το γεγονός ότι το πρόστιμο στηρίχτηκε στον κύκλο εργασιών είχε ως αποτέλεσμα ότι επιβλήθηκε στην Melchers το δεύτερο, από άποψη τάξεως μεγέθους, πρόστιμο, αν και σύμφωνα με τα κριτήρια της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως, τα οποία εφαρμόζονται στην απόφαση, έπρεπε να της επιβληθεί το χαμηλότερο από τα τέσσερα πρόστιμα. Σχετικά, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή επέβαλε στην Melchers το μικρότερο σε ποσοστό πρόστιμο: 2,5 %. Το γεγονός ότι το πρόστιμο αυτό, το μικρότερο σε ποσοστό, δεν αποτελεί το μικρότερο σε αξία πρόστιμο, οφείλεται αποκλειστικά στο ότι η Επιτροπή υπολόγισε το πρόστιμο της Melchers λαμβάνοντας υπόψη σημαντικά ευρύτερη βάση από εκείνη που έλαβε υπόψη για τις άλλες επιχειρήσεις: ο κύκλος εργασιών της Melchers, επί του οποίου η Επιτροπή υπολόγισε το πρόστιμο της Melchers, είναι ο συνολικός κύκλος εργασιών, στον οποίο τα προϊόντα Hi-Fi δεν αντιπροσώπευαν ποτέ περισσότερο από 10 %, ενώ όσον αφορά τις άλλες επιχειρήσεις, το Hi-Fi αντιπροσωπεύει, αν όχι το σύνολο, το μεγαλύτερο, εν πάση περιπτώσει, μέρος του κύκλου εργασιών. Η Melchers θεωρεί ότι λόγω της μεθόδου που ακολούθησε η Επιτροπή, το πρόστιμο που της επιβλήθηκε είναι δυσανάλογο σε σχέση με εκείνο των άλλων επιχειρήσεων. Η Melchers ζητά, συνεπώς, από το Δικαστήριο να μειώσει, εν πάση περιπτώσει, το πρόστιμό της σε επίπεδο κατώτερο από εκείνο του προστίμου που επεβλήθηκε στην Shriro.

6. Κατά την *MDF,* την *Melchers* και την *Pioneer,* το ποσό του προστίμου δεν μπορεί να υπολογιστεί με βάση το συνολικό κύκλο εργασιών της επιχειρήσεως, εφόσον το αντικείμενο της παραβάσεως δεν αντιπροσωπεύει παρά μόνο ένα μέρος του εν λόγω κύκλου εργασιών.

Η Melchers σημειώνει ότι τα προϊόντα Pioneer αντιπροσωπεύουν λιγότερο από 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών της και ότι το πρόστιμο που τους επιβλήθηκε αντιπροσωπεύει 18 % του κύκλου εργασιών της στην αγορά Hi-Fi το 1977 και, επομένως, υπερβαίνει το όριο του 10 % που επιβάλλει το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17/62.

Η *Pioneer* ισχυρίζεται ότι ο κύκλος εργασιών, στον οποίο στηρίχτηκε η Επιτροπή, περιλαμβάνει, εκτός από τις πωλήσεις άλλων προϊόντων από τις συσκευές Hi-Fi, τις πωλήσεις προς άλλες χώρες, εκτός της Γαλλίας, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, οι οποίες δεν αφορούν την παρούσα δίκη. Αν η Επιτροπή είχε λάβει υπόψη της τις πωλήσεις συσκευών Hi-Fi στη Γαλλία, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και στο Ηνωμένο Βασίλειο το 1978, το πρόστιμο θα ήταν μικρότερο κατά 142 800 000 BFR και πλέον. Διαφορετικός τρόπος υπολογισμού ισοδυναμεί με παραβίαση της αρχής της ισότητας· η Επιτροπή

επέβαλε στην επιχείρηση Johnson και Johnson πρόστιμο, που υπελόγισε βάσει του σχετικού με το προϊόν, που αφορούσε η παράβαση, κύκλου εργασιών (απόφαση της 25. 11. 1980, JO L 377, σ. 16).

Η *Επιτροπή* απαντά ότι, εφόσον ο κύκλος εργασιών αντικατοπτρίζει το μέγεθος της επιχειρήσεως, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο συνολικός κύκλος εργασιών της επιχειρήσεως. Δεν υπάρχει υπέρβαση του ορίου που τίθεται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17/62: ο κύκλος 10 % αντιπροσωπεύει το ανώτατο όριο που καθορίστηκε για την προστασία της επιχειρήσεως. Συνεπώς, πρόκειται για το 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών της εταιρείας, εφόσον μόνο αυτός ο κύκλος εργασιών μπορεί να παράσχει μια ένδειξη σχετικά με το ανώτατο ποσό του προστίμου που η επιχείρηση μπορεί να καταβάλει.

7. Η *Pioneer* υποστηρίζει ότι για τον υπολογισμό του προστίμου που επέβαλε στις τρεις άλλες προσφεύγουσες η Επιτροπή στηρίχτηκε στον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε το 1978· όσον αφορά την Pioneer έλαβε υπόψη τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους 1979, το οποίο έληξε στις 30 Σεπτεμβρίου 1979 (4 399 477 305 BFR). Επομένως, με βάση το ποσοστό 4 % που εφάρμοσε η Επιτροπή, το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην Pioneer ήταν υψηλότερο κατά 45 404 566 BFR απ' ό,τι θα ήταν αν η Επιτροπή είχε χρησιμοποιήσει τον κύκλο εργασιών του οικονομικού έτους 1978 και κατά 35 337 650 BFR αν η Επιτροπή είχε αναφερθεί στο ημερολογιακό έτος 1978. Η Pioneer σημειώνει ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι η MDF και η ίδια έπρεπε να υποστούν τις κυρώσεις βάσει του ίδιου ποσοστού του κύκλου εργασιών (πρβλ. σημείο 3 ανωτέρω), πράγμα που δεν είναι δυνατόν αν το πρόστιμο υπολογίζεται βάσει διαφορετικών κύκλων εργασιών.

Η *Επιτροπή* θεωρεί ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο τελευταίος κύκλος εργασιών, εφόσον ο κύκλος αυτός αντικατοπτρίζει καλύτερα το μέγεθος της επιχειρήσεως κατά το χρόνο επιβολής του προστίμου.

8. Η *MDF* παρατηρεί ότι λόγω λογιστικού σφάλματος στα στοιχεία που απέστειλε στην Επιτροπή, η τελευταία έλαβε ως βάση υπολογισμού τον κύκλο εργασιών της το 1977 αντί του κύκλου εργασιών του 1978, βάσει του οποίου το πρόστιμο θα έπρεπε να μειωθεί από 850 000 σε 800 000 ΛΜ.

Η *Επιτροπή* ισχυρίζεται ότι αντελήφθη το λάθος της MDF και ότι, κατά συνέπεια, έλαβε υπόψη της πραγματικά στοιχεία. Το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην MDF αντιστοιχεί στο 4,3 % του ορθού κύκλου εργασιών της, που αντιπροσωπεύει το ακριβές ποσό του προστίμου που έπρεπε να επιβληθεί στην MDF, λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας της παραβάσεως που διέπραξε.

Η διάρκεια της εναρμονισμένης πρακτικής

Έναρξη της εναρμονισμένης πρακτικής

9. Στην απόφαση, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι εναρμονισμένες πρακτικές άρχισαν περί τα τέλη του 1975, δηλαδή την εποχή που ο Setton άρχισε να διαμαρτύρεται για τις παράλληλες εισαγωγές.

Κατά την *MDF* και την *Pioneer*, μόνο το γεγονός ότι η MDF προέβη σε καταγγελίες, πράγμα που συνιστά μονομερή πράξη, δεν μπορεί να συνιστά την έναρξη της εναρμονισμένης πρακτικής, ιδίως γιατί η Pioneer απάντησε στις καταγγελίες αυτές λέγοντας ότι δεν μπορεί να κάνει τίποτα. Συνεπώς, η πρακτική αυτή δεν μπορεί να άρχισε παρά μόνο στις 19 και 20 Ιανουαρίου 1976, κατά τη σύσκεψη της Αμβέρσας.

Η *Επιτροπή* απαντά ότι η MDF διαμαρτυρήθηκε στην Pioneer για την ύπαρξη παραλλήλων εισαγωγών στη Γαλλία κατά το τέλος του 1975, η δε Pioneer αναγνωρίζει ότι διαβίβασε τότε τη σχετική με τις παράλληλες εισαγωγές πληροφορία στην Melchers.

Επίσης, από τις παραγράφους 43 έως 46 της αποφάσεως προκύπτει ότι στις αρχές Δεκεμβρίου 1975, το Office pour le développement de l'acoustique appliquée, Rungis, κοντά στο Παρίσι, 95 % του κεφαλαίου του οποίου κατέχει η MDF, προέβη σε δοκιμαστικές αγορές που προορίζονταν να αποδείξουν την ύπαρξη παραλλήλων εισαγωγών από το Ηνωμένο Βασίλειο. Το γεγονός αυτό, το οποίο δεν αρνείται η Pioneer, δείχνει ότι η MDF και η Pioneer εγνώριζαν την ύπαρξη παραλλήλων εισαγωγών και ότι η MDF προσπάθησε να τις παραμποδίσει. Δείχνει επίσης ότι το 1975 υπήρχε ήδη εναρμονισμένη πρακτική, η οποία απέβλεπε στην παρεμπόδιση των εξαγωγών, και ότι η MDF εγνώριζε ότι από τη στιγμή που θα είχε την απόδειξη για την ύπαρξη των εξαγωγών, θα μπορούσε να την χρησιμοποιήσει για να υποχρεώσει την Shriro να ενεργήσει.

Πέρας της εναρμονισμένης πρακτικής

10. Κατά την *Επιτροπή*, η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ MDF, Pioneer και Melchers έπαυσε το Φεβρουάριο του 1976. Ως προς την εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ MDF, Pioneer και Shriro, επειδή οι επιχειρήσεις αυτές δεν έλαβαν κανένα αποτελεσματικό μέτρο για να θέσουν τέρμα σ' αυτήν και επειδή οι παράλληλες εισαγωγές ήταν σημαντικές κατά το 1976 και το 1977, η Επιτροπή έκρινε ότι η εν λόγω εναρμονισμένη πρακτική έπαυσε μόνο κατά τα τέλη του 1977. Πράγματι, η Επιτροπή θεωρεί ότι μια εναρμονισμένη πρακτική, η οποία αποβλέπει στην παρεμπόδιση των παραλλήλων εισαγωγών, εξακολουθεί μέχρις ότου τα μέρη αποφασίσουν να θέσουν τέρμα σ' αυτήν ή μέχρις ότου δεν την έχουν πλέον ανάγκη.

Κατά την *Pioneer*, μια εναρμονισμένη πρακτική που αποβλέπει στην παρεμπόδιση των παραλλήλων εισαγωγών υφίσταται μόνο καθ' όλο το χρονικό διάστημα που τα μέρη λαμβάνουν μέτρα εφαρμογής της.

Η *Pioneer* και η *Melchers* παρατηρούν ότι η φερομένη ως εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ MDF, Pioneer και Melchers διαπράχθηκε στις 27 Ιανουαρίου 1976, όταν ο von Bonin είπε στον Schreiber ότι η Melchers δεν θα παρέδιδε το εμπόρευμα· συνεπώς, διήρκεσε κατά ανώτατο όριο οκτώ ημέρες.

Στην περίπτωση που το Δικαστήριο δεχόταν την άποψη της Επιτροπής, η οποία συνοψίζεται στο σημείο 10, η Pioneer παρατηρεί ότι ακόμα και μετά την αύξηση των τιμών της MDF τον Απρίλιο του 1976, η διαφορά μεταξύ των τιμών της MDF και εκείνων της Melchers δεν ήταν μεγαλύτερη από ό,τι τον Ιανουάριο και ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν επαρκούσε για να καταστήσει τις παράλληλες εισαγωγές στη Γαλλία από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας αποδοτικές (πρβλ. επίσης ανωτέρω, σημεία 12 έως 14 και κατωτέρω, σημείο VII.7).

Η *Επιτροπή* παρατηρεί σχετικά ότι αν δεν ληφθούν υπόψη, όσον αφορά τον υπολογισμό της Pioneer σχετικά με το μήνα Απρίλιο του 1976, οι τρεις τύποι προϊόντων, για τους οποίους οι τιμές της MDF ήταν προσωρινά κατώτερες από τις τιμές της Melchers, οι μέσες τιμές της MDF για τα υπόλοιπα μοντέλα ήταν ανώτερες κατά 13,33 % από τις αντίστοιχες τιμές της Melchers, γεγονός που, κατά την Επιτροπή, συνιστά επαρκή διαφορά, έτσι ώστε να είναι επικερδείς οι παράλληλες εισαγωγές.

Τέλος, οι *προσφεύγουσες* ισχυρίζονται ότι δεν υπάρχει κανένα αποδεικτικό στοιχείο ότι η φερομένη ως εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ MDF, Shriro και Pioneer διήρκεσε

δύο έτη (πρβλ., ανωτέρω, σημείο VI.6.8-12). Η Pioneer προσθέτει ότι τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο του 1976, οι διαφορές των τιμών μειώθηκαν τόσο, ώστε οι παράλληλες εισαγωγές να μην είναι πλέον επικερδείς (πρβλ. επίσης ανωτέρω, σημεία 12 έως 14 και κατωτέρω, σημείο VII.7).

Οι προσφεύγουσες προσάπτουν εξάλλου στην Επιτροπή ότι παρέβη το άρθρο 4 του κανονισμού 99/63 της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ., 08/001, σ. 37), καθόσον η διάρκεια των παραβάσεων που αναφέρεται στη γνωστοποίηση αιτιάσεων ήταν μικρότερη από εκείνη στην οποία στηρίζεται η απόφαση.

Τα αποτελέσματα της φερομένης ως εναρμονισμένης πρακτικής

11. Κατά τις *προσφεύγουσες*, τα αποτελέσματα της φερομένης ως εναρμονισμένης πρακτικής ήταν ελάχιστα. Η προβαλλόμενη παράβαση είναι, συνεπώς, λιγότερο σοβαρή απ' ό,τι ισχυρίζεται η Επιτροπή και το πρόστιμο πρέπει να μειωθεί.

α) Κίνητρο για παράλληλες εισαγωγές

12. Η *Επιτροπή* ισχυρίζεται ότι οι τιμές που εφαρμόζονται στους γάλλους εμπόρους λιανικής πωλήσεως, καθώς και οι τιμές λιανικής πωλήσεως των προϊόντων Pioneer στη Γαλλία ήταν σημαντικά υψηλότερες, κατά το τέλος του 1975 και τις αρχές του 1976, από τις τιμές που εφαρμόζονταν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Φρονεί ότι οι απεριόριστες παράλληλες εισαγωγές στη Γαλλία θα μπορούσαν να μειώσουν τις τιμές λιανικής πωλήσεως στη Γαλλία τουλάχιστον κατά 10 %. Οι γάλλοι καταναλωτές θα εξοικονομούσαν έτσι περισσότερα από 9 εκατομμύρια γαλλικά φράγκα· για ορισμένους τύπους προϊόντων, οι τιμές θα μειώνονταν κατά 20 % ή και περισσότερο.

13. Η *Pioneer* τονίζει ότι το κίνητρο για παράλληλες εισαγωγές δεν πρέπει να υπολογίζεται με βάση τη διαφορά μεταξύ των τιμών, αλλά με τη διαφορά μεταξύ του κέρδους, που μπορεί να πραγματοποιήσει ένας έμπορος πωλώντας τα προϊόντα στην εγχώρια αγορά και του κέρδους που μπορεί να πραγματοποιήσει αν εξαγάγει:

— το κέρδος που πραγματοποίησαν η Audiotronic και η Comet διαθέτοντας τα προϊόντα στο Ηνωμένο Βασίλειο ήταν πολύ μεγαλύτερο από εκείνο που θα πραγματοποιούσαν αν πωλούσαν τα προϊόντα αυτά σε γάλλο παράλληλο εισαγωγέα·

— για όλους σχεδόν τους τύπους συσκευών Pioneer, οι τιμές που κατέβαλαν οι καταναλωτές στο Ηνωμένο Βασίλειο, το Μάιο του 1976, ήταν ανώτερες από τις τιμές που εφάρμοζε η MDF·

— για τον υπολογισμό της διαφοράς μεταξύ των τιμών, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι τιμές που εφαρμόζονται για τη λιανική πώληση στη Γαλλία περιελάμβαναν τη παροχή υπηρεσιών και την εγγύηση, ότι η MDF είχε δαπάνες διαφημίσεως, καθώς και τα έξοδα μεταφοράς και το κέρδος του βέλγου εξαγωγέα.

Η *MDF* τονίζει ιδίως, σχετικά, ότι οι γάλλοι αγοραστές προϊόντων που προέρχονταν από παράλληλες εισαγωγές απέλαυαν των πλεονεκτημάτων που παρείχε η MDF, η οποία δεν αρνείτο την παροχή υπηρεσιών μετά την πώληση.

Η *Επιτροπή* απαντά ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που διαθέτει, αυτό δεν είναι ακριβές.

14. Η *Επιτροπή* παρατηρεί ότι το επιχείρημα κατά το οποίο το όφελος που αποφέρουν οι παράλληλες εισαγωγές εξαρτάται από το κέρδος που μπορεί να πραγματο-

ποιηθεί αντίστοιχα στην εγχώρια αγορά και στην αγορά της χώρας εξαγωγής, προϋποθέτει ότι απαγορεύεται στους μεταπωλητές να αγοράζουν απεριόριστες ποσότητες προϊόντων Pioneer. Τονίζει ότι στον τομέα των προϊόντων Hi-Fi, οι εξαγωγές γίνονται συνήθως σε μεγάλες ποσότητες και πραγματοποιούνται έναντι καταβολής τοις μετρητοίς, συνήθως δε συνοδεύονται από τη ρήτρα «ανάληψη στην αποθήκη», με αποτέλεσμα ο πωλητής να μην έχει έξοδα μεταφοράς, η δε συναλλαγή δεν του κοστίζει στην πράξη τίποτα. Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι αν είχε παρασχεθεί στην Comet και στην Audiotronic η δυνατότητα αναπτύξεως κανονικού εμπορίου εξαγωγής προϊόντων Pioneer, θα μπορούσαν, εκτός από τις πωλήσεις τους στην εγχώρια αγορά, να εξάγουν τα εν λόγω προϊόντα κατά τρόπο συνεχή και αποδοτικό.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι γάλλοι καταναλωτές είχαν το δικαίωμα να επιλέγουν μεταξύ καταβολής υψηλότερης τιμής, περίπτωση κατά την οποία θα απέλαυαν των υπηρεσιών και των εγγυήσεων, και καταβολής λιγότερο υψηλής τιμής, περίπτωση κατά την οποία θα διέτρεχαν τον κίνδυνο να πληρώσουν λίγο ακριβότερα τις υπηρεσίες ή επισκευές που ενδεχομένως θα ήταν αναγκαίες αργότερα.

Η Επιτροπή υποστηρίζει, εξάλλου, ότι τα έξοδα μεταφοράς είναι πολύ μικρά σε σχέση με την αξία των προϊόντων HiFi και ότι το περιθώριο κέρδους του εν λόγω παράλληλου εισαγωγέα, δηλαδή της Euro-Electro, ήταν ελάχιστο.

6) Η αποτελεσματικότητα της υποτιθεμένης απομονώσεως της γαλλικής αγοράς

15. Κατά τις *προσφεύγουσες*, ποτέ δεν ελήφθησαν μέτρα για την απομόνωση της γαλλικής αγοράς:

— οι παράλληλες εισαγωγές από το Ηνωμένο Βασίλειο παρέμειναν αμετάβλητες κατ' όγκο·

— τόσο η Audiotronic όσο και η Comet εξακολούθησαν να εξάγουν στη Γαλλία·

— το γεγονός ότι η Comet και η Audiotronic έπαυσαν να εξάγουν δεν οφειλόταν στις επιστολές του Todd·

— δεν ανελήφθη καμία ενέργεια για να τεθούν σε εφαρμογή οι επιστολές του Todd·

— ο Iffli και ο όμιλος Connexion δεν είχαν κανένα πρόβλημα να προμηθευτούν οποιοδήποτε προϊόν Pioneer επιθυμούσαν από τις χώρες της Benelux· συνεπώς, η δήθεν εναρμονισμένη πρακτική δεν τους προξένησε καμία ζημία·

— κατά τη διάρκεια του έτους 1976, το παράλληλο εμπόριο μεταξύ Γερμανίας και Γαλλίας έπαυσε να είναι επωφελές.

γ) Άλλα επιχειρήματα σχετικά με τα αποτελέσματα της εναρμονισμένης πρακτικής

16. Η *Pioneer* τονίζει ότι τα εν λόγω προϊόντα δεν είναι προϊόντα πρώτης ανάγκης, ότι το τμήμα που κατείχε στην αγορά ήταν μικρό και ότι η απαγόρευση εξαγωγών που επιβλήθηκε στους διανομείς δεν παρεμποδίζουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των προϊόντων των διαφόρων εταιρειών.

Η *Επιτροπή* απαντά ότι οι απαγορεύσεις που επιβάλλονται στους διανομείς έχουν συνέπειες και επί του ανταγωνισμού μεταξύ των προϊόντων των διαφόρων εταιρειών.

17. Τέλος, η *Pioneer*, η *Melchers* και η *Pioneer GB* ισχυρίζονται ότι δεν κέρδισαν τίποτε από τη συμμετοχή τους στην εναρμονισμένη πρακτική.

Η *Επιτροπή* απαντά ότι ενδέχεται ένας διανομέας να επιθυμεί την παρεμπόδιση των εξαγωγών, προβλέποντας ότι μπορεί ο ίδιος να παρεμποδίσει μεταγενέστερα τις παράλληλες εισαγωγές, και ότι ένας διομήχανος έχει πάντοτε συμφέρον να παραχωρεί στους διανομείς του σταθερά περιθώρια κέρδους.

Γνωστοποίηση από την Επιτροπή των κριτηρίων, βάσει των οποίων υπολόγισε τα πρόστιμα

18. Η *Melchers* ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή προσέβαλε το δικαίωμά της προς ακρόαση, διότι έπρεπε να της γνωστοποιήσει, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, με μια συμπληρωματική ενδεχομένως γνωστοποίηση αιτιάσεων, αν όχι το ίδιο το ποσό του προστίμου ή έστω κατά προσέγγιση το ποσό αυτό και τα κριτήρια βάσει των οποίων σκόπευε να υπολογίσει τα πρόστιμα.

Η Επιτροπή δεν ανέφερε τα κριτήρια αυτά ούτε στην απόφαση. Συνεπώς, η αιτιολόγηση της τελευταίας είναι ανεπαρκής.

19. Η *Επιτροπή* απαντά ότι είναι κανονικά αδύνατο να αναφέρει στη γνωστοποίηση αιτιάσεων, έστω και κατά προσέγγιση, το ποσό του προστίμου που μπορεί να επιβληθεί. Ο καθορισμός του προστίμου προκύπτει αφού ληφθούν υπόψη πολλοί παράγοντες, οι οποίοι δεν μπορούν να εξεταστούν παρά μόνο μετά την ακρόαση της επιχειρήσεως. Αν γινόταν δεκτή η άποψη της Melchers, θα έπρεπε, σε κάθε υπόθεση που αντιμετωπίζεται η επιβολή προστίμου, να δημιουργηθεί ένα νέο στάδιο διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής. Καμία από τις υποθέσεις, κατά τις οποίες η Επιτροπή απεύθυνε συμπληρωματική γνωστοποίηση αιτιάσεων, δεν αφορούσε κυρίως το ποσό του προστίμου.

Πρόθεση

20. Η *Melchers* αμφισβητεί ότι είναι δυνατόν να αποδίδεται κακή πρόθεση στον εργοδότη για πράξεις, στις οποίες προέβησαν υπάλληλοι, όπως οι Mackenthun και von Bonin, οι οποίοι δεν έλαβαν καμία σχετική εντολή από τους εταίρους της επιχειρήσεως. Κατά τη γνώμη της, η παράνομη συμπεριφορά ενός υπαλλήλου μπορεί να προκαλέσει την επιβολή προστίμου στην επιχείρηση μόνο αν η τελευταία σχεδίασε τη συμπεριφορά ή αν την κατέστησε δυνατή εξ αμελείας.

21. Η *Επιτροπή* αμφισβητεί την ύπαρξη της αρχής αυτής στο κοινοτικό δίκαιο.

22. Η *Pioneer* ισχυρίζεται ότι δεν μπορούσε να γνωρίζει ότι η συμπεριφορά της, η οποία στη διαβίβαση από ένα διανομέα σε άλλο των πληροφοριών και των καταγγελιών σχετικά με τις παράλληλες εισαγωγές και τη διοργάνωση συσκέψεως, στην οποία συζητήθηκαν οι εν λόγω εισαγωγές, ήταν παράνομη. Οι υποθέσεις που έκρινε το Δικαστήριο και η Επιτροπή και που αφορούσαν ρήτρες απαγορεύσεως εξαγωγών, τις οποίες είχαν επιβάλει οι παραγωγοί στους διανομείς τους, δεν είχαν, πράγματι, ως αντικείμενο συμπεριφορά παρόμοια με εκείνη της Pioneer. Εφόσον η Επιτροπή δεν αποφάνθηκε, στο σημείο 90 της αποφάσεως, σχετικά με το ζήτημα της προθέσεως, δεν μπορεί να την επικαλείται κατά τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου. Επίσης, η Επιτροπή δεν μπορεί να προσάπτει στην Pioneer μια τέτοια συμπεριφορά, δεδομένου ότι στη γνωστοποίηση αιτιάσεων είχε κατηγορήσει μόνο την Shriro ότι ενήργησε εκ προθέσεως.

Η *Επιτροπή* παρατηρεί ότι η Pioneer οργάνωσε, διευκόλυνε και βοήθησε την εφαρμογή της απαγορεύσεως εξαγωγής και ότι όφειλε να γνωρίζει ότι οι ενέργειές της συνιστούσαν περιορισμό του ανταγωνισμού και, επομένως, ήταν παράνομες, ανεξάρτητα από το αν υπήρχε ή όχι στη νομολογία του Δικαστηρίου προηγούμενο, κατά το οποίο μια τέτοια συμπεριφορά είχε κριθεί παράνομη.

Πρόστιμο με χαρακτήρα δημεύσεως, παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

23. Η *Melchers* ισχυρίζεται ότι το πρόστιμο που της επιβλήθηκε έχει χαρακτήρα δημεύσεως. Μόνο το γεγονός της επιβολής του προστίμου έθεσε σε κίνδυνο την πιστωτική της θέση.

Επιπλέον, η καταβολή του προστίμου θα έθετε σε κίνδυνο την ίδια της την υπόσταση. Η Melchers υποστηρίζει κυρίως ότι το πρόστιμο αντιστοιχεί σε κέρδη πολλών ετών για την εταιρεία και τους μετόχους της.

24. Κατά την *Επιτροπή*, καθοριστική σημασία για τον καθορισμό του προστίμου δεν έχουν τα κέρδη της εταιρείας, αλλά η σοβαρότητα και η διάρκεια της παραβάσεως, καθώς και το μέγεθος και η οικονομική κατάσταση της επιχειρήσεως. Το καθαρό κεφάλαιο της Melchers, υπολογισμένο βάσει λογιστικής αξίας, δείχνει ότι η οικονομική της ισχύ είναι αρκετή για να υποστεί το πρόστιμο.

25. Κατά την *MDF*, το πρόστιμο φθάνει το ύψος σχεδόν του κεφαλαίου της και αντιπροσωπεύει στην πράξη όλα τα κεφάλαια κινήσεως της επιχειρήσεως, υπάρχει δε, συνεπώς, κίνδυνος να μην μπορέσει η MDF να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της. Το γεγονός αυτό συνιστά παραβίαση της γενικής αρχής της αναλογικότητας, δεδομένου ότι το ποσό του προστίμου είναι δυσανάλογο σε σχέση με τις οικονομικές δυνατότητες της MDF.

Η *Επιτροπή* απαντά ότι είναι τελείως αδικαιολόγητος ο ισχυρισμός της MDF ότι δεν μπορεί να πληρώσει το πρόστιμο που της επιβλήθηκε και ότι, εν πάση περιπτώσει, είναι αδύνατο να φανταστεί ότι η πληρωμή ενός τέτοιου προστίμου θα μπορούσε να οδηγήσει την MDF στο να παύσει ολοσχερώς τις δραστηριότητές της.

Παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 5, του κανονισμού 17/62

26. Η *Melchers* θεωρεί ότι η επιβολή προστίμου αντίκειται στην ανωτέρω διάταξη, γιατί τιμωρείται συμπεριφορά σύμφωνη με τις συμβατικές υποχρεώσεις, που έχει αναλάβει η επιχείρηση και έχουν κοινοποιηθεί στην Επιτροπή. Συγκεκριμένα, η Melchers δεν θα μπορούσε να προμηθεύσει τα εμπορεύματα που παράγγειλε η Gruoner, χωρίς να παραβεί τη συμβατική της υποχρέωση να μεριμνά, ώστε η γερμανική αγορά να εφοδιάζεται δεόντως.

27. Η *Επιτροπή* απαντά ότι τα επιχειρήματα αυτά έρχονται σε αντίθεση με τα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν τις συνήθεις προθεσμίες παραδόσεως εμπορευμάτων από την Melchers και δεν λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι η Melchers μπορούσε να προμηθευτεί επιπλέον προϊόντα Pioneer από την Αμβέρσα ή το Τόκιο.

Συρροή παραβάσεων

28. Κατά την *MDF*, είναι δυνατό να υποστηριχθεί ότι η Επιτροπή σώρευσε δύο πρόστιμα. Επειδή πρόκειται για συρροή παραβάσεων, η μέθοδος αυτή υπολογισμού δεν επιτρέπεται.

29. Κατά την *Pioneer*, η Επιτροπή δεν μπορεί να επιβάλει ένα μόνο πρόστιμο για δύο παραβάσεις.

30. Η *Επιτροπή* θεωρεί ότι ενήργησε σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου.

Η ευθύνη που φέρει η Επιτροπή στις παρούσες υποθέσεις

31. Η *Melchers* επισημαίνει ότι η Επιτροπή επέτρεψε στη Γαλλία να απαγορεύσει τις

παράλληλες εισαγωγές ιαπωνικών προϊόντων Hi-Fi, ενέργεια που αντίκειται στο άρθρο 30 της συνθήκης. Συνεπώς, δεν αρμόζει στην Επιτροπή να επιβάλει πρόστιμα, όπως αυτά εν προκειμένω, ενώ έχει η ίδια ενεργήσει παράνομα.

32. Η *Επιτροπή* απαντά ότι περιορισμοί που επιβάλλουν ενδεχομένως οι δημόσιες αρχές δεν είναι ικανοί να δικαιολογήσουν την εφαρμογή από τα άτομα εναρμονισμένων πρακτικών, που αποβλέπουν σε μεγαλύτερο ακόμη περιορισμό του ανταγωνισμού.

Παραβίαση της αρχής, κατά την οποία κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται αθώος

33. Η *MDF* παρατηρεί ότι, κατά την Επιτροπή, λόγω της διαφοράς τιμών το 1976 και το 1977, οι παράλληλες εισαγωγές ήταν επικερδείς. Οι παράλληλες εισαγωγές προκάλεσαν, πάντοτε κατά την Επιτροπή, μια «συμφωνία κυρίων», η οποία διήρκεσε καθ' όλο το χρονικό διάστημα που οι τιμές ήταν χαμηλότερες στο Ηνωμένο Βασίλειο απ' ό,τι στη Γαλλία. Κατά την MDF, η αναγκαία σχέση που θεωρεί η Επιτροπή ότι υπάρχει μεταξύ των παράλληλων εισαγωγών και της «συμφωνίας κυρίων» δεν αποδεικνύεται από κανένα πραγματικό στοιχείο. Αντίθετα, η αύξηση των παραλλήλων εισαγωγών από το Ηνωμένο Βασίλειο μπορεί να εξηγηθεί από την παύση δηλαδή της δήθεν εναρμονισμένης πρακτικής. Η Επιτροπή, πάντως, δεν έλαβε καν υπόψη την πιθανότητα αυτή, παρ' όλον ότι την επικαλέσθηκαν οι διάδικοι. Ολόκληρος ο συλλογισμός της Επιτροπής στηρίζεται σε ένα δυσμενές για την προσφεύγουσα συμπέρασμα και δεν λαμβάνεται υπόψη η αρχή ότι κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται αθώος.

Κατά τη συνεδρίαση της 30ής Νοεμβρίου 1982, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους οι εκπρόσωποι των προσφευγουσών, R. Collin και L. De Cryse, δικηγόροι της SA Musique Diffusion Française, I. Van Bael και J. F. Bellis, δικηγόροι της C. Melchers & Co., M. Waelbroeck, δικηγόρος της Pioneer Electronic (Europe) NV και J. E. Rayner-James, δικηγόρος της Pioneer High Fidelity (GB) Ltd., και της Επιτροπής: J. Jonczy (για την υπόθεση 100/80) και J. Temple-Lang (για τις υποθέσεις 101-103/80).

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Φεβρουαρίου 1983.

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφα που κατέθεσαν στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 21, 24 και 25 Μαρτίου 1980, τέσσερις εταιρείες, η SA Musique Diffusion Française, η C. Melchers & Co., η Pioneer Electronic (Europe) NV και η Pioneer High Fidelity (GB) Ltd., άσκησαν, δυνάμει του άρθρου 173, δεύτερη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγές, με τις οποίες ζητούν την ακύρωση της αποφάσεως 80/256 της Επιτροπής, της 14ης Δεκεμβρίου 1979, που αναφέρεται σε διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της συνθήκης (IV/29.595, προϊόντα Hi-Fi Pioneer, JO L 60, 1980, σ. 21).

2 Οι τέσσερις προσφεύγουσες συμμετέχουν στο ευρωπαϊκό δίκτυο διανομής προϊόντων ηχητικής αναπαραγωγής υψηλής πιστότητας που κατασκευάζει η Pioneer Electronic Corporation, Τόκιο. Τα περισσότερα από τα προϊόντα Pioneer που πωλούνται στην Ευρώπη εισάγονται από τη θυγατρική Pioneer Electronic (Europe) (στο εξής αποκαλούμενη «Pioneer»), η έδρα της οποίας είναι στην Αμβέρσα. Κατά το χρόνο που συνέβησαν τα πραγματικά περιστατικά, στα οποία στηρίζεται η επίδικη απόφαση, την αποκλειστική διανομή στη Γαλλία, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και στο Ηνωμένο Βασίλειο είχαν αναλάβει αντίστοιχα τρεις ανεξάρτητες εταιρείες, δηλαδή η Musique Diffusion Française (στο εξής: «MDF»), η C. Melchers & Co. (στο εξής: «Melchers») και η Shriro UK Ltd. (στο εξής «Shriro»). Εν τω μεταξύ η τελευταία έγινε θυγατρική της Pioneer και μετέβαλε την επωνυμία της σε Pioneer High Fidelity (GB) Ltd. (στο εξής «Pioneer GB»).

3 Στην επίδικη απόφαση, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι οι τέσσερις προσφεύγουσες εταιρείες είχαν συμμετάσχει σε εναρμονισμένες πρακτικές που συνίσταντο στην παρεμπόδιση των εισαγωγών προϊόντων Pioneer από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Ηνωμένο Βασίλειο στη Γαλλία, προκειμένου να διατηρηθεί ένα υψηλότερο επίπεδο τιμών στο τελευταίο αυτό κράτος μέλος. Η Επιτροπή διαπίστωσε, επιπλέον, ότι στις εν λόγω πρακτικές δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 85, παράγραφος 3, επέβαλε δε πρόστιμο 850 000 ΕΛΜ στην MDF, 4 350 000 ΛΜ στην Pioneer, 1 450 000 ΛΜ στην Melchers και 300 000 ΛΜ στην Pioneer GB.

4 Σύμφωνα με την απόφαση, η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ MDF, Pioneer και Melchers, που παρεμπόδιζε τις εισαγωγές από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκδηλώθηκε με την άρνηση της Melchers να εκτελέσει παραγγελία που έδωσε στις 20 Ιανουαρίου 1976 η γερμανική επιχείρηση εμπορίου χονδρικής πωλήσεως Otto Gruoner KG, (στο εξής: «Gruoner»), για προϊόντα Pioneer αξίας 550 000 περίπου μάρκων, που έπρεπε να παραδώσει ο εν λόγω έμπορος σε γαλλικό όμιλο αγορών, γενικός διευθυντής του οποίου ήταν ο B. Iffli, κάτοικος Metz. Η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ MDF, Pioneer και Shriro, που παρεμπόδιζε τις εισαγωγές από το Ηνωμένο Βασίλειο, εκδηλώθηκε ιδίως με δύο επιστολές, της 28ης και 29ης Ιανουαρίου 1976, τις οποίες ο διευθυντής της Shriro, Todd, απέστειλε στο γενικό διευθυντή της Audiotronic Groep

και στον πρόεδρο της Comet Radiovision Services Ltd. ζητώντας από τις εν λόγω δύο επιχειρήσεις (στο εξής: «Audiotronic» και «Comet»), που ήταν οι κυριότεροι πελάτες της Shriro, να μην εξαγάγουν πλέον προϊόντα Pioneer.

. . .

Οι λόγοι που οι προσφεύγουσες προβάλλουν κατά της αποφάσεως συνοψίζονται, κατ' ουσία, ως εξής:

Α — Παράβαση ουσιωδών τύπων, καθόσον:

α) η Επιτροπή συγκεντρώνει την εξουσία λήψεως αποφάσεων και την εξουσία κινήσεως της διώξεως·

β) στη γνωστοποίηση αιτιάσεων δεν αναφέρονται όλες οι αιτιάσεις που ελήφθησαν υπόψη στην απόφαση ούτε τα κριτήρια, βάσει των οποίων σκόπευε η Επιτροπή να υπολογίσει τα πρόστιμα·

γ) παρά τις σχετικές αιτήσεις των προσφευγουσών, η Επιτροπή δεν κατέστησε γνωστά εγκαίρως όλα τα έγγραφα, επί των οποίων στηρίζεται η απόφαση·

δ) δεν κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες η γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής.

Β — Εσφαλμένη εκτίμηση και χαρακτηρισμός των περιστατικών, βάσει των οποίων η Επιτροπή διαπίστωσε τις παραβάσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, όσον αφορά:

α) τη φερόμενη άρνηση της Melchers να παραδώσει τα εμπορεύματα·

β) τα αποτελέσματα των επιστολών που απέστειλε ο Todd·

γ) τη διάρκεια των φερόμενων εναρμονισμένων πρακτικών·

δ) τη συμμετοχή της Pioneer στις πρακτικές αυτές·

ε) το τμήμα της αγοράς Hi-Fi που κατέχουν οι προσφεύγουσες στη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο και, ως εκ τούτου, την επίδραση των εναρμονισμένων πρακτικών στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

Γ — Μη συνεκτίμηση συνθηκών που αποκλείουν την επιβολή προστίμων

α) η νόμιμη άμυνα και η κατάσταση ανάγκης όσον αφορά την MDF·

β) η δυνατότητα εξαιρέσεως των εναρμονισμένων πρακτικών δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 3·

γ) το γεγονός ότι η συμπεριφορά της Melchers ήταν σύμφωνη προς τις συμβατικές της υποχρεώσεις, τις οποίες είχε γνωστοποιήσει στην Επιτροπή·

δ) η προβαλλομένη αρχή, κατά την οποία οι πράξεις υπαλλήλων που δεν έχουν λάβει οδηγίες των εταίρων της επιχειρήσεως δεν μπορεί να αποδοθούν σ' αυτήν·

ε) η συντρέχουσα ευθύνη για τη στεγανοποίηση της γαλλικής αγοράς που φέρει η Επιτροπή, η οποία επέτρεψε στη Γαλλική Δημοκρατία να απαγορεύσει τις παράλληλες εισαγωγές.

Δ — Μη συνεκτίμηση συνθηκών που δικαιολογούν την επιβολή λιγότερο υψηλών προστίμων

α) πεπλανημένη εκτίμηση της σοβαρότητας των παραβάσεων προς προσδιορισμό του γενικού επιπέδου των προστίμων και παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, καθόσον τα πρόστιμα είναι πολύ υψηλότερα από εκείνα που επιβλήθηκαν σε άλλες επιχειρήσεις για παρόμοιες παραβάσεις, που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου·

β) έλλειψη προθέσεως εκ μέρους της Pioneer·

γ) πεπλανημένη βάση υπολογισμού, καθόσον τα πρόστιμα είναι ανάλογα προς το συνολικό κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων, το πρόστιμο υπερβαίνει, στην περίπτωση της Melchers, το δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών που έπρεπε να ληφθεί υπόψη και ο κύκλος εργασιών που χρησίμευσε ως βάση υπολογισμού στην περίπτωση της MDF και της Pioneer αφορά διαχειριστική χρήση διαφορετική από εκείνη των άλλων επιχειρήσεων·

δ) πεπλανημένη εκτίμηση της διάρκειας των εναρμονισμένων πρακτικών·

ε) παραβίαση, σε σχέση με την MDF και την Pioneer, της προβαλλόμενης αρχής, κατά την οποία δεν μπορεί να επιβληθεί ενιαίο πρόστιμο με τη συγχώνευση διαφόρων προστίμων για χωριστές παραβάσεις·

στ) το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην Melchers έχει χαρακτήρα δημεύσεως· παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, κατά το ότι το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην MDF υπερβαίνει τις οικονομικές δυνατότητες της επιχειρήσεως.

Α — Επί των λόγων που αφορούν την παράβαση ουσιωδών τύπων

α) Ως προς τη συγκέντρωση της εξουσίας λήψεως αποφάσεως και της εξουσίας κινήσεως της διώξεως

6 Η MDF υποστηρίζει ότι η επίδικη απόφαση είναι παράνομη για το μόνο λόγο ότι ελήφθη στο πλαίσιο ενός συστήματος, κατά το οποίο η Επιτροπή συγκεντρώνει την εξουσία κινήσεως της διώξεως και την εξουσία λήψεως αποφάσεων, πράγμα που αντίκειται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της ευρωπαϊκής συμβάσεως περί των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

7 Το επιχείρημα αυτό δεν ευσταθεί. Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο με την απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980 (van Landewyck 209 έως 215 και 218/78, Recueil σ. 3125), η Επιτροπή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «δικαστήριο» κατά την έννοια του άρθρου 6 της ευρωπαϊκής συμβάσεως περί των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

8 Θα πρέπει, πάντως, να προστεθεί, όπως δέχθηκε και το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση, ότι η Επιτροπή υποχρεούται να τηρεί, κατά την ενώπιόν της διοικητική διαδικασία, τις δικονομικές εγγυήσεις που προβλέπονται στο κοινοτικό δίκαιο.

9 Έτσι, το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25) επιβάλλει στην Επιτροπή, πριν λάβει απόφαση, να παράσχει στους ενδιαφερομένους την ευκαιρία να γνωρίσουν τις απόψεις τους επί των αιτιάσεων που τους προσάπτονται, η δε Επιτροπή καθιέρωσε, με τον κανονισμό 99/63, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19 του κανονισμού 17 (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37), διαδικασία που έχει το χαρακτήρα κατ' αντιμωλίαν διαδικασίας και περιλαμβάνει γνωστοποίηση αιτιάσεων από την Επιτροπή, δυνατότητα των επιχειρήσεων να απαντήσουν εγγράφως στην εν λόγω γνωστοποίηση εντός καθορισμένης προθεσμίας και, ενδεχομένως και κυρίως στις υποθέσεις που η Επιτροπή αντιμετωπίζει την επιβολή προστίμων, ακρόαση των ενδιαφερομένων. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή, στις αποφάσεις της, λαμβάνει υπόψη εκείνες μόνον τις αιτιάσεις, για τις οποίες οι επιχειρήσεις, στις οποίες απευθύνονται, είχαν τη δυνατότητα να καταστήσουν γνωστή την άποψή τους.

10 Όπως επισήμανε το Δικαστήριο στην απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1979 (Hoffmann-La Roche, 85/76, Recueil σ. 461), με τις διατάξεις αυτές εφαρμόζεται

μια θεμελιώδης αρχή του κοινοτικού δικαίου, που απαιτεί το σεβασμό των δικαιωμάτων του αμυνομένου σε κάθε διαδικασία έστω και διοικητικού χαρακτήρα, γεγονός που συνεπάγεται ιδίως ότι παρέχεται στην ενδιαφερόμενη επιχείρηση η δυνατότητα, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, να εκθέσει αποτελεσματικά τις απόψεις της σχετικά με την ύπαρξη και την επίδραση που ασκούν τα περιστατικά και οι συνθήκες που προβάλλονται, καθώς και σχετικά με τα έγγραφα, στα οποία στηρίζει η επιτροπή τον ισχυρισμό της ότι παραβιάστηκε η συνθήκη.

11 Επομένως, ναι μεν ο γενικός λόγος που προβάλλει η MDF πρέπει να απορριφθεί, γιατί στηρίζεται σε πεπλανημένη κρίση για το χαρακτήρα της ενώπιον της Επιτροπής διαδικασίας, το κοινοτικό όμως δίκαιο περιέχει όλα τα αναγκαία στοιχεία για την εξέταση και, ενδεχομένως, για την αποδοχή των λόγω που ακολουθούν και αφορούν τις προβαλλόμενες προσβολές των δικαιωμάτων αμύνης των προσφευγουσών.

β) Ως προς το ότι δεν αναφέρονται στη γνωστοποίηση αιτιάσεων ορισμένα περιστατικά που ελήφθησαν υπόψη στην απόφαση

12 Πρώτον, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή διαπίστωσε στα άρθρα 1 και 2 της αποφάσεώς της ότι οι δύο εναρμονιμένες πρακτικές άρχισαν στο τέλος του 1975, ότι η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ MDF, Pioneer και Melchers έπαυσε το Φεβρουάριο του 1976 και ότι η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ MDF και Shriro διήρκεσε μέχρι το τέλος του 1977, ενώ η Επιτροπή, σύμφωνα με τη γνωστοποίηση αιτιάσεων, σκόπευε να διαπιστώσει την ύπαρξη των δύο παραβάσεων μόνο για το χρονικό διάστημα «τέλος Ιανουαρίου/αρχές Φεβρουαρίου 1976».

13 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι με βάση τα στοιχεία που περιέχουν οι απαντήσεις στη γνωστοποίηση αιτιάσεων και που συγκέντρωσε κατά την ακρόαση κατέληξε στο συμπέρασμα, στην απόφαση, ότι οι παραβιάσεις διήρκεσαν περισσότερο απ' όσο είχε θεωρήσει ότι διήρκεσαν κατά το χρόνο της διατυπώσεως της γνωστοποιήσεως αιτιάσεων.

14 Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, στη γνωστοποίηση αιτιάσεων πρέπει να αναφέρονται σαφώς όλα τα ουσιώδη στοιχεία, επί των οποίων στηρίζεται η Επιτροπή σ' αυτό το στάδιο της διαδικασίας. Η μνεία των εν λόγω στοιχείων μπορεί να γίνει συνοπτικά, η δε απόφαση δεν πρέπει κατ' ανάγκη να

αποτελεί αντίγραφο της εκθέσεως των αιτιάσεων. Η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα στοιχεία που προκύπτουν από τη διοικητική διαδικασία, είτε για να εγκατελείψει τις αιτιάσεις που αποδεικνύονται αβάσιμες είτε για να διαρρυθμίσει και να συμπληρώσει, τόσο από ουσιαστική όσο και από νομική άποψη, την επιχειρηματολογία που διατηρεί προς υποστήριξη των αιτιάσεων, υπό την προϋπόθεση, πάντως, ότι λαμβάνει υπόψη μόνο τα περιστατικά, επί των οποίων οι ενδιαφερόμενοι είχαν τη δυνατότητα να εκθέσουν τις απόψεις τους και ότι παρέσχε, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, τα αναγκαία για την άμυνα των ενδιαφερομένων στοιχεία.

15 Επειδή η διάρκεια της παραβάσεως συγκαταλέγεται μεταξύ των στοιχείων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό του προστίμου, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, από την εν λόγω νομολογία προκύπτει ότι η Επιτροπή, ιδίως όταν αντιμετωπίζει την επιβολή προστίμων, πρέπει να αναφέρει, ως ουσιώδες στοιχείο, τη διάρκεια που λαμβάνει υπόψη βάσει των στοιχείων που διαθέτει κατά το χρόνο της διατυπώσεως της γνωστοποιήσεως αιτιάσεων. Η Επιτροπή μπορεί να επεκτείνει το κατ' αυτόν τον τρόπο καθοριζόμενο χρονικό διάστημα, αν τα συμπληρωματικά στοιχεία που συγκεντρώνει κατά τη διοικητική διαδικασία δικαιολογούν την επέκταση αυτή, αρκεί να είχαν οι επιχειρήσεις τη δυνατότητα να εκθέσουν σχετικά τις απόψεις τους.

16 Στις παρούσες υποθέσεις, είναι γεγονός ότι η Επιτροπή δεν υπέδειξε στις προσφεύγουσες ότι προετίθετο να διαπιστώσει ότι οι παραβάσεις είχαν διαρκέσει περισσότερο απ' όσο ανέφερε στη γνωστοποίηση αιτιάσεων και ότι οι επιχειρήσεις δεν είχαν την ευκαιρία να εκθέσουν τις απόψεις τους σχετικά με τα χρονικά διαστήματα που δεν αναφέρονταν στη γνωστοποίηση αιτιάσεων.

17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, πρέπει, για την εξέταση της διάρκειας των παραβάσεων που διαπιστώθηκαν στην επίδικη απόφαση, να ληφθεί υπόψη μόνο το χρονικό διάστημα τέλος Ιανουαρίου/αρχές Φεβρουαρίου 1976.

18 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι στην επίδικη απόφαση προβάλλονται ορισμένα περιστατικά που δεν είχαν περιληφθεί στη γνωστοποίηση αιτιάσεων. Συγκεκριμένα, η Pioneer και η Pioneer GB αναφέρονται στο τμήμα των δύο εγγράφων που αφορά τη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στην έδρα της Pioneer στην Αμβέρσα στις 19 και 20 Ιανουαρίου. Η Επιτροπή ανέφερε στην απόφαση μόνο (παράγραφοι 52 και 62) ότι δεν υπάρχει κανένα γραπτό κείμενο σχε-

τικό με τη σύσκεψη αυτή, συνήγαγε δε το συμπέρασμα ότι αντικείμενο της εν λόγω συσκέψεως ήταν, τουλάχιστον εν μέρει, οι παράλληλες εισαγωγές.

19 Όσον αφορά τη σύσκεψη στην Αμβέρσα, ήδη στη γνωστοποίηση αιτιάσεων αναφέρεται ότι ένα από τα ουσιώδη θέματα της συσκέψεως αυτής ήταν η συζήτηση για τις παράλληλες εισαγωγές στη Γαλλία, εκτίθενται δε όλα τα στοιχεία που συγκέντρωσε η Επιτροπή για το θέμα αυτό από τους λαβόντες μέρος στη σύσκεψη. Επιπλέον, από τη σχετική με την ακρόαση έκθεση προκύπτει ότι το θέμα της συσκέψεως συζητήθηκε εμπεριστατωμένα κατά την ακρόαση. Επομένως, οι προσφεύγουσες είχαν κάθε δυνατότητα να εκθέσουν τις απόψεις τους και να προσκομίσουν αποδείξεις επ' αυτού του σημείου. Η ίδια διαπίστωση ισχύει για τα άλλα επίσης περιστατικά που αναφέρουν οι προσφεύγουσες, και συνεπώς, είναι απορριπτέο το σκέλος αυτό του λόγου.

20 Τέλος, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή προσέβαλε το δικαίωμά τους προς ακρόαση διότι έπρεπε να τους γνωστοποιήσει κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, με συμπληρωματική ενδεχομένως γνωστοποίηση αιτιάσεων, τα κριτήρια βάσει των οποίων σκόπευε να υπολογίσει τα πρόστιμα, αν μη το ίδιο το ποσό του προστίμου ή έστω κατά προσέγγιση το ποσό αυτό. Η εν λόγω προσβολή είναι ακόμη βεβαιότερη εν προκειμένω, γιατί το ύψος των προστίμων που επιβλήθηκαν έχει αυξηθεί σημαντικά σε σχέση με τα πρόστιμα που επιβάλλονταν στο παρελθόν και γιατί υπολογίστηκαν κατ' εφαρμογή ενός τύπου που συνδέεται με τον κύκλο εργασιών των εν λόγω επιχειρήσεων. Επιπλέον, η Pioneer ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να της επιβάλει πρόστιμο, το ύψος του οποίου προϋποθέτει ότι η παράβαση έγινε εκ προθέσεως, εφόσον δεν χαρακτήρισε έτσι τη συμπεριφορά της Pioneer στη γνωστοποίηση αιτιάσεων.

21 Ούτε και το σκέλος αυτό του λόγου μπορεί να γίνει δεκτό. Η Επιτροπή ανέφερε ρητώς στη γνωστοποίηση αιτιάσεων ότι θα εξέταζε το ζήτημα αν έπρεπε να επιβληθούν πρόστιμα στις επιχειρήσεις, ανέφερε δε επίσης τα κύρια πραγματικά και νομικά στοιχεία που μπορούν να προκαλέσουν την επιβολή προστίμου, όπως η σοβαρότητα και η διάρκεια της υποτιθέμενης παραβάσεως και το γεγονός ότι διαπράχθηκε «εκ προθέσεως ή εξ αμελείας». Με την ενέργεια αυτή η Επιτροπή εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις της επί του σημείου αυτού, καθόσον παρέσχε στις επιχειρήσεις τα αναγκαία στοιχεία για την υπεράσπισή τους όχι μόνο κατά της

διαπιστώσεως της παραβάσεως, αλλά και κατά της επιβολής των προστίμων. Η παροχή στοιχείων σχετικά με το ύψος των προστίμων, η επιβολή των οποίων αντιμετωπίζεται, πριν παρασχεθεί στις επιχειρήσεις η δυνατότητα να προβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί αιτιάσεων που ελήφθησαν υπόψη εναντίον τους, θα προδίκαζε κατά τρόπο ανάρμοστο την απόφαση της Επιτροπής.

22 Η Επιτροπή δεν ήταν επίσης υποχρεωμένη να αναφέρει, στη γνωστοποίηση αιτιάσεων, την πιθανότητα ενδεχόμενης μεταβολής της πολιτικής της όσον αφορά το γενικό επίπεδο των προστίμων, πιθανότητα που εξαρτάται από γενικές σκέψεις πολιτικής ανταγωνισμού, που δεν έχουν άμεση σχέση με τα συγκεκριμένα περιστατικά των υπό κρίση υποθέσεων.

23 Τέλος, όσον αφορά τους κύκλους εργασιών, η Επιτροπή ζητώντας από τις επιχειρήσεις να της παράσχουν στοιχεία σχετικά με τους κύκλους εργασιών που πραγματοποίησαν κατά τη διάρκεια της τελευταίας διαχειριστικής χρήσεως, έδωσε στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να εκθέσουν τις απόψεις τους επί σημείου αυτού, καθώς και να προσθέσουν κάθε συμπληρωματικό στοιχείο που θα έκριναν πρόσφορο εν προκειμένω.

γ) Ως προς τη μη γνωστοποίηση εγγράφων

24 Πρώτον, η Pioneer και η Pioneer GB ισχυρίζονται ότι, παρά τις σχετικές αιτήσεις τους, η Επιτροπή δεν τους κοινοποίησε εγκαίρως τα έγγραφα, στα οποία στήριξε η Επιτροπή τις διαπιστώσεις της όσον αφορά τα αποτελέσματα των επιστολών που απέστειλε ο Todd, της Shriro, στους διεθύνοντες τις επιχειρήσεις Comet και Audiotronic.

25 Επί του σημείου αυτού, η Επιτροπή ισχυρίζεται στην απόφασή της (παράγραφος 50) ότι αποδείχθηκε ότι η Comet, μετά την παρέμβαση της Shriro, έπαυσε να εξάγει προϊόντα Pioneer για μεταπώληση. Κατά την απόφαση, η Audiotronic αντικατέστησε την Comet ως προς την προμήθεια ενός από τους πελάτες, την Euro Electro, Βρυξέλλες· το Μάρτιο του 1976 έλαβε σημαντικές παραγγελίες, από τις οποίες δεν μπόρεσε να εκτελέσει παρά μόνο ένα μέρος, λόγω των δυσχερειών που προέβαλε η Shriro.

26 Επειδή η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη για να εκτιμηθεί η διάρκεια των παραβάσεων, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, πρέπει να περιοριστεί στο διάστημα τέλος Ιανουαρίου/αρχές Φεβρουαρίου 1976 και επειδή οι ισχυρισμοί της Επιτροπής σχετικά με τα αποτελέσματα επί των εξαγωγών της Audiotronic αφορούν ακριβώς μεταγενέστερη περίοδο, η εξέταση αυτού του σκέλους του λόγου μπορεί να περιοριστεί στην κατάσταση της Comet.

27 Όσον αφορά την τελευταία αυτή επιχείρηση, η Επιτροπή στηρίζεται κυρίως σε γραπτή δήλωση του διευθυντού της Comet, Mason, στις εκθέσεις των ελεγκτών της σχετικά με τις επισκέψεις που πραγματοποίησαν στην Comet και στην Euro Electro, καθώς και στα έγγραφα που αφορούν τη λογιστική κατάσταση της Comet.

28 Η Επιτροπή κοινοποίησε στις προσφεύγουσες, στις 9 Οκτωβρίου 1978, τη δήλωση του Mason, αλλά μόνον εν μέρει. Η Επιτροπή αρνήθηκε να αποκαλύψει τα κρίσιμα σημεία της δηλώσεως επικαλούμενη τον εμπιστευτικό τους χαρακτήρα, ο οποίος, πάντως, δεν εμπόδισε τον ίδιο τον Mason να αποστείλει στις προσφεύγουσες, όταν το ζήτησαν, πλήρες αντίγραφο της δηλώσεως.

29 Ναι μεν οι προσφεύγουσες έλαβαν, επιμελεία τους, γνώση του συνόλου της δηλώσεως του Mason ακριβώς πριν από την ακρόαση, είναι όμως γεγονός ότι δεν έλαβαν γνώση ή έλαβαν εν μέρει μόνον γνώση των άλλων εγγράφων που αναφέρονται παραπάνω, πριν λάβει η Επιτροπή την απόφασή της. Επομένως, δεν είχαν εγκαίρως τη δυνατότητα να εκθέσουν τις απόψεις τους σχετικά με το περιεχόμενο και τη σημασία των εγγράφων αυτών, ούτε να ανεύρουν ούτε να προσκομίσουν, ενδεχομένως, αντίθετα αποδεικτικά στοιχεία. Κατά συνέπεια, κακώς η Επιτροπή στήριξε την απόφασή της στο περιεχόμενο των εγγράφων αυτών.

30 Επειδή οι ισχυρισμοί που στήριξε η Επιτροπή στα εν λόγω έγγραφα, των οποίων οι προσφεύγουσες δεν μπόρεσαν να λάβουν γνώση, αφορούν πραγματικά περιστατικά σαφώς δευτερεύουσας σημασίας σε σχέση με τις παραβάσεις που διαπιστώνονται στα άρθρα 1 και 2 της αποφάσεως, η προσβολή αυτή των δικαιωμάτων των αμυνομένων δεν μπορεί να επηρεάσει το κύρος της εν λόγω αποφάσεως στο σύνολο της. Αντίθετα, το Δικαστήριο θα αγνοήσει το περιεχόμενο των εγγράφων αυτών κατά την εξέταση του βασίμου της αποφάσεως.

31 Δεύτερον, η MDF, η Pioneer και η Pioneer GB ισχυρίζονται ότι δεν μπόρεσαν να λάβουν γνώση της εκθέσεως της Mackintosh Consultants Co., Λονδίνο, την οποία χρησιμοποίησε η Επιτροπή, στο σημείο 25 της αποφάσεως, προκειμένου να προσδιορίσει τις αγορές Hi-Fi στη Γαλλία, στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Τονίζουν, κυρίως, ότι ήταν απαραίτητο να γνωρίζουν τα προϊόντα Hi-Fi που ελήφθησαν ως βάση για τις εκτιμήσεις που περιέχονται στην έκθεση αυτή, προκειμένου να αμυνθούν έναντι των σχετικών με τα τμήματα της αγοράς που κατείχαν ισχυρισμών, οι οποίοι εκτίθενται στην απόφαση της Επιτροπής.

32 Στη γνωστοποίηση αιτιάσεων, η Επιτροπή είχε διαπιστώσει ότι το τμήμα της αγοράς που κατείχαν τα προϊόντα Pioneer το 1976 ήταν τουλάχιστον 7 έως 10 % στη Γαλλία και 8 έως 9 % στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η MDF και η Pioneer GB αμφισβήτησαν τα στοιχεία αυτά στις απαντήσεις που έδωσαν στη γνωστοποίηση αιτιάσεων. Η Επιτροπή ανέθεσε ακολούθως στην Mackintosh Consultants Co., Λονδίνο, την εκπόνηση εκθέσεως σχετικά με τον όγκο της αγοράς Hi-Fi στα εν λόγω κράτη μέλη. Βάσει της εκθέσεως αυτής και του σχετικού με τα προϊόντα Pioneer κύκλου εργασιών των δύο προσφευγουσών, η Επιτροπή υπολόγισε το τμήμα που κατείχαν τα προϊόντα Pioneer στη γαλλική αγορά Hi-Fi το 1976 σε 11,5 % και το τμήμα που κατείχαν στη βρεταννική αγορά σε 10,5 %.

33 Στο σημείο 25, πάντως, της αποφάσεως η Επιτροπή διατήρησε τα ίδια στοιχεία που είχε αναφέρει στη γνωστοποίηση αιτιάσεων. Συνεπώς, δεν στηρίχθηκε στον όγκο των αγορών αυτών που είχε υπολογιστεί στην έκθεση. Η έκθεση ζητήθηκε με τον αποκλειστικό σκοπό να επαληθευθούν οι αρχικές εκτιμήσεις της Επιτροπής, τις οποίες αμφισβήτησαν οι προσφεύγουσες κατά τη διοικητική διαδικασία. Κατά συνέπεια, το σκέλος αυτό του λόγου δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

δ) Ως προς την έλλειψη κοινοποιήσεως της γνώμης της Συμβουλευτικής Επιτροπής

34 Η MDF και η Pioneer ισχυρίζονται ότι το άρθρο 10, παράγραφος 6, του κανονισμού 17, κατά το οποίο η γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής δεν δημοσιεύεται, πρέπει να ερμηνευτεί έτσι ώστε να επιτρέπεται η εμπιστευτική κοινοποίηση της γνώμης στις «άμεσα ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις». Σε περίπτωση που η ερμηνεία αυτή δεν γίνει δεκτή, η προαναφερθείσα διάταξη είναι ανίσχυρη, γιατί είναι αντίθετη προς την αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων του αμυνομένου.

35 Το άρθρο 10, παράγραφος 6, του κανονισμού 17 δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά την έννοια που προβάλλουν οι προσφεύγουσες. Από το εν λόγω άρθρο προκύπτει ότι η διαβούλευση με τη Συμβουλευτική Επιτροπή αντιπροσωπεύει το τελευταίο στάδιο της διαδικασίας πριν από τη λήψη της αποφάσεως, η δε γνώμη εκδίδεται βάσει προσχεδίου της αποφάσεως. Η παροχή στις επιχειρήσεις της δυνατότητας να εκφέρουν την άποψή τους επί της γνώμης αυτής και, επομένως, επί του προσχεδίου της αποφάσεως, θα ισοδυναμούσε με επανέναρξη του προηγούμενου σταδίου της διαδικασίας, πράγμα που αντίκειται στο προβλεπόμενο από τον κανονισμό σύστημα.

36 Η έλλειψη κοινοποιήσεως της γνώμης δεν αντίκειται στην αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων του αμυνομένου. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η αρχή αυτή συνεπάγεται ότι η Επιτροπή πρέπει, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, να καθιστά γνωστά στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις όλα τα γεγονότα, περιστατικά ή έγγραφα στα οποία στηρίζεται, προκειμένου να τους παράσχει τη δυνατότητα να εκθέσουν αποτελεσματικά τις απόψεις τους σχετικά με την ύπαρξη και τη βασιμότητα των περιστατικών και των συνθηκών που προβάλλονται, καθώς και σχετικά με τα έγγραφα που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή προς υποστήριξη των ισχυρισμών της. Ανεξάρτητα από τη γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής, η Επιτροπή δεν μπορεί να στηρίξει την απόφασή της παρά μόνο στα περιστατικά, επί των οποίων οι επιχειρήσεις είχαν τη δυνατότητα να εκθέσουν τις απόψεις τους. Κατά συνέπεια, ο λόγος αυτός δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

Β — Επί της εκτιμήσεως και του χαρακτηρισμού των περιστατικών βάσει των οποίων η Επιτροπή διαπίστωσε τις παραβάσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1

α) Ως προς τη φερομένη άρνηση της Melchers να παραδώσει τα εμπορεύματα

37 Από το φάκελο της δικογραφίας προκύπτει ότι το Νοέμβριο του 1975 ορισμένα από τα καταστήματα που ανήκαν στον όμιλο αγορών, διευθυντής του οποίου ήταν ο Iffli, είχαν φθάσει στο σημείο να προσφέρουν προϊόντα Pioneer, προελεύσεως Βελγίου, σε τιμές κατά 26 έως 31 % κατώτερες από τις τιμές λιανικής πωλήσεως που ίσχυαν στη Γαλλία. Προκειμένου να ανεύρει εναλλακτική πηγή εφοδιασμού, μεταξύ άλλων, σε προϊόντα Pioneer, ο Iffli απευθύνθηκε στην Gruoner μέσω του Weber, διευθυντή της επιχειρήσεως Willi Jung, Saarbrücken, η οποία είχε γίνει τότε υποκατάστημα της Gruoner.

38 Μετά από συνάντηση που είχε με τον Iffli στις 12 Δεκεμβρίου 1975, στην έδρα της Gruoner στο Rommelshausen, ο Schreiber κυριότερος αγοραστής της εταιρείας αυτής, ζήτησε, μεταξύ άλλων και από την Melchers, με τηλετύπημα της 15ης Δεκεμβρίου 1975, να του αποστείλουν καταλόγους τιμών. Βάσει των στοιχείων που συγκέντρωσε με τον τρόπο αυτό, συμπεριλαμβανομένου του τελευταίου καταλόγου τιμών του 1975, ο Schreiber απέστειλε, στις 31 Δεκεμβρίου 1975, στον Iffli μια προσφορά, ιδίως για προϊόντα Pioneer, με τιμές κατώτερες μέχρι 30 % από τις τιμές που ζητούσε τότε η MDF.

39 Στις 12 και 14 Ιανουαρίου 1976, ο Iffli έκανε στον Weber δύο παραγγελίες συνολικής αξίας ενός περίπου εκατομμυρίου γερμανικών μάρκων (DM). Ο Weber διαβίβασε αμέσως τις παραγγελίες αυτές στην Gruoner, μόλις όμως στις 20 Ιανουαρίου 1976, την ίδια δηλαδή ημέρα που ο Weber διαβεβαίωσε τον Iffli ότι ένα μέρος από τα εμπορεύματα κατευθυνόταν ήδη προς το Rommelshausen, ο Schreiber παράγγειλε με τηλετύπημα στην Melchers τα εμπορεύματα που αντιστοιχούσαν στις παραγγελίες του Iffli, αλλά αξίας μόνον 550 000 περίπου DM. Σύμφωνα με τις διευκρινίσεις του Schreiber, ο τελευταίος είχε εν τω μεταξύ νέα συνάντηση με τον τοπικό αντιπρόσωπο της Melchers και είχε λάβει το νέο κατάλογο τιμών, που ίσχυαν από το Φεβρουάριο του 1976.

40 Στις 21 και 22 Ιανουαρίου 1976, ο Iffli έλαβε από τις γαλλικές αρχές τις αναγκαίες άδειες εισαγωγής. Τις ίδιες ημερομηνίες η Melchers προέβη σε υπολογισμό των αποθεμάτων της ενόψει της παραγγελίας της Gruoner και ασφαλίστηκε σε ασφαλιστική εταιρεία, η οποία θα εκάλυπτε την παραγγελία για ποσό 200 000 DM. Στις 23 Ιανουαρίου 1976, η Melchers, απαντώντας σε νέο τηλετύπημα του Schreiber, επιβεβαίωσε την παραγγελία και ανέφερε το όνομα του μεταφορέα που θα παρέδιδε το εμπόρευμα. Σύμφωνα με τις εξηγήσεις της Melchers, το εν λόγω τηλετύπημα επιβεβαιώσεως εστάλη κατά λάθος.

41 Στις 28 Ιανουαρίου 1976, ο Schreiber έστειλε στον Weber τηλετύπημα, διατυπωμένο στη γερμανική γλώσσα, πληροφορώντας τον ότι μετά από τηλεφωνική επικοινωνία που είχε με το διευθυντή πωλήσεων της Melchers, διαπίστωσε ότι:

«Το γραφείο της Pioneer (Europe), στην Αμβέρσα έχει ήδη ενημερωθεί για την άδεια εισαγωγής προϊόντων Pioneer. Το γερμανικό υποκατάστημα έλαβε εντολή

να μην εφοδιάσει σε καμία περίπτωση την επιχείρηση Jung. Δεν μπορούμε να εφοδιασθούμε παρά μόνο αν αναλάβουμε την υποχρέωση να μην εξάγουμε.»

42 Ο Iffli, αφού ενημερώθηκε από τον Weber, διαμαρτυρήθηκε σ' αυτόν και στην Gruoner. Με τηλετύπημα της 6ης Φεβρουαρίου 1976, ο Weber ανέφερε στην Gruoner ότι μπορούσε να αποδείξει ότι προϊόντα Pioneer που πώλησε η Melchers είχαν προηγουμένως εισαχθεί στη Γαλλία, εν μέρει μέσω χονδρέμπορου των Βρυξελλών και εν μέρει από την επιχείρηση EVB, Στουτγάρδη. Το πρωτότυπο του τηλετυπήματος φέρει χειρόγραφες σημειώσεις του Schreiber, ο οποίος αναφέρει σχετικά με την παράδοση των εμπορευμάτων μέσω Βρυξελλών: «δεν παρέδωσε ο ίδιος, είναι γνωστό στην Βρέμη. Όχι όμως μέσω Γερμανίας. Η Melchers το αρνείται κατηγορηματικά». Όσον αφορά την παράδοση των εμπορευμάτων από την EVB, οι σημειώσεις αναφέρουν: «Ορθό, ήταν το Νοέμβριο του 1976, τεράστια προβλήματα επομένως, τώρα, προσοχή.»

43 Στις 11 Φεβρουαρίου 1976, πραγματοποιήθηκε στο Rommelshausen μια σύσκεψη μεταξύ της Gruoner και των ιθυνόντων του τμήματος Hi-Fi της Melchers. Οι συμμετασχόντες στην εν λόγω σύσκεψη αρνήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου ότι συζητήθηκε με την εταιρεία αυτή το ζήτημα των εξαγωγών στη Γαλλία.

44 Σε τηλετύπημα της 18ης Φεβουαρίου 1976, ο Schreiber,αναφερόμενος σε «συνάντηση που είχε με τους ιθύνοντες της επιχειρήσεως Melchers, έδωσε στον Weber τις ίδιες πληροφορίες με εκείνες που περιέχονται στις χειρόγραφες σημειώσεις του επί του τηλετυπήματος της 6ης Φεβρουαρίου. Το τηλετύπημα της 18ης Φεβρουαρίου συνεχίζει ως εξής:

«3. Μας ενδιαφέρει ζωηρά να περιλάβουμε τα προϊόντα Pioneer στο πρόγραμμα πωλήσεών μας. Δεν μπορούμε να διαθέτουμε επαρκείς ποσότητες προϊόντων παρά μόνο αν η Melchers έχει την εξασφάλιση ότι προμηθεύουμε συσκευές που έχουν διατεθεί στο γερμανικό εμπόριο λιανικής πωλήσεως.

4. Δεν μπορεί να γίνει λόγος για εμπορική πίεση και το στοιχείο αυτό δεν μπορεί δυστυχώς να μεταβληθεί από τη μία ημέρα στην άλλη. Εν πάση περιπτώσει, η σταθερότητα του επιπέδου των τιμών έχει καθοριστική σημασία για τις πωλήσεις στην Ευρώπη.»

45 Σε υπόμνημα της 19ης Φεβρουαρίου 1976, σχετικό με τη σύσκεψη στο Rommelshausen της 11ης Φεβρουαρίου, ο Schreiber διευκρινίζει, μεταξύ άλλων, ότι

«κατόπιν των συζητήσεων ... με την Melchers ... τίποτα δεν εμποδίζει πλέον μια συνεργασία».

46 Στις 20 Φεβρουαρίου 1976, ο Schreiber έστειλε στον Iffli τηλετύπημα, πληροφορώντας τον ότι οι τιμές που του είχαν προσφερθεί στις 31 Δεκεμβρίου 1975, μεταξύ άλλων για τα προϊόντα Pioneer, δεν ίσχυαν πλέον «λόγω της εξελίξεως των τιμών». Έτσι, εγκαταλείφθηκε οριστικά η παραγγελία του Iffli.

47 Στην επίδικη απόφαση, η Επιτροπή συνάγει από τα παραπάνω το συμπέρασμα ότι η μη εκτέλεση της παραγγελίας του Iffli οφειλόταν στο γεγονός ότι η Melchers είχε απαιτήσει από την Gruoner την εξασφάλιση ότι το εμπόρευμα δεν θα εξαγόταν. Στηρίζεται, εκτός από τα περιστατικά που προαναφέρθηκαν, σε γραπτή δήλωση της 18ης Μαΐου 1977, στην οποία ο Schreiber επιβεβαιώνει τα γεγονότα που περιέγραψε στα τηλετυπήματά του προς τον Weber και δηλώνει ότι οι ιθύνοντες της Melchers είχαν επαναλάβει κατά τη σύσκεψη του Rommelshausen ότι η επιχείρηση αυτή μπορούσε να διαθέτει εμπορεύματα μόνο στο γερμανικό εξειδικευμένο εμπόριο.

48 Η Melchers ισχυρίζεται ότι η μη εκτέλεση εκ μέρους της της παραγγελίας της Gruoner οφειλόταν μόνο στο ότι, αφενός, η κατάσταση των αποθεμάτων της Melchers δεν επέτρεπε την παράδοση των παραγγελθέντων εμπορευμάτων και, αφετέρου, στο ότι η παραγγελία ήταν πρόωρη, καθόσον οι συζητήσεις μεταξύ του Schreiber και του τοπικού αντιπροσώπου αποτελούσαν μόνο «μια πρώτη επαφή», που δεν επέτρεπε στην Melchers, η οποία πωλούσε σχεδόν αποκλειστικά σε εμπόρους λιανικής πωλήσεως, τη σύναψη εμπορικών σχέσεων με την Gruoner. Αυτά είναι τα περιστατικά και όχι οποιαδήποτε άρνηση παραδόσεως των εμπορευμάτων που προορίζονταν για εξαγωγή, που γνωστοποίησαν οι υπάλληλοι της Melchers στον Schreiber, πριν ο τελευταίος αποστείλει το τηλετύπημα της 28ης Ιανουαρίου 1976 στον Weber.

49 Πάντοτε κατά την Melchers, το εμπόρευμα δεν παραδόθηκε, μετά την τελική σύναψη εμπορικών σχέσεων μεταξύ των δύο επιχειρήσεων κατά τη σύσκεψη στο Rommelshausen στις 11 Φεβρουαρίου 1976, γιατί η Gruoner έχασε κάθε ενδιαφέρον για την εκτέλεση της συμβάσεως που είχε συνάψει με τον Iffli. Ο Schreiber ανακάλυψε πράγματι ότι είχε υπολογίσει εσφαλμένα τις τιμές που προ-

σέφερε στον Iffli στις 31 Δεκεμβρίου 1975. Εκτός από τις διάφορες εκπτώσεις που υπέδειξε ο τοπικός αντιπρόσωπος, αφαίρεσε 11 % για το γερμανικό φόρο ΦΠΑ, ενώ οι βασικές τιμές δεν περιελάμβαναν το ΦΠΑ.

50 Σχετικά, η Melchers στηρίζεται κυρίως σε ένα μαθηματικό τύπο που έγραψε με το χέρι ο Schreiber σε τιμοκατάλογο άλλων προϊόντων και όχι προϊόντων Pioneer, που οι δικηγόροι της Melchers βρήκαν επ' ευκαιρία επισκέψεως που πραγματοποίησαν στην Gruoner, καθώς και σε γραπτή δήλωση της 5ης Σεπτεμβρίου 1980, στην οποία ο Schreiber παραδέχεται ότι είχε επινοήσει τη σχετική με την άρνηση της Melchers δικαιολογία για να καλύψει το σφάλμα υπολογισμού που διέπραξε. Τη δήλωση αυτή επιβεβαίωσε, κατ' ουσίαν, ο Schreiber με την κατάθεση που έδωσε ενώπιον του Δικαστηρίου.

51 Ενόψει των αντίθετων εκδοχών των διαδίκων και των αντιφατικών δηλώσεων του Schreiber, πρέπει να εξεταστεί αν τα άλλα αποδεικτικά στοιχεία μπορούν να επιβεβαιώσουν τη μία ή την άλλη από τις εκδοχές αυτές.

52 Όσον αφορά την εκδοχή της Επιτροπής, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το τηλετύπημα που απέστειλε ο Schreiber στον Weber στις 28 Ιανουαρίου 1976 ανέφερε ότι «το γραφείο της Pioneer (Europe) στην Αμβέρσα έχει ήδη ενημερωθεί για την άδεια εισαγωγής προϊόντων Pioneer». Πράγματι, είναι γεγονός ότι η MDF ενημέρωσε την Pioneer για τις άδειες εισαγωγής που χορηγήθηκαν στον Iffli, στις 21 και 22 Ιανουαρίου 1976 και ότι η Pioneer διαβίβασε την εν λόγω πληροφορία στην Melchers. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εξήγηση που παρέσχε ο Schreiber με τη δήλωσή του της 5ης Σεπτεμβρίου 1980, κατά την οποία ο Iffli τον ενημέρωσε σχετικά με τη χορήγηση των αδειών, δεν είναι πειστική.

53 Θα πρέπει επίσης να αναφερθούν σχετικά τα ακριβή στοιχεία για τις προηγούμενες εξαγωγές προς τη Γαλλία, που ο Schreiber σημείωσε στο τηλετύπημα του Weber της 6ης Φεβρουαρίου 1976 και που διαβίβασε στον τελευταίο με τηλετύπημα στις 18 Φεβρουαρίου. Η ακρίβεια των στοιχείων αυτών δεν αμφισβητήθηκε, δεν ήταν δε δυνατόν να προέρχονται παρά μόνο από τους υπαλλήλους της Melchers.

54 Συνεπώς, είναι προφανές ότι το θέμα των εξαγωγών προς τη Γαλλία συζητήθηκε κατά τις συναντήσεις του Schreiber με τους υπαλλήλους της Melchers, ο δε χαρακτήρας των πληροφοριών που παρείχαν οι τελευταίοι προϋποθέτει την ύπαρξη αρνήσεως παραδόσεως εμπορευμάτων με προορισμό το κράτος αυτό.

55 Ως προς την εκδοχή της προσφεύγουσας, ότι ο χαρακτηρισμός των συζητήσεων μεταξύ του Schreiber και του τοπικού αντιπρόσωπου δεν ήταν παρά μια πρώτη επαφή, δεν ανταποκρίνονται στις σημειώσεις που κράτησε ο Schreiber κατά τις δύο αυτές συναντήσεις. Στις εν λόγω χειρόγραφες σημειώσεις, το περιεχόμενο των οποίων διευκρίνισε ο Schreiber ενώπιον του Δικαστηρίου, περιγράφονται λεπτομερώς οι όροι πωλήσεως και παραδόσεως, συμπεριλαμβανομένων των εκπτώσεων και των δώρων που προσφέρονταν στους διαφορετικής οικονομικής επιφάνειας εμπόρους λιανικής πωλήσεως, καθώς μάλιστα και στο μόνο έμπορο χονδρικής πωλήσεως, τον οποίο είχε στο παρελθόν προμηθεύσει η Melchers. Μπορεί η Gruoner, ως σημαντικός έμπορος χονδρικής πωλήσεως, να ήλπιζε ότι θα πετύχαινε περισσότερα με παρατεταμένες διαπραγματεύσεις, είναι όμως αδύνατο να γίνουν αντιληπτοί οι λόγοι, για τους οποίους η Melchers δεν ήταν έτοιμη να παραδώσει τα παραγγελθέντα εμπορεύματα υπό όρους που, όπως υποστηρίζει, ήταν τότε οι συνήθεις. Είναι, εξάλλου, δύσκολο να διαπιστωθεί οποιαδήποτε διαφορά, εκτός της προθεσμίας πληρωμής, μεταξύ των όρων που αναφέρονται στις χειρόγραφες σημειώσεις που αφορούν την τελευταία συνάντηση με τον τοπικό αντιπρόσωπο και εκείνων που περιλαμβάνονται στο υπόμνημα της 19ης Φεβρουαρίου 1976 σχετικά με τη σύσκεψη στο Rommelshausen.

56 Αντίθετα, το πρόβλημα της παραδόσεως των εμπορευμάτων, που προβάλλει η Melchers, επιβεβαιώνεται από τις σημειώσεις που έγραψε ο αποθηκάριος της Melchers στο τηλετύπημα, με το οποίο δόθηκε η παραγγελία στις 20 Ιανουαρίου 1976. Από τις σημειώσεις αυτές προκύπτει ότι ορισμένα από τα παραγγελθέντα προϊόντα δεν συγκαταλέγονταν μεταξύ των αποθεμάτων, ότι για άλλα τα αποθέματα δεν επαρκούσαν και ότι, εν πάση περιπτώσει, επρόκειτο για πολύ μεγάλη παραγγελία σε σχέση με την τότε κατάσταση των αποθεμάτων, αμέσως μετά τις πωλήσεις των Χριστουγέννων. Επειδή, πάντως, είναι γεγονός ότι η Melchers μπορούσε να παραδώσει αμέσως μεγάλο μέρος από τα παραγγελθέντα εμπορεύματα χωρίς να θέσει πράγματι σε κίνδυνο τα αποθέματά της και επειδή η Melchers είχε αποστείλει στην Gruoner τηλετύπημα, που η τελευταία μπορούσε, ορθώς, να θεωρήσει ως αποδοχή χωρίς επιφύλαξη, δεν είναι δυνατό να γίνει αντιληπτός ο λόγος, για τον οποίο η Melchers δεν έκανε καμία προσφορά για μερική εκτέλεση της παραγγελίας και δεν ήρθε σε επαφή με την Pioneer για να εξετάσει τη δυνατότητα προμηθείας των υπολοίπων παραγγελθέντων εμπορευμάτων. Συνεπώς, η κατάσταση των αποθεμάτων δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή ως επαρκής δικαιολογία για τη μη εκτέλεση της παραγγελίας.

57 Όσον αφορά το προβαλλόμενο λάθος σχετικά με το ΦΠΑ, είναι αλήθεια ότι, για τα περισσότερα από τα προϊόντα, οι εκπτώσεις, το σταθερό ποσοστό των οποίων αναφέρεται στις χειρόγραφες σημειώσεις του Schreiber, δεν αρκούν για να εξηγήσουν τις χαμηλές τιμές που προσέφερε ο Schreiber στον Iffli στις 31 Δεκεμβρίου 1975, ενώ η εφαρμογή του τύπου που προτείνει η Melchers καταλήγει, εφόσον προστεθούν ορισμένα από τα ποσοστά αυτά, ακριβώς στις προσφερθείσες τιμές. Όπως, όμως, τόνισε η Επιτροπή, οι κατάλογοι τιμών που αποτέλεσαν τη βάση των υπολογισμών του Schreiber υποδεικνύουν σαφώς ότι οι αναφερόμενες τιμές δεν περιελάμβαναν το ΦΠΑ· η εφαρμογή του τύπου δεν είναι η μέθοδος που πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την αφαίρεση συντελεστή ΦΠΑ 11 %, το προβαλλόμενο δε λάθος δεν έγινε, εν πάση περιπτώσει, σε σχέση με τις τιμές των μεγαφώνων. Επιπλέον, κατά την εξέταση των μαρτύρων ενώπιον του Δικαστηρίου, ο Schreiber δεν ήταν σε θέση να εξηγήσει πώς μπόρεσε να κάνει ένα τέτοιο λάθος και να επαναλάβει τους σχετικούς υπολογισμούς του. Συνεπώς, έστω και αν παραμένει ανεξήγητο το ακριβές ύψος των περισσότερων από τις τιμές που προσφέρθηκαν στον Iffli, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η εξήγηση που προτείνει η Melchers.

58 Τέλος, δεν μπορεί να αγνοηθεί η χρονολογική σειρά των περιστατικών, ούτε το γεγονός ότι συνέβησαν ταυτόχρονα με εκείνα που αφορούν τις παράλληλες εισαγωγές από το Ηνωμένο Βασίλειο. Πράγματι, η παραγγελία της Gruoner, αντιμετωπίστηκε κατά τρόπο απόλυτα κανονικό από την Melchers, μέχρι τη στιγμή που μπορεί λογικά να υποτεθεί ότι η τελευταία έλαβε τη σχετική με τη χορήγηση των αδειών στον Iffli πληροφορία. Αυτό συνέβη την εβδομάδα που έπεται της συμμετοχής της Melchers στη σύσκεψη της 19ης και 20ής Ιανουαρίου 1976 στην έδρα της Pioneer, στην Αμβέρσα. Κατά τη σύσκεψη αυτή, η MDF διαμαρτυρήθηκε για τις παράλληλες εισαγωγές στη Γαλλία και, μετά τη σύσκεψη, ο διευθυντής της Shriro ζήτησε από τους κυριότερους πελάτες του, με επιστολές της 28ης και 29ης Ιανουαρίου 1976, να μην εξάγουν πλέον.

59 Επιπλέον, φαίνεται ότι το τηλετύπημα που απέστειλε ο Schreiber στον Weber στις 18 Φεβρουαρίου 1976 έχει στενή σχέση, τόσο λόγω του περιεχομένου όσο και λόγω της ημερομηνίας του, με τη σύσκεψη στο Rommelshausen της 11ης Φεβρουαρίου και με το υπόμνημα του Schreiber της 19ης Φεβρουαρίου που αφορά τη σύσκεψη αυτή. Η ίδια διαπίστωση ισχύει και για το τηλετύπημα της 20ής Φεβρουαρίου, με το οποίο ο Schreiber απέσυρε οριστικά την προσφορά του

στον Iffli. Τέλος, το ζωηρό ενδιαφέρον για τη σύναψη εμπορικών σχέσεων με την Melchers, στο οποίο αναφέρεται το τηλετύπημα της 18ης Φεβρουαρίου συμπίπτει με τη μεταγενέστερη ανάπτυξη των σχέσεων αυτών και αρκεί για να εξηγήσει την έλλειψη επιμονής της Gruoner σχετικά με τα εμπορεύματα που προορίζονταν για τον Iffli. Αν και η χρονική αυτή αλληλουχία δεν είναι καθαυτή καθοριστική, ενισχύει πάντως την άποψη της Επιτροπής.

60 Οι σκέψεις που προηγήθηκαν αρκούν για τη συναγωγή του συμπεράσματος ότι η Επιτροπή απέδειξε, επαρκώς κατά νόμο, το γεγονός ότι η Melchers αρνήθηκε να εκτελέσει την παραγγελία της Gruoner λόγω του προορισμού των εμπορευμάτων, χωρίς να απαιτείται η επίλυση του ζητήματος της αξιοπιστίας των διαδοχικών δηλώσεων του Schreiber ούτε του ζητήματος της συμπεριφοράς που φέρεται ότι επέδειξε ο τελευταίος σε σχέση με συναλλαγές που αφορούσαν προϊόντα Hi-Fi άλλων εταιρειών και που, κατά τις προσφεύγουσες, ήταν παρόμοια με τη συμπεριφορά του στην παρούσα υπόθεση.

β) Ως προς τα αποτελέσματα των επιστολών του Todd

61 Η Pioneer και η Pioneer GB αμφισβητούν τις διαπιστώσεις που περιέχονται στην επίδικη απόφαση και αφορούν τα αποτελέσματα των δύο επιστολών που απέστειλε ο Todd, διευθυντής της Shriro, στις 28 και 29 Ιανουαρίου 1976 αντιστοίχως στο γενικό διευθυντή της Audiotronic και στον πρόεδρο της Comet. Υποστηρίζουν ότι οι επιστολές αυτές δεν είχαν παρά ασήμαντα μόνο αποτελέσματα.

62 Πρέπει, καταρχάς, να τονιστεί σχετικά ότι δεν αμφισβητείται το γεγονός ότι οι επιστολές αυτές ακολούθησαν τις ολοένα και περισσότερο πιεστικές εκκλήσεις του Setton, ιδιοκτήτη της MDF, ο οποίος είχε μάλιστα προβεί σε δοκιμαστικές αγορές από την Audiotronic και την Comet, το αποτέλεσμα των οποίων προσκόμισε στη σύσκεψη της Αμβέρσας της 19ης και 20ής Ιανουαρίου 1976. Με τις επιστολές αυτές ζήτησε, κατά τρόπο που δεν επιδεχόταν αμφιβολίες, να παύσουν οι εξαγωγές προϊόντων Pioneer. Οι εν λόγω επιστολές στάλθηκαν στους δύο κυριότερους πελάτες, οι οποίοι πραγματοποιούσαν μαζί 45 περίπου τοις εκατό των πωλήσεων προϊόντων Pioneer, που προέρχονταν από την Shriro. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι δύο επιστολές συνιστούν από μόνες τους την απόδειξη εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ MDF και Shriro, η οποία είχε ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς. Υπό την επιφύλαξη

της θέσεως της MDF και της Shriro στις σχετικές αγορές, ζήτημα που εξετάζεται κατωτέρω υπό το στοιχείο ε, η πρακτική αυτή μπορούσε επίσης να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Συνεπώς, ο λόγος που προβάλλουν οι δύο προσφεύγουσες δεν αφορά την ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της συνθήκης, αλλά μόνο το αποτέλεσμα της παραβάσεως αυτής και, επομένως, τη σοβαρότητά της.

63 Όσον αφορά την Audiotronic, η Επιτροπή δέχεται ότι η επιστολή που στάλθηκε στην επιχείρηση αυτή δεν είχε άμεσα αποτελέσματα. Αντίθετα μάλιστα, σύμφωνα με την παράγραφο 50 της επίδικης αποφάσεως, η Audiotronic αντικατέστησε την Comet ως προς τον εφοδιασμό της Euro Electro, Βρυξέλλες, μόλις η Comet έπαυσε τις εξαγωγές προϊόντων Pioneer. Κατά την Επιτροπή, η εναρμονισμένη πρακτική δεν είχε παρά μόνον από το Μάρτιο του 1976 αποτελέσματα σε σχέση με την Audiotronic. Επειδή, όμως, οι λόγοι που αφορούν τα διαδικαστικά ελαττώματα έχουν ήδη ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της περιόδου που πρέπει να ληφθεί υπόψη στο χρονικό διάστημα τέλος Ιανουαρίου/αρχές Φεβρουαρίου 1976, οι ισχυρισμοί αυτοί δεν είναι κρίσιμοι.

64 Όσον αφορά την Comet, η Επιτροπή ισχυρίζεται, κατ' ουσίαν, στα σημεία 41, 50, 82 και 98 της αποφάσεως, ότι η επιχείρηση αυτή εξήγαγε μεγάλες ποσότητες προϊόντων Pioneer πριν από τη λήψη της επιστολής του Todd, έπαυσε δε τις εξαγωγές μετά την επιστολή, ενώ εξακολούθησε να εξάγει προϊόντα άλλων εταιρειών.

65 Οι εν λόγω ισχυρισμοί της Επιτροπής στηρίζονται σε γραπτή δήλωση που έκανε στις 3 Ιουνίου 1977 ο διευθυντής της Comet, Mason, καθώς και στις εκθέσεις των ελεγκτών της σχετικά με τις επισκέψεις που πραγματοποίησαν στην Comet και στην Euro Electro και στα έγγραφα που αφορούσαν τη λογιστική κατάσταση της Comet. Μεταξύ αυτών των εγγράφων, μόνο η δήλωση του Mason ήταν γνωστή στις προσφεύγουσες πριν από τη λήψη της επίδικης αποφάσεως. Συνεπώς, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω υπό το στοιχείο Α.γ, πρέπει να μη ληφθούν υπόψη τα στοιχεία που περιέχονται στα άλλα έγγραφα.

66 Στο σημείο 3 της δηλώσεώς του, ο Mason αναφέρει ότι, περί το 1974, η Comet άρχισε να εξάγει κυρίως προϊόντα Hi-Fi προς τα άλλα κράτη μέλη. Μέχρι το Δεκέμβριο του 1975, πάντως, οι εξαγωγές αυτές περιελάμβαναν μικρές μόνον

ποσότητες προϊόντων Pioneer. Αντίθετα, κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 19 Δεκεμβρίου 1975 και 16 Ιανουαρίου 1976, ημερομηνία της τελευταίας αποστολής, η Comet πώλησε στην Euro Electro, Βρυξέλλες, προϊόντα Pioneer συνολικής αξίας πλέον των 33 000 UKL. Κατά συνέπεια, η δήλωση ενισχύει τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, όσον αφορά το προηγούμενο της λήψεως της επιστολής του Todd χρονικό διάστημα.

67 Στο σημείο 5, ο Mason δηλώνει:

«Στις 30 Ιανουαρίου 1976, η εταιρεία έλαβε επιστολή που απεύθυνε στον πρόεδρο ο γενικός διευθυντής της Shriro (UK) Limited. Η εταιρεία επιθυμούσε να διατηρήσει καλές σχέσεις με την Shriro και να εξακολουθήσει να προμηθεύεται επαρκείς ποσότητες προϊόντων. Στάλθηκε, έτσι, στην Shriro μια συμβιβαστική επιστολή. Κατόπιν της εν λόγω αλληλογραφίας, το ζήτημα εξετάστηκε με την Shriro, χωρίς όμως να συζητηθεί τίποτα περισσότερο από το περιεχόμενο της επιστολής της 30ής Ιανουαρίου 1976 ... Από τον Ιανουάριο του 1976, λάβαμε διάφορες παραγγελίες από το εξωτερικό για προϊόντα Pioneer, λόγω όμως των συνδυασμένων αποτελεσμάτων του περιορισμού των πιστώσεων που χορηγούνταν στους πελάτες μας και των διαθέσιμων περιθωρίων, δεν μπορέσαμε μέχρι τώρα να ικανοποιήσουμε τις παραγγελίες αυτές παρά μόνο σε πολύ περιορισμένο βαθμό, αν και η εταιρεία κατέστησε σαφές στην Shriro (UK) Limited ότι έπρεπε να εμπορεύεται ελεύθερα σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο.»

68 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι ναι μεν η δήλωση αυτή επιβεβαιώνει πράγματι ότι δεν εξάγονταν μεγάλες ποσότητες προϊόντων Pioneer μετά τη λήψη της επιστολής του Todd, μαρτυρεί όμως, αντίθετα, ότι το γεγονός αυτό δεν οφειλόταν στην εν λόγω επιστολή, αλλά σε συνθήκες εμπορικού χαρακτήρα.

69 Πρέπει, πάντως, να σημειωθεί σχετικά ότι, κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα η Comet όχι μόνον δεν κατέστησε σαφές ότι έπρεπε να μπορεί να εμπορεύεται ελεύθερα, αλλά απαντώντας στην επιστολή του Todd, ανέφερε ότι «δεν θα εξαγάγει σκόπιμα προϊόντα Pioneer σε εμπόρους πελάτες της εκτός Ηνωμένου Βασιλείου». Επομένως, η τελευταία φράση της δηλώσεως του Mason αφορά, εν πάση περιπτώσει, περίοδο μεταγενέστερη από το χρονικό διάστημα τέλος Ιανουαρίου/αρχές Φεβρουαρίου 1976.

70 Συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτό επ' αυτού του σημείου ότι 6ασίμως η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Comet είχε εξαγάγει μεγάλες ποσότητες προϊόντων Pioneer πριν από τη λήψη της επιστολής του Todd, αλλά ότι οι εξαγωγές αυτές έπαυσαν μετά την εν λόγω επιστολή.

γ) Ως προς τη διάρκεια των εναρμονισμένων πρακτικών

71 Ενόψει των σκέψεων που εκτέθηκαν παραπάνω σχετικά με το χρονικό διάστημα που πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό της διάρκειας των παραβάσεων, παρέλκει πλέον η εξέταση του λόγου αυτού που δεν αφορά το εν λόγω διάστημα.

δ) Ως προς τη συμμετοχή της Pioneer στις εναρμονισμένες πρακτικές

72 Στην επίδικη απόφαση, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η Pioneer συμμετείχε τόσο στην εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ Melchers και MDF όσο και στην εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ της τελευταίας και της Shriro. Τη διαπίστωση αυτή θεμελιώνει, ιδίως, στη γενική θέση της Pioneer έναντι των εθνικών διανομέων, στην εξέλιξη και το αποτέλεσμα της συσκέψεως της Αμβέρσας στις 19 και 20 Ιανουαρίου 1976 και στη διαβίβαση από την Pioneer στην Melchers των καταγγελιών και των πληροφοριών της MDF σχετικά με τις παράλληλες εισαγωγές.

73 Η Pioneer αμφισβητεί το χαρακτηρισμό αυτό της συμπεριφοράς της. Ισχυρίζεται ότι δεν ήταν καθόλου σε θέση να ελέγχει τη συμπεριφορά της Shriro ή της Melchers. Η σύσκεψη της Αμβέρσας δεν είχε ως αντικείμενο τις παράλληλες εισαγωγές. Επ' ευκαιρία της συσκέψεως αυτής, όπως και σε πολλές άλλες, οι αντιπρόσωποι της Pioneer άκουσαν απλώς τις καταγγελίες του Setton της MDF και τον συμβούλευσαν να μειώσει τις τιμές. Η διαβίβαση πληροφοριών για τις παράλληλες εισαγωγές εμπίπτει στο πλαίσιο συνήθους ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ προμηθευτή και διανομέα σχετικά με την κατάσταση στην αγορά.

74 Θα πρέπει να σημειωθεί σχετικά ότι οι δραστηριότητες της Pioneer, η οποία είναι 100 % θυγατρική της μητρικής εταιρείας στην Ιαπωνία, συνίστανται στην

εισαγωγή προϊόντων Pioneer στην Ευρώπη και στην οργάνωση των πωλήσεων. Για το σκοπό αυτό, επιδιώκει να βρει ένα διανομέα σε καθένα από τα εν λόγω κράτη, του προτείνει σύναψη συμβάσεως αποκλειστικής διανομής, κατανέμει τα εισαγόμενα προϊόντα μεταξύ των εθνικών διανομέων και προσπαθεί να συντονίσει τις προσπάθειες, που καταβάλλουν για την προώθηση των πωλήσεων, διοργανώνοντας, μεταξύ άλλων, τακτικές συσκέψεις.

75 Έστω και αν από τις δραστηριότητες αυτές δεν προκύπτει κατ' ανάγκη ότι η Pioneer ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς κάθε διανομέα, εντούτοις, λόγω της καίριας θέσεως που κατέχει, υποχρεούται να επαγρυπνεί ιδιαιτέρως, ώστε συνεννοήσεις του είδους αυτού να μην καταλήγουν στη δημιουργία πρακτικών αντίθετων προς τους κανόνες ανταγωνισμού.

76 Όσον αφορά τη συμπεριφορά της Melchers, δεν αμφισβητείται ότι η Pioneer δεν διαβίβασε στο διανομέα αυτόν μόνο τις καταγγελίες του Setton, αλλά και τις πληροφορίες σχετικά με τις άδειες εισαγωγής, που χορήγησαν στον Iffli οι γαλλικές αρχές. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εν λόγω γνωστοποίηση φαίνεται ως σιωπηρή παρότρυνση προς την Melchers να προσπαθήσει να ανακαλύψει τις πηγές των εισαγωγών αυτών και να τις σταματήσει.

77 Ως προς τη σύσκεψη της Αμβέρσας, δεν υπάρχει κανένα σχετικό έγγραφο, εκτός από τις επιστολές που απέστειλε ο Todd της Shriro στους δύο κυριότερους πελάτες του, αυτοί δε που συμμετέσχαν στη σύσκεψη δεν μπόρεσαν να διευκρινίσουν το αντικείμενό της κατά τρόπο ομοιόμορφο.

78 Στις επιστολές της 28ης και 29ης Ιανουαρίου 1976, ο Todd αναφέρει στους δύο πελάτες του ότι κλήθηκε στην Αμβέρσα για να εξετάσει τις διαμαρτυρίες του γάλλου διανομέα σχετικά με τις παράλληλες εισαγωγές· εκθέτει πώς ετέθη ενώπιον των αποτελεσμάτων των δοκιμαστικών αγορών, στις οποίες προέβη η MDF από τους δύο πελάτες, και λυπάται γιατί τα αποτελέσματα αυτά τον έφεραν σε δυσμενή θέση έναντι της Pioneer («have caused my principals to look on me with a certain amount of disfavour»). Έστω και αν θεωρηθεί, όπως υποστήριξε ο Todd κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι η διατύπωση αυτή περιέχει ορισμένες υπερ-

βολές για να εντυπωσιάσει τους πελάτες, εντούτοις συμπίπτει με άλλα στοιχεία, από τα οποία προκύπτει ότι οι παράλληλες εισαγωγές αποτέλεσαν σημαντικό αντικείμενο συζητήσεως κατά τη σύσκεψη.

79 Έτσι, δεν αμφισβητείται ότι ο Setton προσκόμισε πράγματι στη σύσκεψη τα αποτελέσματα των τριών δοκιμαστικών αγορών, που πραγματοποίησαν οι επιχειρήσεις που διευθύνει, από βρετανούς πελάτες της Shiro και ότι επέμεινε στην ανάγκη να τεθεί τέρμα στις παράλληλες εισαγωγές προς τη Γαλλία. Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι οι επιστολές που απέστειλε ο Todd στους πελάτες του, ήταν συνέπεια της συσκέψεως αυτής και όχι μεταγενέστερων επαφών με τον Setton. Υπ' αυτές τις συνθήκες, πρέπει η Pioneer, η οποία είχε συγκαλέσει τη σύσκεψη και προήδρευσε σ' αυτήν, να δεχθεί την ευθύνη για την επέλευση της εν λόγω συνέπειας, λαμβανομένης υπόψη της θέσεως που κατέχει έναντι των εθνικών διανομέων, όπως περιγράφηκε ανωτέρω.

80 Πρέπει, συνεπώς, να γίνει δεκτό ότι ορθώς η Επιτροπή διαπίστωσε τη συμμετοχή της Pioneer στις δύο εναρμονισμένες πρακτικές.

ε) Τα τμήματα της αγοράς που κατέχουν οι προσφεύγουσες και επίδραση επί του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών

81 Στην απόφασή της (παράγραφος 3), η Επιτροπή υπολογίζει τη συνολική αξία των προϊόντων Hi-Fi που πώλησε η Pioneer στους διανομείς της στα εν λόγω τρία κράτη μέλη κατά τη διαχειριστική χρήση 1975/76 σε 735 περίπου εκατομμύρια BFR. Επιπλέον, αναφέρει (σημείο 25) ότι το 1976 οι κύκλοι εργασιών σε προϊόντα Pioneer ήταν για την MDF 77 εκατομμύρια FF, για την Shriro 7,3 εκατομμύρια UKL και για την Melchers 19 εκατομμύρια DM. Στηριζόμενη στον υπολογισμό των αγορών Hi-Fi στα τρία κράτη μέλη, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα τμήματα της αγοράς που κατείχαν τα προϊόντα Pioneer το 1976 ήταν τουλάχιστον 7 έως 10 % στη Γαλλία, 8 έως 9 % στο Ηνωμένο Βασίλειο και 2 % περιπου στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Διαπιστώνει (παράγραφοι 75 και 82) ότι αυτά τα τμήματα της αγοράς ήταν αρκετά σημαντικά, ώστε να μπορεί, καταρχήν, η συμπεριφορά των επιχειρήσεων να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

82 Η MDF και η Pioneer GB αμφισβητούν τους υπολογισμούς αυτούς. Αφενός, η Επιτροπή περιέλαβε στους ανωτέρω κύκλους εργασιών προϊόντα άλλα εκτός των προϊόντων Hi-Fi Pioneer· αφετέρου, προσδιόρισε την αγορά Hi-Fi κατά τρόπο πολύ στενό. Οι δύο προσφεύγουσες θεωρούν ότι τα τμήματα αγοράς που κατείχαν το 1976 ήταν 3,38 % στη Γαλλία και 3,18 % στο Ηνωμένο Βασίλειο. Υποστηρίζουν ότι τέτοια τμήματα αγοράς δεν αρκούν για να θεωρηθεί ότι η συμπεριφορά τους μπορούσε να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της συνθήκης.

83 Είναι γεγονός ότι δεν υπάρχει γενικά αναγνωρισμένος ορισμός της έννοιας των προϊόντων Hi-Fi και ότι οι διάφορες έρευνες της αγοράς αυτής, επί των οποίων στηρίζονται οι διάδικοι, ποικίλλουν σημαντικά εν προκειμένω. Φαίνεται ότι καμιά από τις έρευνες αυτές δεν αντιστοιχεί απολύτως στους τύπους προϊόντων που είχαν υπόψη τους οι διάδικοι, όταν ανέφεραν τους κύκλους εργασιών των δύο επιχειρήσεων. Η εξέταση, πάντως, των εν λόγω πραγματικών ζητημάτων, τα οποία είναι ιδιαιτέρως δυσχερή και τεχνικής φύσεως, μπορεί να αποδειχτεί περιττή, αν τα τμήματα αγοράς που προβάλλουν οι προσφεύγουσες είναι ήδη αρκετά για την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1.

84 Θα πρέπει να σημειωθεί σχετικά, όπως έκρινε το Δικαστήριο, μεταξύ άλλων, στην απόφαση της 9ης Ιουλίου 1969 (Völk κατά Vervaecke, 5/69, Recueil σ. 295), ότι για να μπορεί μια συμφωνία να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών πρέπει να επιτρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών ή πραγματικών αντικειμενικών στοιχείων, την πρόβλεψη με αρκετή πιθανότητα ότι είναι ικανή να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική, επιρροή στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, υπό την έννοια ότι μπορεί να βλάψει την πραγμάτωση των στόχων μιας ενιαίας αγοράς μεταξύ κρατών. Το ίδιο κριτήριο θα πρέπει να εφαρμοστεί όσον αφορά τις υπό κρίση εναρμονισμένες πρακτικές.

85 Στην ίδια απόφαση, το Δικαστήριο, δέχθηκε ότι ακόμη και μια συμφωνία αποκλειστικότητας με απόλυτη εδαφική προστασία εκφεύγει της απαγορεύσεως του άρθρου 85, όταν δεν επηρεάζει την αγορά παρά μόνο σε ασήμαντο βαθμό, λαμβανομένης υπόψη της ασθενούς θέσεως που κατέχουν οι ενδιαφερόμενοι στην αγορά των σχετικών προϊόντων.

86 Τέτοια δεν είναι η θέση των προσφευγουσών στην υπό κρίση υπόθεση. Από τις έρευνες αγοράς που προσκόμισαν η MDF και η Pioneer GB προκύπτει ότι η

αγορά προϊόντων Hi-Fi στη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο είναι πολύ ευρεία, κατανέμεται, όμως, σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των προϊόντων πάρα πολλών επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα τα ποσοστά που αναφέρουν οι προσφεύγουσες να υπερβαίνουν τα περισσότερα από τα ποσοστά των ανταγωνιστών τους. Αν ληφθούν μάλιστα υπόψη μόνο τα εισαγόμενα προϊόντα, φαίνεται ότι οι δύο προσφεύγουσες συγκαταλέγονταν μεταξύ των μεγαλύτερων προμηθευτών των δύο αγορών. Υπ' αυτές τις συνθήκες και λαμβανομένων υπόψη των κύκλων εργασιών τους σε απόλυτους αριθμούς, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η συμπεριφορά των επιχειρήσεων αυτών, που απέβλεπε στην παρεμπόδιση των παράλληλων εισαγωγών και, συνεπώς, στη στεγανοποίηση των εθνικών αγορών, μπορούσε να ασκήσει επιρροή επί του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, υπό την έννοια ότι μπορούσε να βλάψει την πραγμάτωση των στόχων μιας ενιαίας αγοράς.

87 Πρέπει, συνεπώς, να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή δικαιολογημένα διαπίστωσε ότι η συμπεριφορά των προσφευγουσών μπορούσε να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

Γ — Επί των λόγων που στηρίζονται στη μη συνεκτίμηση των συνθηκών που αποκλείουν την επιβολή προστίμων

α) Ως προς τη νόμιμη άμυνα και την κατάσταση ανάγκης

88 Η MDF ισχυρίζεται ότι έστω και αν θεωρηθεί ότι υπέπεσε σε παράβαση, αυτή δικαιολογείται από την κατάσταση ανάγκης. Βρέθηκε σε κατάσταση νόμιμης άμυνας έναντι του αθέμιτου ανταγωνισμού που υφίστατο εκ μέρους των παράλληλων εισαγωγέων.

89 Όσον αφορά το λόγο που στηρίζεται στην κατάσταση νόμιμης άμυνας, θα πρέπει να σημειωθεί, όπως έκρινε ήδη το Δικαστήριο με τις αποφάσεις της 25ης Νοεμβρίου 1971 (Béguelin, 22/71, Recueil σ. 949) και της 22ας Ιανουαρίου 1981 (Dansk Supermarked, 58/80, Συλλογή 1981, σ. 181), ότι αυτή καθαυτή η εισαγωγή ενός εμπορεύματος, που έχει νόμιμα διατεθεί στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αθέμιτη εμπορική πράξη. Συνεπώς, οι παράλληλες εισαγωγές από άλλα κράτη μέλη δεν μπορούν να συνιστούν, καθαυτές, κατάσταση νόμιμης άμυνας.

90 Δεν συντρέχει λόγος να εξεταστούν οι ενδεχόμενες συνέπειες μιας καταστάσεως ανάγκης, εφόσον αρκεί η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε την

ύπαρξη τέτοιας καταστάσεως. Η MDF δεν απέδειξε ότι απειλείτο η υπόστασή της, ούτε ότι οι οικονομικές δυσχέρειες που προβάλλει οφείλονταν στις παράλληλες εισαγωγές, ούτε, κατά μείζονα λόγο, ότι το μόνο μέσο για την εξασφάλιση της επιβιώσεως της επιχειρήσεως ήταν η παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1.

91 Επομένως, οι λόγοι αυτοί πρέπει να απορριφθούν.

β) Ως προς το άρθρο 85, παράγραφος 3, της συνθήκης

92 Η MDF ισχυρίζεται ότι συνέτρεχαν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση εξαιρέσεως βάσει του άρθρου 85, παράγραφος 3, και ότι, συνεπώς, ήταν δυνατό να της χορηγηθεί εξαίρεση κατόπιν κοινοποιήσεως. Επομένως, η παράβαση δεν συνίσταται στην παραβίαση ενός από τους κύριους στόχους της συνθήκης, αλλά μόνο στην παράβαση τυπικού κανόνα, δηλαδή στη μη εκπλήρωση της υποχρεώσεως κοινοποιήσεως και λήψεως ρητής εξαιρέσεως.

93 Ο λόγος αυτός δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Η κοινοποίηση δεν αποτελεί διατύπωση που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις, αλλά απαραίτητη προϋπόθεση για την απολαβή ορισμένων πλεονεκτημάτων. Σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 5, στοιχείο α, του κανονισμού 17, δεν μπορεί να επιβληθεί πρόστιμο για πράξεις μεταγενέστερες της κοινοποιήσεως στην Επιτροπή, εφόσον εμπίπτουν στα όρια της δραστηριότητας που περιγράφεται στην κοινοποίηση. Το πλεονέκτημα, όμως, αυτό, του οποίου απολαύουν οι επιχειρήσεις που έχουν κοινοποιήσει μια συμφωνία ή μια εναρμονισμένη πρακτική αποτελεί το αντιστάθμισμα του κινδύνου που διατρέχει η επιχείρηση καταγγέλλοντας η ίδια τη συμφωνία ή την εναρμονισμένη πρακτική. Η επιχείρηση αυτή διακινδυνεύει, πράγματι, όχι μόνο να διαπιστωθεί ότι η συμφωνία ή η πρακτική αντίκειται στο άρθρο 85, παράγραφος 1, και να μην εφαρμοστεί η παράγραφος 3, αλλά και να της επιβληθεί πρόστιμο για πράξεις προγενέστερες της κοινοποιήσεως. Κατά μείζονα λόγο, η επιχείρηση, που δεν θέλησε να διατρέξει αυτόν τον κίνδυνο, δεν μπορεί να επικαλείται, έναντι προστίμου που της επιβλήθηκε για μη κοινοποιηθείσα παράβαση, την υποθετική περίπτωση ότι θα μπορούσε να της είχε χορηγηθεί εξαίρεση κατόπιν κοινοποιήσεως.

γ) Ως προς το ότι η συμπεριφορά της Melchers ήταν σύμφωνη με τις συμβατικές υποχρεώσεις της, τις οποίες είχε γνωστοποιήσει στην Επιτροπή

94 Η Melchers θεωρεί ότι το πρόστιμο της επιβλήθηκε κατά παράβαση του άρθρου 15, παράγραφος 5, του κανονισμού 17, καθόσον της επιβλήθηκαν κυρώσεις για συμπεριφορά σύμφωνη με τη σύμβαση διανομής, που είχε συνάψει με την Pioneer και που είχε κοινοποιηθεί στην Επιτροπή. Η Melchers δεν θα μπορούσε να προμηθεύσει τα εμπορεύματα που παράγγειλε η Gruoner, χωρίς να παραβεί την υποχρέωση, που υπέχει σύμφωνα με τη σύμβαση αυτή, να μεριμνά για τον κατάλληλο εφοδιασμό της γερμανικής αγοράς.

95 Για την απόρριψη του λόγου αυτού αρκεί η αναφορά στην παραπάνω υπό το στοιχείο Β.α κρίση του Δικαστηρίου, σχετικά με την τότε κατάσταση των αποθεμάτων της Melchers και με την έλλειψη κάθε προσπάθειας εκ μέρους της για την προμήθεια των αναγκαίων εμπορευμάτων.

δ) Ως προς την έλλειψη οδηγιών εκ μέρους των εταίρων

96 Κατά την Melchers, δεν μπορεί να επιβληθεί πρόστιμο σε επιχείρηση, παρά μόνο αν αποδειχτεί ότι η παράβαση οφείλεται στην ίδια την επιχείρηση, δηλαδή εν προκειμένω, στους ομόρρυθμους εταίρους της Melchers. Η Επιτροπή, όμως, δεν απέδειξε ότι οι τελευταίοι είχαν την πρόθεση να διαπράξουν τη δήθεν παράβαση, ούτε ότι ενήργησαν εξ αμελείας.

97 Θα πρέπει σχετικά να τονιστεί ότι με το άρθρο 15, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17, εξουσιοδοτείται η Επιτροπή να επιβάλλει στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμα, όταν διαπράττουν παράβαση «εκ προθέσεως ή εξ αμελείας». Η εφαρμογή της διατάξεως αυτής δεν προϋποθέτει πράξη, ή έστω γνώση εκ μέρους των εταίρων ή των κυριότερων διαχειριστών της ενδιαφερόμενης επιχειρήσεως, αλλά πράξη προσώπου, το οποίο έχει εξουσιοδοτηθεί να ενεργεί για λογαριασμό της επιχειρήσεως.

98 Η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι οι διευθύνοντες το τμήμα Hi-Fi της Melchers υπερέβησαν τις εξουσίες που τους είχαν παραχωρήσει οι εταίροι με την τοποθέτησή τους σ' αυτές τις θέσεις. Όσον αφορά μάλιστα τον τοπικό αντιπρόσωπο, η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι ο τελευταίος ενεργούσε πάντοτε, ως προς τις

σχέσεις του με την Gruoner, κατόπιν απευθείας οδηγιών των εν λόγω διευθυνόντων. Συνεπώς, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

ε) Ως προς τη συντρέχουσα, ενδεχομένως, ευθύνη της Επιτροπής στις παρούσες υποθέσεις

99 Η Melchers ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή επέτρεψε στη Γαλλική Δημοκρατία, βάσει του άρθρου 115 της συνθήκης, να εξαιρέσει από την κοινοτική μεταχείριση ορισμένα προϊόντα Hi-Fi, που κατάγονται από την Ιαπωνία και έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία σε άλλα κράτη μέλη. Το γεγονός αυτό συνιστά στοιχείο εκτιμήσεως που δικαιολογεί εξαφάνιση ή, τουλάχιστον, ουσιώδη μείωση του προστίμου.

100 Ορθώς επισημαίνει σχετικά η Επιτροπή ότι ενδεχόμενοι περιορισμοί που επιβάλλουν οι δημόσιες αρχές, δεν μπορούν να δικαιολογήσουν την εφαρμογή από τα άτομα εναρμονισμένων πρακτικών, που αποβλέπουν στον περιορισμό του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

Δ — Επί των λόγων που αφορούν το ύψος των προστίμων

α) Ως προς το γενικό επίπεδο των προστίμων

101 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι για τον καθορισμό του ποσού των προστίμων, η Επιτροπή δεν εφάρμοσε το άρθρο 15, παράγραφος 2, τελευταίο εδάφιο, του κανονισμού 17, κατά το οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, εκτός της σοβαρότητας, και η διάρκεια της παραβάσεως. Υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή δεν στηρίχτηκε στη σοβαρότητα ούτε στη διάρκεια της συμπεριφοράς τους. Επωφελήθηκε από τις υποθέσεις αυτές για να εγκαινιάσει νέα πολιτική, που αποβλέπει στην αύξηση του γενικού επιπέδου των προστίμων όσον αφορά ορισμένες παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου, χωρίς η αλλαγή αυτή της πολιτικής να δικαιολογείται ούτε από τη φύση των εν λόγω παραβάσεων ούτε από τα συγκεκριμένα περιστατικά των υποθέσεων. Η εφαρμογή, συνεπώς, τόσο υψηλών προστίμων εν προκειμένω, οφείλεται μόνο στο γεγονός ότι η Επιτροπή επελήφθη των υπό κρίση υποθέσεων κατά το χρόνο που μετέβαλλε πολιτική, πράγμα που δεν είναι μόνο αντίθετο προς τις διατάξεις του κανονισμού, αλλά οδηγεί, στην πραγματικότητα, σε αυθαιρεσία.

102 Επιπλέον, η τακτική που περιγράφηκε ανωτέρω, εισάγει προφανώς διακρίσεις. Τα περιστατικά στις παρούσες υποθέσεις συνέβησαν ταυτόχρονα με τα περιστατικά άλλων διαδικασιών, στις οποίες η Επιτροπή έλαβε απόφαση, πριν από την απόφαση που προσβάλλεται στις υπό κρίση υποθέσεις, επιβάλλοντας σαφώς μικρότερα πρόστιμα.

103 Η Επιτροπή παραδέχεται ότι οι παρούσες υποθέσεις είναι οι πρώτες, στις οποίες επέβαλε πρόστιμα σημαντικώς υψηλοτέρου επιπέδου απ' ό,τι στο παρελθόν. Πριν από τη λήψη της επίδικης αποφάσεως, δεν επέβαλλε, ακόμα και για σοβαρές παραβάσεις, πρόστιμα που υπερέβαιναν το 2 % του συνολικού κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων. Στις υπό κρίση υποθέσεις, τα πρόστιμα κυμαίνονται κατ' ουσίαν μεταξύ 2 και 4 % του κύκλου εργασιών.

104 Πάντως, κατά την Επιτροπή, το επίπεδο αυτό δικαιολογείται πλήρως από τη φύση των παραβάσεων. Μετά από 20 χρόνια κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού, επιβάλλεται, κατά τη γνώμη της, αισθητή άνοδος του επιπέδου των προστίμων, τουλάχιστον για μορφές παραβάσεων, που έχουν καθορισθεί από μακρού χρόνου και είναι γνωστές στους ενδιαφερομένους, όπως οι απαγορεύσεις εξαγωγής και εισαγωγής. Πράγματι, οι τελευταίες συνιστούν τις σοβαρότερες παραβάσεις, γιατί στερούν τους καταναλωτές απ' όλα τα οφέλη που προέκυψαν από την κατάργηση των δασμολογικών και των ποσοτικών περιορισμών· παρεμποδίζουν την ολοκλήρωση των οικονομιών των κρατών μελών και θέτουν τους διανομείς και τους εμπόρους λιανικής πωλήσεως σε θέση εξαρτήσεως έναντι των παραγωγών. Η επιβολή βαρύτερων προστίμων είναι ιδιαιτέρως αναγκαία όταν, όπως στην παρούσα περίπτωση, η παράβαση έχει κυρίως ως στόχο τη διατήρηση υψηλότερων τιμών για τους καταναλωτές. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι πολλές επιχειρήσεις επιδεικνύουν συμπεριφορά, που γνωρίζουν ότι αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο, γιατί το κέρδος που αποκομίζουν από την παράνομη συμπεριφορά τους είναι μεγαλύτερο από το ποσό των προστίμων που επιβάλλονταν μέχρι τώρα. Συμπεριφορά του είδους αυτού μπορεί να αποθαρρυνθεί μόνο με την επιβολή βαρύτερων προστίμων απ' ό,τι στο παρελθόν.

105 Θα πρέπει να σημειωθεί σχετικά ότι η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις που, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, ή του άρθρου 86 της συνθήκης, συνιστά ένα από τα μέσα που έχουν δοθεί στην Επιτροπή, για να μπορεί να εκπληρώνει την αποστολή επιβλέψεως, που της έχει ανατεθεί από το κοινοτικό δίκαιο. Η αποστολή αυτή περιλαμβάνει, βεβαίως, το έργο της διώξεως και καταστολής των ατομικών παραβάσεων, περιλαμβάνει όμως, επίσης, και το καθήκον ασκήσεως μιας γενικής πολιτικής με στόχο την εφαρμογή στον τομέα

του ανταγωνισμού των αρχών που καθορίζονται στη συνθήκη και τον προσανατολισμό της συμπεριφοράς των επιχειρήσων προς αυτή την κατεύθυσνη.

106 Επομένως, για να εκτιμήσει τη σοβαρότητα της παραβάσεως προκειμένου να καθορίσει το ποσό του προστίμου, η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τα συγκεκριμένα περιστατικά της υποθέσεως, αλλά και το πλαίσιο, εντός του οποίου τοποθετείται η παράβαση, πρέπει δε να μεριμνά ώστε οι ενέργειές της να έχουν αποτρεπτικό αποτέλεσμα, κυρίως για τις μορφές παραβάσεων που είναι ιδιαίτερα επιβλαβείς για την πραγμάτωση των στόχων της Κοινότητας.

107 Από την άποψη αυτή, ορθώς η Επιτροπή χαρακτήρισε ως πολύ σοβαρές παραβάσεις τις απαγορεύσεις εξαγωγής και εισαγωγής, που αποβλέπουν στην τεχνητή διατήρηση διαφορετικών τιμών στις αγορές διαφόρων κρατών μελών. Παρόμοιες απαγορεύσεις θέτουν σε κίνδυνο την ελευθερία του ενδοκοινοτικού εμπορίου, η οποία αποτελεί θεμελιώδη αρχή της συνθήκης, παρεμποδίζουν δε την πραγμάτωση ενός από τους στόχους της τελευταίας, τη δημιουργία δηλαδή μιας ενιαίας αγοράς.

108 Ορθώς, επίσης, η Επιτροπή έλαβε υπόψη της ότι οι πρακτικές του είδους αυτού εμφανίζονται σχετικώς συχνά, αν και το γεγονός ότι είναι παράνομες έχει αναγνωριστεί από την έναρξη της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού, λόγω του κέρδους που ορισμένες από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις αποκομίζουν από αυτές και, συνεπώς, έκρινε ότι έπρεπε να αυξήσει το ύψος των προστίμων, προκειμένου να ενισχύσει το αποτρεπτικό αποτέλεσμά τους.

109 Για τους ίδιους λόγους, το γεγονός ότι η Επιτροπή επέβαλε στο παρελθόν πρόστιμα ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν μπορεί να της αφαιρέσει τη δυνατότητα αυξήσεως του ύψους αυτού, εντός των ορίων που καθορίζονται στον κανονισμό 17, αν η εν λόγω αύξηση είναι αναγκαία για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού. Αντίθετα, η αποτελεσματική εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής.

110 Συνεπώς, ο ανωτέρω λόγος πρέπει να απορριφθεί.

β) Ως προς την προβαλλομένη έλλειψη προθέσεως της Pioneer

111 Η Pioneer ισχυρίζεται ότι δεν ενήργησε εκ προθέσεως, δεδομένου ότι δεν μπορούσε να γνωρίζει ότι η συμπεριφορά της ήταν παράνομη.

112 Βάσει της εκτιμήσεως των σχετικών με τη συμπεριφορά της Pioneer αποδεικτικών μέσων, στην οποία προέβη το Δικαστήριο πιο πάνω υπό το στοιχείο Β.δ, διαπιστώνεται ότι η επιχείρηση αυτή όφειλε να έχει πλήρη γνώση ότι παρόμοια συμπεριφορά μπορούσε να περιορίσει τον ανταγωνισμό. Η γνώση αυτή αρκεί για να θεωρηθεί ότι η εν λόγω επιχείρηση ενήργησε εκ προθέσεως. Επομένως, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί.

γ) Ως προς τη χρησιμοποίηση του κύκλου εργασιών ως βάσεως υπολογισμού των προστίμων

113 Η Melchers ισχυρίζεται ότι είναι παράνομος ο καθορισμός των προστίμων ανάλογα με τον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων, στον οποίο προέβη η Επιτροπή στις παρούσες υποθέσεις. Στην πραγματικότητα, ο κύκλος εργασιών δεν παρέχει καμία ένδειξη για την αποδοτικότητα της επιχειρήσεως, ούτε για την ικανότητά της να πληρώσει πρόστιμο.

114 Εν πάση περιπτώσει, η Melchers, καθώς και η MDF και η Pioneer, ισχυρίζονται ότι το ποσό του προστίμου δεν μπορεί να υπολογισθεί, όπως το υπολόγισε η Επιτροπή εν προκειμένω, με βάση τον ολικό κύκλο εργασιών της επιχειρήσεως, εφόσον τα εμπορεύματα που αποτέλεσαν αντικείμενο της παραβάσεως αντιπροσωπεύουν μόνον ένα ποσοστό του κύκλου εργασιών.

115 Η Pioneer θεωρεί ότι το πρόστιμο που της επιβλήθηκε πρέπει να μειωθεί, γιατί ο κύκλος εργασιών επί του οποίου στηρίχθηκε η Επιτροπή περιλαμβάνει και τις πωλήσεις της προϊόντων Hi-Fi σε χώρες που δεν αφορά η παράβαση.

116 Κατά την Melchers, η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη το γεγονός ότι μόνο 10 % περίπου του κύκλου εργασιών της αφορούσε προϊόντα Hi-Fi, ενώ για τις άλλες προσφεύγουσες τα προϊόντα αυτά συνιστούσαν το σύνολο του κύκλου εργασιών. Η Melchers προσθέτει ότι, καθορίζοντας σε 10 % του κύκλου εργασιών το όριο των προστίμων που μπορεί να επιβληθούν, το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, αναφέρεται στον κύκλο εργασιών του τομέα όπου

διαπράχθηκε η παράβαση. Επειδή η Επιτροπή δεν τήρησε αυτόν τον τρόπο υπολογισμού, επιβλήθηκε στην Melchers πρόστιμο που αντιπροσωπεύει 18 % του κύκλου εργασιών της στην αγορά Hi-Fi και που, συνεπώς, υπερβαίνει το όριο, το οποίο καθορίζεται στην προαναφερθείσα διάταξη.

117 Η Επιτροπή απαντά ότι μόνο ο ολικός κύκλος μιας επιχειρήσεως μπορεί να παράσχει μια ένδειξη ως προς το ανώτατο πρόστιμο που μπορεί να καταβάλει η επιχείρηση. Για το λόγο αυτό, το όριο που καθορίζεται στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 πρέπει, κατ' αυτή, να θεωρηθεί ότι αναφέρεται στον εν λόγω κύκλο. Σε όλες τις άλλες, επίσης, περιπτώσεις που, κατά την Επιτροπή, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο κύκλος εργασιών για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, ενδιαφέρει ο ολικός κύκλος εργασιών και όχι αυτός που προκύπτει από τις σχετικές με την παράβαση συναλλαγές. Υπογραμμίζει, πάντως, ότι λόγω του μεγάλου αριθμού των μη δυναμένων να προσδιοριστούν ποσοτικώς κριτηρίων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό του προστίμου, δεν είναι δυνατός κανένας μαθηματικός τύπος γενικής εφαρμογής.

118 Σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, η Επιτροπή μπορεί να επιβάλλει πρόστιμο ύψους χιλίων μέχρις ενός εκατομμυρίου ΛΜ ή και ποσό μεγαλύτερο από αυτό μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο από κάθε επιχείρηση που μετέσχε στην παράβαση. Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου εντός αυτών των ορίων, η εν λόγω διάταξη ορίζει ότι λαμβάνεται υπόψη η σοβαρότητα και η διάρκεια της παραβάσεως.

119 Συνεπώς, η μόνη ρητή αναφορά στον κύκλο εργασιών της επιχειρήσεως αφορά το ανώτατο ύψος του προστίμου που υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο ΛΜ. Στην περίπτωση αυτή, το όριο αυτό αποβλέπει στο να αποφευχθεί να είναι τα πρόστιμα δυσανάλογα σε σχέση με το μέγεθος της επιχειρήσεως, επειδή δε μόνον ο κύκλος εργασιών μπορεί πράγματι να αποτελεί, κατά προσέγγιση, ένδειξη για το μέγεθός της, πρέπει, όπως υποστηρίζει και η Επιτροπή, να θεωρηθεί ότι το ποσοστό αυτό αναφέρεται στον ολικό κύκλο εργασιών. Επομένως, η Επιτροπή δεν υπερέβη το όριο που τίθεται στο άρθρο 15 του κανονισμού.

120 Για να εκτιμηθεί η σοβαρότητα της παραβάσεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη μεγάλος αριθμός στοιχείων, ο χαρακτήρας και η σημασία των οποίων ποικίλ-

λουν ανάλογα με τη μορφή της επίδικης παραβάσεως και των ειδικών περιστατικών της συγκεκριμένης παραβάσεως. Μεταξύ των στοιχείων αυτών περιλαμβάνονται, κατά περίπτωση, ο όγκος και η αξία των εμπορευμάτων που αποτελούν αντικείμενο της παραβάσεως, καθώς και το μέγεθος και η οικονομική ισχύς της επιχειρήσεως και, συνεπώς, η επιρροή που μπορεί η τελευταία να ασκήσει επί της αγοράς.

121 Επομένως, αφενός, είναι δυνατό να λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό του προστίμου τόσο ο ολικός κύκλος εργασιών της επιχειρήσεως, που αποτελεί ένδειξη, έστω κατά προσέγγιση και ατελή, του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της, όσο και το ποσοστό του κύκλου εργασιών που προέρχεται από τα εμπορεύματα που συνιστούν το αντικείμενο της παραβάσεως και που, συνεπώς, μπορούν να παράσχουν ένδειξη για την έκτασή της. Ως εκ τούτου, δεν πρέπει, εξάλλου, να προσδίδεται ούτε στο ένα ούτε στο άλλο από τα ποσά αυτά δυσανάλογη σημασία σε σχέση με τα άλλα στοιχεία εκτιμήσεως και, κατά συνέπεια, ο ορθός καθορισμός του προστίμου δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα απλού υπολογισμού που στηρίζεται στον ολικό κύκλο εργασιών. Έτσι έχουν ιδίως τα πράγματα όταν τα οικεία εμπορεύματα δεν αντιπροσωπεύουν παρά μόνο ένα μικρό ποσοστό του κύκλου εργασιών. Το Δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη του τις σκέψεις αυτές για να εκτιμήσει, στο πλαίσιο της αρμοδιότητας πλήρους δικαιοδοσίας που έχει, τη σοβαρότητα των επίδικων παραβάσεων.

122 Στο βαθμό που, για τον προσδιορισμό της σχέσεως μεταξύ των επιβλητέων προστίμων, απαιτείται να χρησιμοποιηθεί ως βάση ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων που είναι αναμεμειγμένες στην ίδια παράβαση, επιβάλλεται να καθοριστεί το χρονικό διάστημα που πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τρόπο ώστε οι προκύπτοντες κύκλοι εργασιών να είναι όσο το δυνατό πιο όμοιοι. Οι λόγοι όμως που προέβαλαν εν προκειμένω η MDF και η Pioneer δεν μπορούν να επηρεάσουν αισθητά τη συνολική εκτίμηση του Δικαστηρίου. Συνεπώς, παρέλκει η εξέταση σε βάθος των λόγων αυτών.

δ) Ως προς τη διάρκεια των εναρμονισμένων πρακτικών

123 Κατά την MDF και την Pioneer, οι εναρμονισμένες πρακτικές θα μπορούσαν να είχαν αρχίσει μόλις στις 19 και 20 Ιανουαρίου 1976, κατά τη σύσκεψη της Αμβέρσας. Η Pioneer και η Melchers παρατηρούν ότι η εναρμονισμένη πρακτική

μεταξύ MDF, Pioneer και Melchers συνετελέσθη στις 27 Ιανουαρίου 1976, όταν οι υπάλληλοι της τελευταίας επιχειρήσεως είπαν στον Schreiber ότι δεν θα παρεδίδετο το εμπόρευμα. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, τέλος, ότι δεν υπάρχει κανένα αποδεικτικό στοιχείο για το ότι η εναρμονισμένη πρακτική μεταξύ MDF, Pioneer και Shriro διήρκεσε δύο έτη. Επειδή η διάρκεια της παραβάσεως συνιστά ένα από τα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό του προστίμου, επιβάλλεται για το λόγο αυτόν η σημαντική μείωση των προστίμων.

124 Αφού η διάρκεια των παραβάσεων που διαπιστώθηκαν περιορίστηκε στο χρονικό διάστημα τέλος Ιανουαρίου/αρχές Φεβρουαρίου 1976 και ενόψει των διαπιστώσεων που αφορούν την άρνηση παραδόσεως των εμπορευμάτων εκ μέρους της Melchers, παρέλκει πλέον η εξέταση των λόγων αυτών. Η διάρκεια των εναρμονισμένων πρακτικών, την οποία δέχθηκε το Δικαστήριο, θα ληφθεί υπόψη για τη συνολική εκτίμηση, στην οποία θα προβεί στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας.

ε) Ως προς την επιβολή ενιαίου προστίμου για δύο εναρμονισμένες πρακτικές

125 Κατά την MDF, είναι δυνατό να υποστηριχθεί ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι οι δύο εναρμονισμένες πρακτικές, στις οποίες συμμετέσχε η MDF, συνιστούν δύο χωριστές παραβάσεις. Σωρεύοντας τα πρόστιμα που υπολόγισε για καθεμιά από τις εν λόγω δύο παραβάσεις σε ένα και μόνο πρόστιμο, η Επιτροπή παραβίασε τη γενική αρχή που αφορά τη συρροή παραβάσεων.

126 Η Pioneer ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή προσέβαλε το δικαίωμά της να αμυνθεί επιβάλλοντας ένα ενιαίο πρόστιμο για δύο παραβάσεις. Λόγω του ότι δεν επιβλήθηκε ένα συγκεκριμένο πρόστιμο για κάθε παράβαση, δεν είναι δυνατό να γνωρίζει τον τρόπο, με τον οποίο η Επιτροπή εκτίμησε τη σοβαρότητα καθεμιάς από αυτές και αν τα κριτήρια που εφάρμοσε κατά την εξέταση κάθε παραβάσεως ήταν τα κατάλληλα.

127 Σχετικά, αρκεί η διαπίστωση ότι η Επιτροπή υποστηρίζει ότι στην περίπτωση της MDF και της Pioneer έκρινε ότι υπήρχε ενότητα παραβάσεων και ότι, συνεπώς, επέβαλε ενιαίο πρόστιμο σε καθεμιά από αυτές. Πράγματι, δεν υπάρχει κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν ακολούθησε τη διαδικασία αυτή, η οποία δικαιολογείται εν προκειμένω, εφόσον η MDF και η Pioneer έλαβαν μέρος σε δύο εναρμονισμένες πρακτικές, που απέβλεπαν και οι δύο στην παρεμπόδιση των παραλλήλων εισαγωγών, σε συγκεκριμένη χώρα, προϊόντων που προέρχονταν από τον ίδιο κατασκευαστή. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν οι λόγοι αυτοί, χωρίς να είναι ανάγκη να εξετασθεί η ύπαρξη ενδεχομένως κοινοτικών νομικών αρχών σχετικά με τη σώρευση προστίμων επί συρροής διαφόρων χωριστών παραβάσεων.

Ε — Συμπέρασμα

Επί του αιτήματος ακυρώσεως

128 Όπως έγινε δεκτό πιο πάνω υπό το στοιχείο Α.6, θα πρέπει να περιορισθούν οι διαπιστώσεις που αφορούν τη διάρκεια των παραβάσεων στο χρονικό διάστημα τέλος Ιανουαρίου/αρχές Φεβρουαρίου 1976. Συνεπώς, πρέπει να ακυρωθεί η απόφαση, καθόσον διαπιστώνεται σ' αυτή ότι οι εναρμονισμένες πρακτικές υπερέβησαν το εν λόγω χρονικό διάστημα. Κατά τα λοιπά, το αίτημα ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του αιτήματος μειώσεως των προστίμων

129 Για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, πρέπει να ληφθεί υπόψη η καθορισθείσα ανωτέρω διάρκεια και όλα τα στοιχεία που μπορούν να επηρεάσουν την εκτίμηση της σοβαρότητας των παραβάσεων, όπως η συμπεριφορά καθεμιάς από τις επιχειρήσεις, ο ρόλος που διαδραμάτισε καθεμιά στη δημιουργία των εναρμονισμένων πρακτικών, το κέρδος που αποκόμισαν από τις πρακτικές αυτές, το μέγεθός τους και η αξία των οικείων εμπορευμάτων, καθώς και ο κίνδυνος που αντιπροσωπεύουν παραβάσεις της μορφής αυτής για τους στόχους της Κοινότητας.

130 Σε σχέση με τα στοιχεία εκτιμήσεως, επί των οποίων στηρίχθηκε η Επιτροπή για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, πρέπει κυρίως να ληφθούν υπόψη, για όλες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, η μικρότερη διάρκεια των παραβάσεων που προέκυψε από τη μερική ακύρωση της επίδικης αποφάσεως, καθώς και οι σκέψεις που αναπτύχθηκαν ανωτέρω υπό το στοιχείο Δ.γ και αφορούν τη σχέση

μεταξύ του ολικού κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων και των άλλων στοιχείων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως.

131 Βάσει όλων αυτών των σκέψεων και λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων περιστατικών που αφορούν καθεμιά από τις επιχειρήσεις, τα πρόστιμα πρέπει να καθοριστούν ως ακολούθως.

132 Όσον αφορά την Pioneer, πρέπει να ληφθεί ιδίως υπόψη η καίρια θέση που κατέχει η επιχείρηση αυτή στο δίκτυο διανομής των εν λόγω προϊόντων και που της επιτρέπει να διαδραματίζει το ρόλο του ενδιαμέσου ασκώντας σημαντική επιρροή στη συμπεριφορά των εθνικών διανομέων. Στην επιχείρηση αυτή πρέπει να επιβληθεί πρόστιμο 2 000 000 ΛΜ, δηλαδή 80 679 000 BFR.

133 Στην MDF, η οποία προκάλεσε τις δύο εναρμονισμένες πρακτικές που ωφέλησαν κυρίως αυτή την επιχείρηση, πρέπει να επιβληθεί πρόστιμο 600 000 ΛΜ, δηλαδή 3 488 892 FF.

134 Μετά τη μερική ακύρωση της επίδικης αποφάσεως, δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ της διάρκειας των δύο εναρμονισμένων πρακτικών, στις οποίες συμμετέσχαν αντίστοιχα η Melchers και η Shriro (τώρα Pioneer GB). Συνεπώς για τον καθορισμό της σχέσεως μεταξύ των προστίμων που πρέπει να επιβληθούν σ' αυτές τις δύο επιχειρήσεις, πρέπει να ληφθεί υπόψη ιδίως το γεγονός ότι η Shriro εξαρτιόταν εξ ολοκλήρου από την Pioneer ως προς τη συνέχιση των δραστηριοτήτων της, ενώ η Melchers, λόγω της διαφοροποιήσεως των δραστηριοτήτων της, μεταξύ των οποίων η πώληση προϊόντων Pioneer συνιστά μόνο ένα μικρό τμήμα, μπορούσε ευκολότερα να αντισταθεί στην πίεση που ασκήθηκε επ' αυτής. Λαμβανομένων επίσης υπόψη όλων των άλλων περιστατικών των υποθέσεων αυτών, πρέπει να επιβληθεί στην Melchers πρόστιμο 400 000 ΛΜ, δηλαδή 992 184 DM, και στην Pioneer GB πρόστιμο 200 000 ΛΜ, δηλαδή 129 950 UKL.

135 Λαμβανομένης υπόψη της μειώσεως των προστίμων που απεφασίσθη ανωτέρω και του γεγονότος ότι από την ημερομηνία της επίδικης αποφάσεως οι επιχειρήσεις διέθεταν τα εν λόγω ποσά, χωρίς να απαιτηθεί η κατάθεση εγγυήσεως ούτε η καταβολή τόκων, οι λόγοι, τους οποίους στηρίζουν η MDF και η Melchers στις

δυσχέρειες που θα τους προξενούσε η καταβολή των προστίμων, πρέπει να απορριφθούν. Το ίδιο ισχύει και για την MDF, η οποία ζήτησε να της επιτραπεί να καταβάλει το πρόστιμο σε περισσότερες δόσεις. Εναπόκειται στην Επιτροπή να κρίνει, ενδεχομένως, και λαμβανομένης υπόψη της τωρινής οικονομικής καταστάσεως των επιχειρήσεων, αν ενδείκνυται η χορήγηση προθεσμίας για την καταβολή ή η καταβολή σε δόσεις.

Επί των δικαστικών εξόδων

136 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Εντούτοις, δυνάμει της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, το Δικαστήριο μπορεί να συμψηφίσει τα έξοδα ολικώς ή μερικώς σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων ή εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι.

137 Δεδομένου ότι κάθε διάδικος ηττήθη μερικώς, τα δικαστικά έξοδα πρέπει να συμψηφιστούν.

Διά ταύτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει την απόφαση 80/256 της Επιτροπής, της 14ης Δεκεμβρίου 1979, που αφορά διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της συνθήκης (IV.29595 — προϊόντα Hi-Fi Pioneer), καθόσον διαπιστώνεται σ' αυτή ότι οι εναρμονισμένες πρακτικές υπερέβησαν το χρονικό διάστημα τέλος Ιανουαρίου/αρχές Φεβρουαρίου 1976.

2) Τα επιβληθέντα στις προσφεύγουσες πρόστιμα καθορίζονται:

— για την MDF (100/80) σε 600 000 ΛΜ, δηλαδή 3 488 892 FF,

— για την Melchers (101/80) σε 400 000 ΛΜ, δηλαδή 992 184 DM,

— για την Pioneer (102/80) σε 2 000 000 ΑΜ, δηλαδή 80 679 000 BFR,

— για την Pioneer GB (103/80) σε 200 000 ΑΜ, δηλαδή 129 950 UKL.

3) Απορρίπτει τις προσφυγές κατά τα λοιπά.

4) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Mertens de Wilmars Pescatore O'Keeffe Everling

Bosco Koopmans Due Bahlmann Galmot

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Ιουνίου 1983.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

J. Mertens de Wilmars

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIR GORDON SLYNN ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 8 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1983 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Εισαγωγή

α) Η απόφαση

Στις τέσσερις υπό κρίση υποθέσεις, που συνεκδικάζονται βάσει διατάξεως του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1981, οι προσφεύγουσες ζητούν από το Δικαστήριο να ακυρώσει εν όλω ή εν μέρει την απόφαση της Επιτροπής 80/256/ΕΟΚ της 14ης Δεκεμβρίου 1979 (OJ 1980 L 60/21: στο εξής «η απόφαση») ή τουλάχιστον να μειώσει τα επιβληθέντα με την εν λόγω απόφαση πρόστιμα. Στην απόφαση της Επιτροπής διαπιστώνονται δύο εναρμονισμένες πρακτικές αντίθετες προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της συνθήκης. Η πρώτη φέρεται ως η πρακτική μεταξύ της προσφεύγουσας στην πρώτη υπόθεση, Musique Diffusion Française, Vélizy-Villacoublay («MDF»), της προσφεύγουσας στη δεύτερη

1 — Μετάφραση από τα αγγλικά.